Registratiedatum 22/08/2012
Aanmaakdatum 22/08/2012
12.34326
Afd. | Ambt.

Schoolstraat 24
NL—6512JH Nijmegen
t +31 (0)24 3242244
m +31 (0)6 25081018

ARRD

info@arrd.nl
www.arrd.nl

Hoorn, haven voor creativiteit

Uitgangspunten van cultuurbeleid 2012-2020

Erwin Roebroeks, MA
Geurt Grosfeld
Marisje Kruizinga, MA

augustus 2012

Rabobank 1662.65.179
Kamer van Koophandel 09203112
Btw-nummer NL1596.17.108.B01

ARRD

Inhoudsopgave

Voorwoord **2**

Samenvatting **3**

1 Opdracht en plan van aanpak **7**
1.1 Opdracht 7
1.2 Plan van aanpak 7
1.2.1 Inleiding 7
1.2.2 Benadering 7
1.2.3 Fasering 7
1.2.4 Onderzoekers 9
1.2.5 Planning 9
1.2.6 Voortschrijdend inzicht 10
1.2.7 Leeswijzer 10

2 Discussie **11**
2.1 Functie van cultuur 12
2.2 Culturele infrastructuur 12
2.3 Culturele actoren 16

3 Conclusies **20**

4 Aanbevelingen **22**
4.1 Ambitie 1: Ontdekken 23
4.2 Ambitie 2: Ontmoeten 23
4.3 Ambitie 3: Ontwikkelen 24
4.4 Ambitie 4: Ontsluiten 24
4.5 Acties 24
4.6 Acties korte termijn 26
4.7 Acties middellange termijn 28
4.8 Schematisch overzicht 29

Literatuur **30**

Over ARRD **32**

BIJLAGEN **34**

Bijlage I Uitgangspuntennotitie **35**

Bijlage II Inputdocument **50**

Bijlage III Burgerparticipatie **69**

Bijlage IV Notitie atelierbeleid **88**

I am enough of an artist to draw freely upon my imagination.
Albert Einstein

Voorwoord

De cultuurnota komt tot stand met behulp van participatie van het culturele veld en inwoners. Zo luidde een van de eisen in het offerteverzoek. Dat roept allerlei vragen op. Is iedereen een artiest? Wordt de gemeenteraad buitenspel gezet? Gaan kunst en democratie samen? Komt het Hollands kasboek aan de macht? U vraagt wij draaien? Brood en spelen? Kedeng kedeng?

De bevolking betrekken bij de totstandkoming van cultuurbeleid, lijkt ver verwijderd van 's werelds eerste kunstenbeleid, begin zestiende eeuw eigenhandig geformuleerd door doge Andrea Gritti in Venetië. Toch waren bovenstaande vragen ook toen en daar al actueel. Want hoe machtig de doges ook waren, het electorale systeem voorkwam dat een van de puissant rijke adellijke families politieke overmacht kon krijgen. En er was wettelijk in voorzien dat die families niet alle kunstenaars in patronage konden nemen. In Florence kon dat wel. Daar werd onder de Medici's niets minder dan de opera uitgevonden. Maar het was Venetië dat het eerste publieke operahuis ter wereld kreeg; open voor alle inwoners. En het was ook Venetië waar kunstenaars werkten in opdracht van veel families. Daar zijn zoveel lessen te leren.

Wat nou, Venetië? We zijn een provinciestad onder de rook van Amsterdam, zegt de boekhouder in u. Toegegeven, om rijkdom te vergaren, had de Venetiaanse republiek nog grotere zeeschuimers als Jan Pieterszoon Coen in dienst. Maar Hoorn mist een verhaal, zo leert ons onderzoek. Dat verhaal moet worden gedroomd. De verbeelding aan de macht; het Hollands kasboek gesloten. Dus vergeet Amsterdam. Denk Venetië. En verder.

Wij geven hieronder een schets van dat verhaal, die resulteert in vier o's: ontdekken, ontmoeten, ontwikkelen en ontsluiten. Die schets is tot stand gekomen in een even open als geleide vorm van burgerparticipatie. Onze rol was die van inhoudelijk deskundig intermediair tussen de wensen van de gemeente, het culturele veld en de bevolking. Afgaande op de bereidwilligheid van eenieder die we in dat proces mochten ontmoeten, wacht Hoorn een grote toekomst.

Niet iedereen is een artiest. Wel kan iedereen meeschrijven aan het verhaal van Hoorn.

Namens de onderzoekers,

Erwin Roebroeks
Directeur

Samenvatting

De gemeente Hoorn heeft ARRD, onderzoeksbureau voor de kunsten, de opdracht gegeven om een notitie atelierbeleid en een cultuurnota te formuleren. De Notitie atelierbeleid is inmiddels door de Hoornse gemeenteraad vastgesteld en bevindt zich in de bijlage.

Vier ambities, te weten ontdekken, ontmoeten, ontwikkelen en ontsluiten, vormen de uitkomst van het onderzoekstraject. Deze ambities verwijzen naar de inwoners van Hoorn die voortdurend de stad ontdekken, elkaar ontmoeten, zichzelf ontwikkelen en zichzelf laten zien.

... CULTUUR IS ALLES WAT NIET NATUUR IS

Aan het begin van dat traject werd het begrip 'cultuur' beschreven. Cultuur is alles wat niet natuur is. De belangrijkste functie van cultuur is bijdragen aan sociale cohesie. Er wordt uitgegaan van culturele functies, waar (mogelijk) bepaalde organisaties en instellingen bijhoren - niet andersom.

Bij de cultuurnota staat de Hoornse bevolking centraal.

Eerst heeft ARRD in samenspraak met de gemeente een uitgangspuntennotitie geschreven met een tweeledig doel van cultuurbeleid: een zo groot mogelijke deelname aan cultuur (actief en passief) en een divers cultureel aanbod. De gemeente heeft bij de culturele ontwikkeling een voorwaardenscheppende rol. Zij vervult die rol vanuit de ambitie om een groter aandeel van de bevolking (passief) bij cultuur te betrekken en om amateurs met professionals (actief) te verbinden. Kunsteducatie krijgt hoge prioriteit; in professionele kunsten wordt scherp gekozen. Vooralsnog is alleen de regionale ontwikkeling van belang; het landelijke beleid is meer financieel dan cultureel gemotiveerd, en kan daardoor niet richtinggevend zijn voor de cultuurnota van Hoorn.

Die uitgangspuntennotitie vormde de input voor de burgerparticipatie en expertmeetings met het culturele veld. De burgerparticipatie bestond uit online discussiefora op Twitter en, met name, LinkedIn. De expertmeetings met het culturele veld bestonden uit drie bijeenkomsten met respectievelijk ambtenaren, professionele culturele instellingen en amateurkunstverenigingen.

De resultaten van de burgerparticipatie en de expertmeetings weken niet significant af van de uitgangspuntennotitie. Alleen de ambitie van Hoorn als stad van de uitvoerende kunsten bleek niet haalbaar. De diversiteit van de deelnemers en de verschillende benaderingen leidden niet tot geheel uiteenlopende visies, wel tot een verrijking van de in de uitgangspuntennotitie geformuleerde visie.

Tijdens een ingelaste inspraakavond konden burgers die niet over internet beschikken hun zegje doen en werden de grote lijnen van de conceptcultuurnota

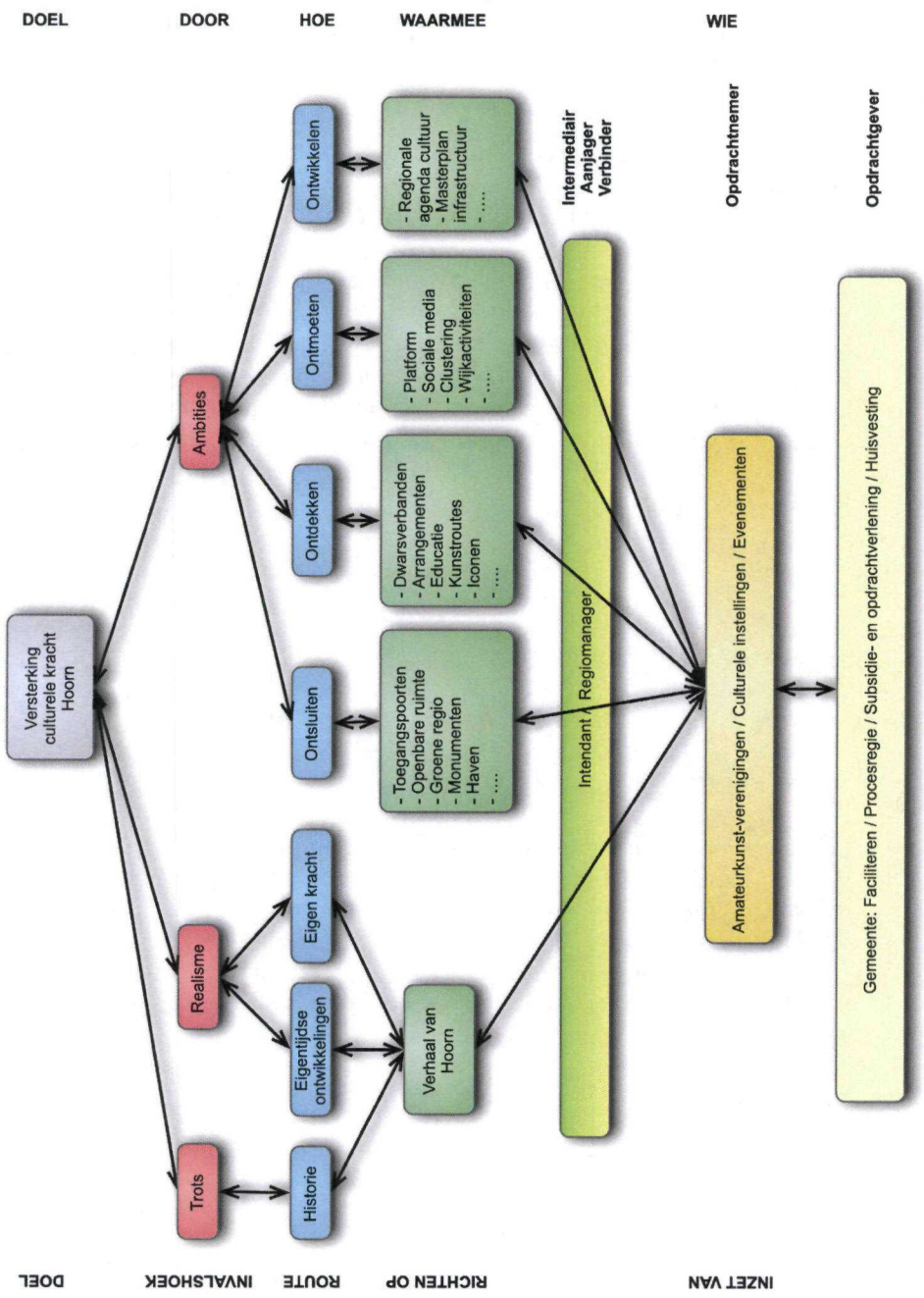
uiteengezet. Die grote lijnen zijn de uitkomsten van het onderzoek vertaald in de vier ambities van ontdekken, ontmoeten, ontwikkelen en ontsluiten. De grote lijnen vonden draagvlak, en zijn nader uitgewerkt en voorzien van aanbevelingen voor de korte en middellange termijn. Het centrale thema is: 'het verhaal' van Hoorn wordt gemist, en dat moet samen worden geschreven. Deze nota is een aanzet voor dat verhaal.

Op grond van de ambities is een aantal aanbevelingen gedaan. Hieronder volgen schematisch de ambities gekoppeld aan de (samengevatte) aanbevelingen.

AANBEVELINGEN KORTE TERMIJN		ONTDEKKEN	ONTMOETEN	ONTWIKKELEN	ONTSLUITEN
1	Stel een intendant aan voor programmering, profilering en verbinding van amateurkunsten		X	X	X
2	Maak een functioneel masterplan voor de culturele infrastructuur			X	
3	Concretiseer dwarsverbanden	X	X	X	
4	Realiseer een cultureel platform voor ontmoeting	X	X		
5	Smeed allianties voor de culturele profilering van de Westfriese Omringdijk en het achterland			X	X
6	Onderzoek synergievoordelen van clustering van culturele functies		X	X	
7	Stimuleer de ontwikkeling van arrangementen voor meerdaags bezoek aan Hoorn	X			X
8	Stimuleer de komst van een centrale culturele agenda	X			X
9	Geef opdracht tot schrijven van verhaal van Hoorn	X		X	X
10	Geef cultuureducatie prioriteit	X		X	
11	Doe een pilot muziekeducatie op scholen	X		X	
12	Bouw de LinkedIn-groep 'Cultuurforum Hoorn' uit		X	X	
13	Neem cultuur op in 'Agenda van de Toekomst'			X	X
14	Zet opdrachten uit in het culturele veld om verbindingen met de wijken te realiseren		X	X	X
15	Stel een kwalitatieve effectmeting in			X	

AANBEVELINGEN MIDDELLANGE TERMIJN		ONTDEKKEN	ONTMOETEN	ONTWIKKELEN	ONTSLUITEN
1	Investeer in hoogwaardige architectuur	X		X	
2	Maak kunst integraal onderdeel van de gebouwde omgeving	X			X
3	Benoem cultuuriconen van de 21ste eeuw en neem die op in het verhaal van Hoorn	X		X	
4	Open de stad naar het water			X	X
5	Benoem een 'regiomanager' voor de profilering van de centrumfunctie van Hoorn in de regio			X	X
6	Verbeter de aansluiting op het recreatietoervaartnet en combineer dat met cultureel aanbod			X	X
7	Benut 'toegangspoorten' van Hoorn – weg, water en spoor – voor toeristische communicatie	X			X
8	Versterk de eigen kracht van wijken	X	X	X	
9	Onderzoek vestiging van hoger onderwijs en/of een culturele zomerschool	X		X	
10	Ontwikkel bijzondere verblijfsarrangementen met aandacht voor Greenport	X		X	X

Schematische samenvatting

1 OPDRACHT EN PLAN VAN AANPAK

1.1 Opdracht

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hoorn heeft onderzoeksbureau voor de kunsten ARRD per brief d.d. 14 juli 2011 verzocht offerte uit te brengen voor een notitie atelierbeleid en een cultuurnota op basis van de volgende uitgangspunten:

- De notitie atelierbeleid gaat vooraf aan de cultuurnota maar wordt er wel onderdeel van;
- De cultuurnota komt tot stand met behulp van participatie van het culturele veld en inwoners;
- In de cultuurnota komt de positie van Hoorn als centrumgemeente van West-Friesland tot uitdrukking;
- De cultuurnota legt verbanden tussen kunst en cultuur, erfgoed en toerisme;
- De cultuurnota bevat een visie voor een termijn van acht jaar;
- Deze visie wordt uitgewerkt tot beleidsspeerpunten en aanbevolen acties.

1.2 Plan van aanpak

1.2.1 Inleiding

Het atelierbeleid is inmiddels door de Hoornse gemeenteraad vastgesteld. De 'Notitie atelierbeleid' bevindt zich in de bijlage.

Het vervolg van deze tekst gaat daarom over de cultuurnota.

1.2.2 Benadering

- Wij benaderen de notitie atelierbeleid en de cultuurnota inhoudelijk;
- Wij benaderen kunst en cultuur als onderdeel van andere vormen van vrijetijdsbesteding (eenheid met erfgoed en toerisme);
- Wij nemen een onafhankelijke positie in. De status van overleggen met (gemeentelijke) gremia en dergelijke is dan ook adviserend van aard;
- Wij beschouwen de begeleiders niet alleen als beoordelaars, maar ook als sparringpartners.

1.2.3 Fasering

ARRD voert de opdracht uit in vier fasen.

Fase 1
In deze fase lezen wij ons in en worden gesprekken met de gemeente Hoorn (verder: de gemeente) gevoerd. Het doel van de gesprekken is om grofmazige antwoorden te krijgen op de volgende vragen:

- Wat is de functie van kunst en cultuur in Hoorn tijdens de nieuwe cultuurnotaperiode?
- Welke rol ziet de gemeente voor haarzelf weggelegd bij de ontwikkeling van kunst en cultuur (voorwaardenscheppend, stimulerend, uitvoerend en/of regisserend)?
- Wat is het ambitieniveau van de nieuwe cultuurnota (korte, middellange en lange termijn)?
- Hoe breed is het terrein van de cultuurnota (welke aandachtsgebieden wel/niet/met accent)?
- Hoe groot is de financiële ruimte?
- Hoe integraal dient de cultuurnota te zijn (verhouding tot regionale en landelijke ontwikkelingen)?
- Hoe ver reikt de interactieve wijze van betrokkenheid van de Hoornse bevolking bij de totstandkoming van de cultuurnota?

De vorm van deze gesprekken is de dialoog (geen interviews); de vragen dienen als input van gesprekken waarin ieders kennis en ervaring maximaal worden benut.
De resultaten van deze gesprekken worden uitgewerkt in een visiedocument met daarin een voor acht jaar geldende visie, dat ter goedkeuring aan de gemeente wordt voorgelegd.

Fase 2
In deze fase wordt de Hoornse bevolking via sociale media betrokken bij de nieuwe cultuurnota.
De vooronderstelling daarbij is dat de bereidwilligheid van de bevolking om 'open' deel te nemen aan het formuleren van beleid laag is. Daarom worden doelen geformuleerd waaruit concrete vragen worden afgeleid. Die vragen worden aan de Hoornse bevolking gesteld.
Daartoe worden accounts aangemaakt bij websites als Facebook, Twitter en LinkedIn.
Om de bevolking te wijzen op het bestaan van die accounts, worden *peers* uit zowel de Hoornse culturele sector als de gehele Hoornse bevolking benaderd om hun digitale en sociale netwerken te mobiliseren.

... DE HOORNSE BEVOLKING VIA SOCIALE MEDIA BETROKKEN BIJ DE NIEUWE CULTUURNOTA

Bij de implementatie van de sociale media kan ARRD rekenen op ambtelijke ondersteuning.
De doelen gaan over het integreren van alle vormen van kunst en cultuur in de Hoornse samenleving (eenheid kunst en cultuur, erfgoed en toerisme).
De vragen die daaruit voortvloeien dienen ideeën op te leveren. Te denken valt aan vragen als:

- Hoe kunnen we de rijke historie van Hoorn verbinden met moderne ontwikkelingen?
- Hoe kan de grootste Nederlandse dichtheid aan monumenten nog beter worden benut?
- Hoe verbinden we de uitstekende Hoornse restaurants op een vernieuwende manier met podiabezoek?

Een andere vooronderstelling omtrent sociale media luidt dat het effect ervan wordt

gemaximaliseerd, als er aan het digitale karakter een fysiek gevolg wordt gegeven (denk aan het succes van de zogenoemde *flashmobs*). Daarom worden degenen met de beste ideeën ook uitgenodigd om deel te nemen aan een expertmeeting, samen met vertegenwoordigers van de Hoornse culturele sector en externen die een spiegelfunctie vervullen.

Het doel van de expertmeeting is het leveren van resultaten die ons in staat stellen knopen door te hakken.
De vorm van de expertmeeting is een discussie van twee dagdelen.
De discussie vindt plaats aan de hand van stellingen, die worden gedestilleerd uit het visiedocument.
De deelnemers aan de expertmeeting worden door ARRD in samenspraak met de gemeente geselecteerd en zullen bestaan uit betrokkenen en externe experts die een spiegelfunctie vervullen. Die spiegelfunctie is essentieel en waarborgt de dialoog.
Commitment van betrokkenen is essentieel; het motto van de expertmeeting luidt: 'Wat eruit komt, gaan we doen'.
We gaan ervan uit dat we voor de feitelijke organisatie van de expertmeeting kunnen rekenen op ambtelijke ondersteuning.

De resultaten van de expertmeeting worden gevat in een verslag met reflectie, dat de status krijgt van een inputdocument dat ter goedkeuring aan de gemeente wordt voorgelegd.

Fase 3
Op basis van het visiedocument en het inputdocument wordt de conceptcultuurnota (met daarin alle beleidsspeerpunten en acties) geschreven, die ter goedkeuring aan de gemeente wordt voorgelegd.

Fase 4
In deze laatste fase wordt het commentaar van alle betrokken partijen op de conceptcultuurnota verwerkt. Het resultaat is de definitieve versie cultuurnota, die zo concreet en helder mogelijk wordt geschreven, met een streefomvang van 50 pagina's A4.

1.2.4 Onderzoekers

De onderzoekers zijn Erwin Roebroeks, MA (directeur ARRD), Geurt Grosfeld (samenwerkingspartner) en Marisje Kruizinga (stagiaire). Curricula vitae vindt u in het hoofdstuk 'Over ARRD'.

1.2.5 Planning

In september 2011 is ARRD de opdracht gegund. Met de werkzaamheden voor de cultuurnota is in november 2011 begonnen. De cultuurnota moet voor de zomer 2012 klaar zijn.

1.2.6 Voortschrijdend inzicht

Op de volgende punten leidde het onderzoek tot voortschrijdend inzicht:

Het visiestuk is een uitgangspuntennotitie geworden (het moest immers nog aan het culturele veld en de bevolking worden voorgelegd);

In plaats van één hebben er drie expertmeetings plaatsgevonden (kwantitatief motief);

Om de online discussie centraal te laten verlopen, is Facebook als medium afgevallen;

Er is een inspraakavond ingelast waar mensen zonder internet hun zegje konden doen en de grote lijnen van de cultuurnota werden uiteengezet;

In een van de laatste fasen van het onderzoek kreeg de cultuurnota, omdat deze geen financiële aanleiding had, de functie van inspirerend document toegedicht.

Daarnaast hebben de onderzoekers het nodige extra veldwerk verricht, waaronder theaterbezoek, wijkbezoek, hotelovernachtingen en restaurantbezoek (overigens alles voor eigen rekening).

1.2.7 Leeswijzer

Hierna volgen de discussie, conclusies en aanbevelingen. Deze vloeien voort uit de uitgangspuntennotitie, het inputdocument en de burgerparticipatie. Laatstgenoemde documenten zijn respectievelijk bijlagen I, II en III.

Hoofdstuk 2 is de discussie, waarin de onderzoekers de onderzoeksresultaten tegen elkaar afwegen. Daaruit worden in hoofdstuk 3 conclusies getrokken. Op grond daarvan worden in hoofdstuk 4 aanbevelingen gedaan. Allereerst worden de in hoofdstuk 3 geconcludeerde ambities uitgewerkt. Daarna worden aanbevelingen gedaan met behulp waarmee die ambities kunnen worden bereikt.

Daarnaast is het onderzoekstraject op verschillende plekken in de tekst schematisch weergegeven, waarbij aan het einde van de tekst de verschillende schema's bijeen zijn gebracht.

Het complete schema is zowel van boven naar beneden als van beneden naar boven te lezen.

Volledigheidshalve zij opgemerkt dat er in de afgebeelde processchema's bij de koppelingen van ambities aan aanbevelingen sprake is van kwalitatieve verbindingen, en dat de culturele dynamiek met zich meebrengt dat er soms sprake kan zijn van overlap.

2 DISCUSSIE

De nota 'Hoorn, haven voor creativiteit' wil een inspirerend fundament zijn, een hefboom voor nieuwe ontwikkelingen en beleidskeuzes in de periode 2012 – 2020.

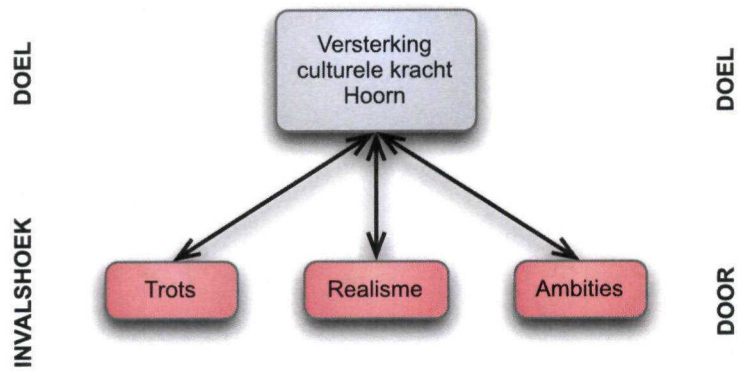
Zoals gezegd, Hoorn is rijk aan cultuur, maar er kan nog veel bereikt worden door duidelijk richting te kiezen, een helder beeld te hebben over een passende culturele infrastructuur en condities te creëren voor nieuwe dwarsverbanden, ook buiten de culturele sector.

DE EXPERTMEETINGS SPEELDEN ZICH AF BINNEN EEN CONTEXT WAARBIJ DE THEMA'S REALISME, TROTS EN AMBITIES TELKENS TERUGKEERDEN

Zo wil de nota aanknopingspunten bieden om cultuur in te zetten voor niet-culturele doelen: sociaal, toeristisch, economisch en ruimtelijk. Cultuur is cruciaal voor de beleving van de stad.

De sectoren gezondheid, landbouw en toerisme/vrije tijd zijn voor West-Friesland economisch gezien de belangrijkste. Zij bieden een context waar de culturele sector op kan inspelen, leidend tot nieuwe verbindingen met het bestaande, tot meer maatschappelijke impact van culturele investeringen, en tot een grotere deelname aan cultuur, zowel actief als passief.

De expertmeetings speelden zich af binnen deze context, waarbij de thema's realisme, trots en ambities telkens terugkeerden.

Hoorn is een stad met een heel diverse bevolkingssamenstelling. Een snel veranderende samenleving vraagt om meebewegen van de organisaties die daarin werken.

2.1 Functie van cultuur

Wij beschouwen cultuur als het geheel van maatschappelijk immateriële verworvenheden. Elke samenleving genereert haar cultuur. Hoe vitaler de samenleving, des te sprankelender het culturele leven. Cultuur heeft haar materiële en immateriële voortbrengselen: erfgoed, beeldende kunst, boeken, films, verhalen, muziek, dans et cetera. Cultuur vertelt het mentale verhaal van de samenleving.

Het Coalitieakkoord beschouwt cultuur als één van de kernkwaliteiten van Hoorn.

Cultuur maakt Hoorn tot een levendige gemeente, aantrekkelijk voor (nieuwe) inwoners, voor bedrijven om zich te vestigen en voor toeristen om te bezoeken. Het bevordert de participatie aan de samenleving en draagt bij aan de ontwikkeling van de inwoners.

EEN SNEL VERANDERENDE SAMENLEVING VRAAGT OM MEEBEWEGEN VAN DE ORGANISATIES DIE DAARIN WERKEN

Het voortdurend zoeken naar en vinden van nieuwe wegen voor culturele expressie en het versterken van de bestaande wegen, draagt bij aan de gezondheid van onze samenleving. Die integrale functie van cultuur was voor ons een centraal thema in het onderzoek en een terugkerende vraag in de interactie met inwoners van Hoorn.

2.2 Culturele infrastructuur

We definiëren het geheel van culturele ketens in Hoorn als de culturele infrastructuur. Deze vraagt om verbetering. Daarvoor is een masterplan nodig. Dat masterplan is functioneel van aard. Het plan fungeert dan als bouwsteen voor de overkoepelende stedelijke opgave: profilering, aantrekkelijk woon- en leefklimaat, goede ontplooiingsmogelijkheden voor ieder, trekpleister voor toeristen. De volgende hoofdstukken bieden bouwstenen voor het masterplan.

Zo'n ontwerp biedt in onze visie kansen voor beleidskeuzes op de langere termijn. Regie is noodzakelijk. Dit sluit aan bij het voornemen van het college om de nieuwe cultuurnota niet te benaderen vanuit de vraag wat organisaties willen, maar vanuit eigen vragen: wat willen wij en wat is daarbij de taak van de overheid?

Er zijn concrete aanleidingen om dit te doen:

- De inrichting van een Westfries Centrum voor de Kunsten als plek waar professionals en amateurs samenkomen, waar verbanden worden gelegd tussen cultuur en onderwijs;

- De bibliotheek, inclusief de Brede School Bibliotheek, biedt mogelijkheden voor clustering van verschillende functies:

- Schouwburg het Park kan zich door het aangaan van allianties sterker verbinden met de stad en daarmee nieuw publiek aan zich binden. Uitwerking van zijn bijzondere ligging aan het water zou bijdragen aan het theater als aantrekkelijk icoon in de regio.

Stadskern

De historische stadskern met haar monumenten, winkelaanbod, horeca en restaurants is het unique sellingpoint van Hoorn. De levendigheid daarvan contrasteert met die van buiten de stadsring. Toch zijn nog niet alle kansen van de historische stad benut. Zo bleven het enorme potentieel van het water en de haven onderbenut. Was het water in vroeger tijden soms een vijand, nu is het een vriend die nog veel te bieden heeft (stadsboulevard, stadsstrand). Met medeneming van cultuur(historie) - al in ontwerpfase - kunnen daar nieuwe initiatieven voor worden uitgewerkt.

DOOR HET AANGAAN VAN ALLIANTIES KUNNEN ORGANISATIES ZICH STERKER VERBINDEN MET DE STAD EN DAARMEE NIEUW PUBLIEK AAN ZICH BINDEN

Voor het meer specifieke aanbod en voor het bovenlokale aanbod is het centrum 'the place to be'. Daar hebben zich de gerenommeerde kunstenaars gevestigd, daar zijn galeries, de musea, clubs en podia. Hier wordt de compacte stad manifest.

Wijken en dorpen

De keerzijde van al dat moois in de binnenstad is dat er lang niet gekeken is naar de stad als geheel. De dorpen Zwaag en Blokker hebben hun eigen historisch gefundeerde identiteit; zij manifesteren zich vooral met carnaval en het verenigingsleven.

De wijken zijn een gevolg van het maakbaarheidsdenken uit de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw. De houdbaarheidsdatum daarvan is verstreken. Het is van belang dat inwoners vanuit een herkenbare visie en betrokkenheid bij Hoorn de ruimte krijgen om vorm te geven aan de identiteit van hun eigen wijk. De eigenheid van de wijken is een kracht die eraan bijdraagt dat mensen zich erkend weten als lid van de gemeenschap. Culturele voorzieningen in wijken, zoals buurthuizen, staan onder druk. Ze zijn daar nog belangrijker voor sociale cohesie dan in het centrum. Dit vraagt om een geoormerkt budget.

In een stad waar veel ouderen wonen en het aantal eenpersoonshuishoudens toeneemt, dragen voorzieningen in de wijken bij aan de leefbaarheid. Ook voor kinderen zijn de wijken hun eerste leefomgeving. Daarom zijn elementaire culturele voorzieningen voor jong en oud in de wijken van belang: veilige en aantrekkelijke ontmoetingsplekken waar men ook kan genieten van het lokale culturele aanbod van muziek, theater, dans en kleinschalige exposities.

Momenteel is er is nog te weinig evenwicht en afstemming zichtbaar tussen voorzieningen op wijkniveau en voorzieningen op centrumniveau.

HET IS VAN BELANG DAT INWONERS DE RUIMTE KRIJGEN OM VORM TE GEVEN AAN DE IDENTITEIT VAN HUN EIGEN WIJK

De verbindingen tussen de wijken en de stad lijken relatief zwak, en het bekende effect van het spoor is ook in Hoorn te zien: er is de dynamische centrumkant en de functionele woonkant. Daarnaast worden de verschillende stadsdelen doorsneden door grote verkeersaders die als een rivier de ene oever van de andere scheiden.

Regio

"Het organisme stad is vele malen groter dan de gemeentegrenzen. West-Friesland is steeds meer de gevoelde identiteit. (...) Besturen met de buren. Dit alles overigens in de wetenschap dat de wedstrijd gewonnen wordt op Noord Holland Noord niveau en het Blauwe Hart" (Veldhuizen, 2012).

Het Markermeer en het IJmeer vormen het blauwe hart van de dubbelstad Amsterdam-Almere, de 'Metropolitan Bay Area' van de noordvleugel. Hoorn heeft een min of meer symbiotische relatie met Amsterdam, leunt voor meerdere functies als het ware op de hoofdstad.

De gemeenten Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec vormen samen de zeven Westfriese gemeenten (WF7). De gemeente Hoorn treedt op als centrumgemeente van de gemeenschappelijke regeling 'Ondersteuning bestuurlijke samenwerking West-Friesland'.

De Westfriese Omringdijk verbindt de grotere gemeenten Hoorn, Enkhuizen, Medemblik en Alkmaar. Met gezamenlijke inspanning wil men dit 126 kilometer lange lint profileren met cultuur, sport, recreatie en 'hospitality'.

DE REGIO KRIJGT IN DE NABIJE TOEKOMST EEN STEEDS BELANGRIJKERE FUNCTIE VOOR DE STAD

Deze voorbeelden laten Hoorn zien als een knooppunt in een regionaal stedelijk netwerk. Men is trots op de regiofunctie. Tegelijkertijd is deze nog erg bestuurlijk ingezet; bij de bevolking leven genoemde zaken nog niet zo.

De regio krijgt in de nabije toekomst een steeds belangrijkere functie voor de stad. Helemaal omdat de gemeente Hoorn haar fysieke grenzen heeft bereikt en ook qua inwonersaantal niet verder zal groeien, is het van belang dat Hoornaren zich bewust worden van de verbinding met de regio. De inzet van cultuur kan daarbij behulpzaam zijn, vanwege de bindende werking.

Profiel

Wij beschouwen profilering als veel meer dan een sausje dat de marketingafdeling over bestaande initiatieven moet gieten. Wij zien het als een manier van communiceren, binnen en buiten de stadsgrenzen: naar inwoners, bedrijfsleven, onderwijs en naar regiogemeenten, toeristen en Europa.

Deze profilering is effectiever naarmate zij integraler wordt ingezet. Iedereen is erbij betrokken, van beleidsmakers, stedelijk ontwikkelaars, cultureel ondernemers en VVV, tot mensen die voor bewegwijzering zorgen.

Aan de basis staat het authentieke verhaal van Hoorn. Dat verhaal moet voor iedere (culturele) ontwikkelaar aanknopingspunten bieden en gebouwd zijn op trots (verleden), realisme (heden) en ambitie (toekomst). Dit verhaal ontbreekt nog grotendeels. Nu is het nog eenzijdig historisch ingezet en geeft geen richting aan de vele niet-historisch georiënteerde initiatieven die de stad rijk is. Het resultaat is een caleidoscoop aan activiteiten, op zichzelf prima, maar als geheel gefragmenteerd en versnipperd.

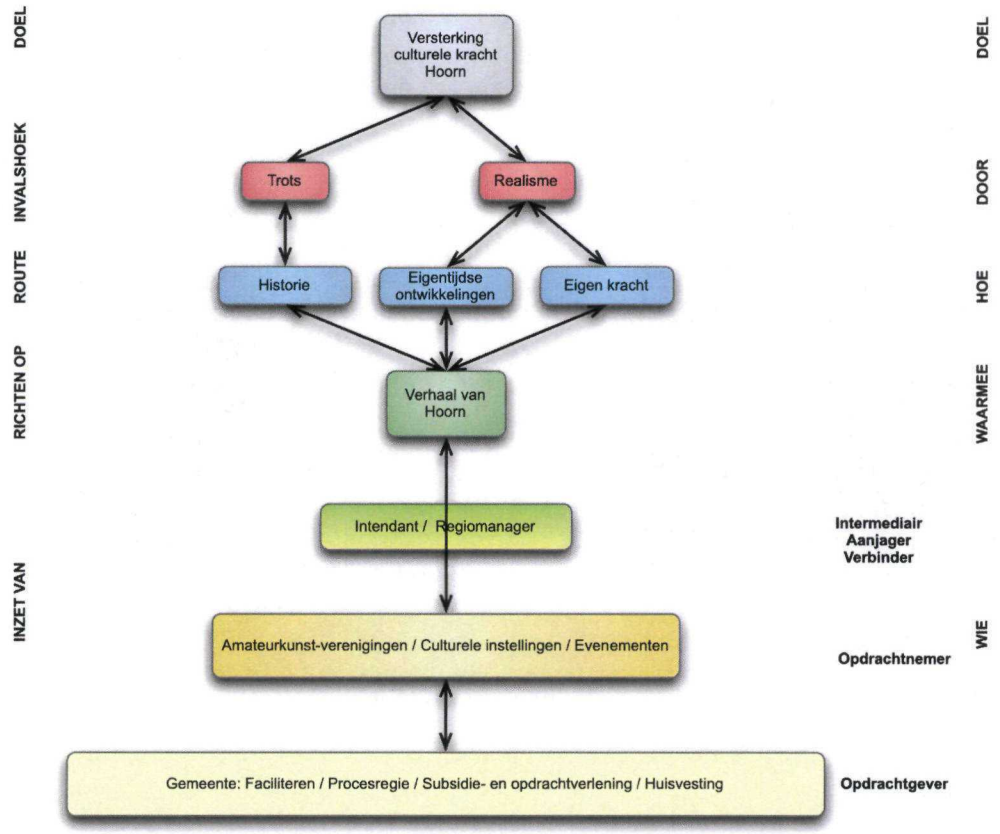
Gastvrijheid wordt belangrijk gevonden in Hoorn. Voor bezoekers van de stad zijn naast de monumenten ook de culturele ontmoetingen en de verblijfskwaliteit van belang. Bezoekers moeten worden verleid tot langer verblijf, met minimaal één overnachting. Prikkelende arrangementen, kwalitatieve hotelvoorzieningen, horeca en culturele programma's zijn daarvoor essentieel. De kwaliteit van verpozing aan het water kan beter worden uitgewerkt. Levendige plekken aan het water, aantrekkelijk in zomer en winter, en contrasterend met de binnenstad, versterken het eigen karakter van Hoorn.

Hoorn zal daarnaast haar etalages moeten inrichten, niet alleen op de plekken waar 'het te doen is' maar ook elders: langs de weg, bij het station, op plekken waar mensen samenkomen. De iconen van de stad zullen hun plek in het verhaal moeten krijgen. Door verwijzing wordt samenhang zichtbaar. Denk daarbij aan Oostereiland, de haven, de pakhuizen, de kades. De watertoerist kan sterker worden aangesproken. Hoorn bereiken via het water is wel aantrekkelijk, maar weinig uitgewerkt.

AAN DE BASIS STAAT HET AUTHENTIEKE VERHAAL VAN HOORN, GEBOUWD OP TROTS, REALISME EN AMBITIE

Tot slot is er het achterland, de natuur en de agrarische ruimte. De bijzondere kwaliteiten ervan ontgaan de argeloze bezoeker. Met de blik op de toekomst van bijvoorbeeld Greenport, kan een gericht onderzoek naar de mogelijkheden voor verdere ontsluiting van het achterland de weg wijzen naar profilering van deze kwaliteiten.

Bij alle genoemde elementen is de inzet van cultuur onontbeerlijk. Dat kan door opdrachtverlening, het maken van werkafspraken met instellingen, door ruimte te geven aan cultureel ondernemerschap en door ontmoetingen te faciliteren tussen ondernemers en de creatieve sector.

2.3 Culturele actoren

Duidelijk lijkt dat ontwikkelingen de komende jaren vooral zullen voortkomen uit sterke ketens van onderling goed afgestemde culturele functies. Dit sluit aan bij een prioriteit uit het Coalitieakkoord:

"We staan een kleinere gemeente voor die kostenbewust opereert, efficiënt en klantvriendelijk werkt en inwoners, bedrijven en organisaties uitdaagt om met eigentijdse en creatieve ideeën te komen. Dit vraagt een andere bestuursstijl: een bestuur dat duidelijke keuzes maakt, motiveert, communiceert en inspireert" (Hilten et al., 2010).

Om dit te bereiken is het nodig om een goed beeld te hebben van de culturele ketens. Het noodzakelijke samenspel ontstaat vervolgens als onderliggende gemeenschappelijke doelen duidelijk zijn en er overeenstemming is over de wijze waarop deze kunnen worden bereikt.

Hoe duidelijker de rollen en verantwoordelijkheden van hieronder genoemde actoren zijn en hoe beter deze op elkaar aansluiten, des te efficiënter zal de culturele keten functioneren. Daarom benoemen we de belangrijkste rollen binnen de gemeente Hoorn. We volgen daarbij de lijn van bestuur naar uitvoering.

Gemeente

De gemeente heeft bestuurlijke (beleid), wetgevende (vergunningen), uitvoerende (percentageregeling beeldende kunst) en handhavende (prestatieafspraken) rollen (zie voor een rangorde in de *Atlas voor gemeenten 2011* paragraaf 4.7). Uit de gesprekken en discussies met betrokken partijen in Hoorn over de gemeentelijke rol in het culturele domein, blijkt dat er op de grensvlakken onduidelijkheden en verschillen van inzicht bestaan over de (gewenste) rol van de gemeente.

CULTUUR INZETTEN DOOR OPDRACHTVERLENING: HET MAKEN VAN WERKAFSPRAKEN MET INSTELLINGEN, DOOR RUIMTE TE GEVEN AAN CULTUREEL ONDERNEMERSCHAP EN DOOR ONTMOETINGEN TE FACILITEREN TUSSEN ONDERNEMERS EN DE CREATIEVE SECTOR

Enerzijds houdt men de gemeentelijke bemoeienis graag buiten de deur, anderzijds komen termen als 'faciliterend', 'participerend', 'initiërend', 'intermediair', 'voorwaardenscheppend', 'stimulerend' en 'regisserend' veelvuldig naar voren.

Deze begrippen passen bij eigentijds stadsbestuur. We zien dat gemeente Hoorn daar vorm aan geeft, maar ook dat dit nog in ontwikkeling is en nadere uitwerking nodig heeft.

Met deze vorm van besturen wordt samenhang en efficiency bevorderd en kan de 'culturele stadsregie' meer richtinggevend en bestendig worden uitgewerkt.

Instellingen

Culturele instellingen ontlenen hun levensvatbaarheid vaak aan ondersteuning door de gemeente. In de afgelopen jaren is de nadruk soms te veel op autonomie van de instellingen gelegd, terwijl het evenzeer gaat om het uitvoeren van gemeentelijk beleid. In dit spanningsveld opereren inhoudelijke adviescommissies en ambtenaren.

MEER ACCENT LEGGEN OP DE SPECIFIEKE OPDRACHTVERLENING AAN CULTURELE INSTELLINGEN

De onderzoeksresultaten vragen om meer accent te leggen op de specifieke opdrachtverlening aan culturele instellingen. Dit op basis van een analyse van nut en noodzaak van specifieke culturele functies in Hoorn en regio, eerder dan op basis van historische rechten en bestaande subsidierelaties.

Duidelijk is dat instellingen zoals Schouwburg het Park, De Blauwe Schuit, Theater Het Pakhuis, Hotel MariaKapel, Manifesto, Muziekschool Gerard

Boedijn, het Westfries Museum, Hoorn Kunst en Cultuur en Stichting Hoorn Oude Muziek Nu een vitale culturele functie hebben voor Hoorn.

Verenigingen

De maatschappelijke impact van het amateurkunstenveld in Hoorn is groot. Uit de 'Notitie subsidies amateurkunst 2012-2013' blijkt dat Hoorn hier dichtbij de landelijke gemiddelden ligt: 36.000 inwoners (52%) van Hoorn van zes jaar en ouder houden zich bezig met amateurkunst. Ruim 1.600 daarvan (15%) zijn lid van een vereniging. Dit zegt iets over de mate waarin verenigingen in de samenleving zijn ingebed.

Maar liefst veertig amateurkunstgezelschappen deden een aanvraag voor gemeentelijke subsidie in het kader van de subsidieverordening 'Notitie subsidie amateurkunst 2012-2013'. Uit dezelfde verordening blijkt het vitale belang dat de gemeente hecht aan de amateurkunst.

"De Stadsvisie gaat uit van een actief kunst- en cultuurbeleid, nu en in de toekomst. Daarbij zijn niet alleen de wensen van de eigen inwoners richtinggevend maar wordt ook geprobeerd om de stad zo aantrekkelijk mogelijk te maken voor toeristen. Hoorn wordt gezien als het culturele en recreatieve hart van Westfriesland en heeft cultuurtoerisme nodig om de binnenstad vitaal te houden. De amateurkunst kan hier een rol in spelen (...)." (Notitie Subsidie Amateurkunst 2012-2013, 2012, p. 4)."

AMATEURKUNST FLOREERT IN HOORN

De coalitie legt de prioriteit bij amateurvoorstellingen, amateurkunst en volkscultuur. Jongeren worden ook als prioriteit gezien. Toch zijn nog serieuze vragen rond de amateurkunst te beantwoorden:

- Waarom is slechts 15% van de amateurkunstbeoefenaars lid van een vereniging?
- Representeert de groep deelnemers de diversiteit van de Hoornse samenleving in voldoende mate (in Hoorn zijn 160 nationaliteiten vertegenwoordigd)?
- Hoe verbinden de amateurkunsten zich aan andere domeinen (toerisme, historie, onderwijs enzovoorts)?
- Waarom voelen jongeren zich weinig aangetrokken tot het amateurverenigingsleven?

Ons lijkt de beantwoording van de hier gestelde vragen een taak van een intermediair die opereert tussen gemeente en veld.

"De amateurkunst staat niet speciaal bekend als vernieuwend. Integendeel, zij vertoont door de jaren heen een grote stabiliteit. Dit is ook juist de kwaliteit van deze sector in het culturele leven. Wel betekent dit dat alertheid geboden is: de amateurkunst moet niet blijven hangen in haar eigen tradities en zo vergrijzen en verstarren." (ibid., p. 5).

Amateurkunst floreert in Hoorn – het zijn de amateurverenigingen die het moeilijk hebben. Uit de verschillende discussies kwam naar voren dat verenigingen vaak niet beschikken over de noodzakelijke expertise om de neerwaartse spiraal te doen keren. Het is ons opgevallen dat er bij verenigingen weinig belangstelling lijkt te zijn voor wat er zich buiten de eigen vereniging afspeelt. In dat geval is de hoop dat de amateurkunsten zich verbinden met andere domeinen ijdel. De eerder geuite wens om een intendant voor de amateurkunst te benoemen, lijkt daarom gefundeerd.

De rol van de professionele kunsten in Hoorn is beperkt en in ontwikkelende zin gekoppeld aan de amateurkunsten via verenigingen en stichtingen. Deze verbinding is nuttig: professionele kunsten dienen vaak als voorbeeld en inspiratiebron voor amateurkunst. Professionele kunstenaars kunnen de gewenste kwaliteitsverbetering in de amateurkunst helpen doorvoeren.

Onderwijs en educatie

Inwoners van Hoorn die er geworteld zijn, weten zich verbonden aan het eigene van stad en streek. Kunsteducatie en –onderwijs dragen significant bij aan die worteling. Daarom verdient cultuuronderwijs, met lokale binding, aandacht. Mensen die zijn opgegroeid met aandacht voor hun omgeving, tonen er later zelf liefde en zorg voor. Zij zullen bijdragen aan de vitaliteit en de culturele profilering van Hoorn. Op grond van de onderzoeksresultaten beschouwen wij investeringen in onderwijs en educatie als een investering in de humus van de Hoornse samenleving.

De benadering van 'levenslang leren' biedt kansen voor alle inwoners die zich willen ontplooien. Mensen, van de jongsten tot de ouderen, met inbegrip van het talent, moeten de gelegenheid krijgen zich te ontwikkelen.

Aan 'levenslang leren' kan worden vormgegeven in samenwerking met het reguliere onderwijs, brede scholen, amateurverenigingen, instellingen, podia, musea, erfgoedinstellingen en de bibliotheek. Ook voor toeristische en landschappelijke organisaties liggen hier kansen.

Cultuur is een kernkwaliteit voor Hoorn. Investering in de basis is dan een vereiste: jong geleerd, oud gedaan.

3 CONCLUSIES

1. Hoorn heeft als stad van haar grootte veel te bieden, de bevolkingsgroei is gestabiliseerd, vergrijzing ingezet, fysieke gemeentegrenzen zijn bereikt. De culturele rol van Hoorn als centrumgemeente voor de regio vraagt om meer nadruk op kwaliteit.

2. Nieuwe verbindingen zijn nodig: tussen professionals en amateurs, tussen culturele instellingen en tussen verschillende domeinen. Deze versterken culturele ketens zoals onderwijs-talent-productie-vertoning of centrum-wijken-regio of cultuurhistorie-kunsten-toerisme.

3. Een sterke, zelfbewuste stad werkt vanuit haar trots voor het verleden, besef van het heden en ambities voor de toekomst. De historie van Hoorn vraagt om verbinding met de 20ste (de overloop bijvoorbeeld) en 21ste eeuw zoals de ontwikkeling van Greenport.

4. Het invulling geven aan integraliteit kan niet langer worden uitgesteld: erfgoed en cultuur liggen in elkaars verlengde; kunst, cultuur, cultuurhistorie en toerisme hebben elkaar nodig; horeca, evenementen en citymarketing zijn onlosmakelijk; water, haven, stadskern, wijken, achterland en Omringdijk vertellen één verhaal.

5. Gedragen keuzes hebben effect. Zet daarom de bevolking centraal, met name de ouderen en de jongeren. De ouderen maken straks het grootste deel uit van de bevolking van Hoorn en vormen het grootste bezoekerspotentieel. De jongeren moeten Hoorn ervaren als een plek waar ze zich kunnen ontplooien en vermaken.

6. Hoogwaardige cultuureducatie met voldoende aandacht voor de lokale en regionale inbedding is essentieel om cultuur als kernwaarde ook effectief te maken. Het gaat hier om investeringen voor de langere termijn. Waarom komen mensen naar de stad? Of zoals Onno van Veldhuizen, burgemeester van Hoorn, omschrijft in zijn nieuwjaarstoespraak:

   "Of het nu om winkelen of om wonen gaat, om vrije tijd of het werk, iedereen komt naar de stad in de hoop er beter van te worden. Een goede stad onderscheidt zich ten eerste als ontmoetingsplek voor oud en jong talent. (...) Het belang van goed onderwijs kan dan ook nauwelijks overschat worden. Emancipatie, ontplooiing, woekeren met je talenten. Ieder onderzoek levert dezelfde uitkomst op: goed onderwijs maakt op alle terreinen van je leven - ja, ook geluk, gezondheid en betrokkenheid - het verschil." (Veldhuizen, 2012).

7. Het vitaal houden van de amateurkunst is voor Hoorn van belang. Het culturele leven van Hoorn vindt zijn ankers immers in de amateurkunst.

Voorzieningen voor scholing, beoefening en presentatie zijn randvoorwaarden voor een kwalitatief sterke sector. Daarnaast is het nodig dat de amateurkunstgezelschappen leren om verder te kijken dan de eigen organisatie. Aandacht voor ledenwerving, promotie, talentontwikkeling en aansluiting bij de professionele kunstwereld zijn noodzakelijk voor een bestendige toekomst. Deze tijd vraagt om een meer naar buiten gericht verenigingsleven. De kans dat zonder hulp van buitenaf een omslag zal plaatsvinden, achten we niet groot.

ELK ONDERZOEK LEVERT DEZELFDE UITKOMST OP: GOED ONDERWIJS MAAKT OP ALLE TERREINEN VAN JE LEVEN HET VERSCHIL

8. *Last but not least* omschrijft de burgemeester in zijn Nieuwjaarstoespraak de stad als volgt:

   "Hoorn is een stad die zichzelf opnieuw uitvindt als groene en blauwe stad op een kruispunt van wegen en water." (ibid.).

   Daar hoort een consistent verhaal bij dat zijn ankers vindt in de geschiedenis en zich uitstrekt tot in de toekomst. Het moet gevoeld en uitgewerkt worden tot in de vezels van de stad. De stad zal haar authentieke verhaal moeten vertellen en niet bang zijn zichzelf te herdefiniëren met inbegrip van haar controverses (zoals J.P. Coen, VOC, overloop Amsterdam). Cultuur kan hier significant aan bijdragen.

9. In een vitale stad of regio zijn ruimte, economie en cultuur met elkaar in balans. Tegenwicht bieden aan de vergrijzing van de bevolking van Hoorn is een investering in de toekomst van Hoorn. De stad kan een aantrekkelijke 'haven' worden voor nieuwe kenniswerkers in Greenport. Daarbij kunnen cultuur en onderwijs als motor worden ingezet.

10. Uit het hele proces tot nu toe volgen vier ambities: ontdekken, ontmoeten, ontwikkelen en ontsluiten. De ambities verwijzen naar de stad zelf, de organisaties en de inwoners van Hoorn, die voortdurend ontdekken, elkaar ontmoeten, zichzelf ontwikkelen en zichzelf laten zien.

4 AANBEVELINGEN

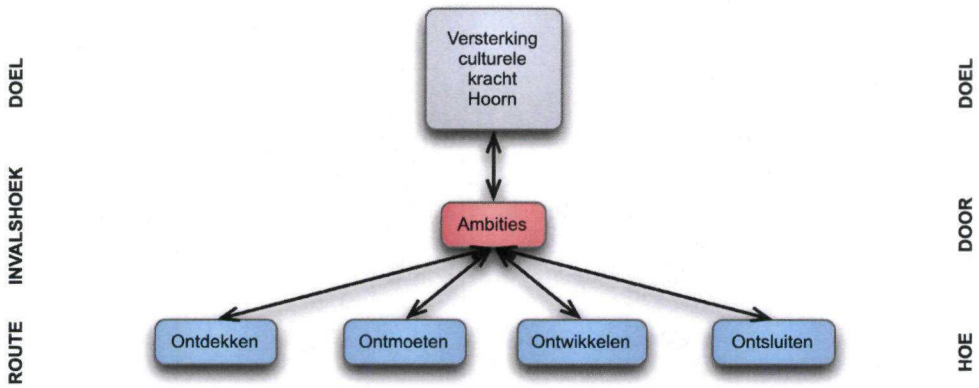
Hieronder worden eerst de aanbevelingen in de vorm van de vier ambities uitgewerkt (aanbevelingen op inhoudelijk niveau). Vervolgens worden de acties genoemd waarmee die ambities gerealiseerd kunnen worden (aanbevelingen op instrumenteel niveau), voor de korte en de middellange termijn.

De onderzoeksresultaten leren dat het 'vitaal zelfbewustzijn' van Hoorn meer evenwicht behoeft. In onze visie is een vitaal zelfbewustzijn opgebouwd uit drie componenten: trots over het verleden, realisme inzake de actualiteit en ambitie voor de toekomst.

Hoewel het verleden ook zijn omstreden dimensies heeft, is er overwegend trots. De interpretatie van de huidige positie van Hoorn is al meer diffuus en over de ambities voor de toekomst heeft ieder zo z'n ideeën. Het geheel van initiatieven en investeringen lijkt vanuit cultureel perspectief nog weinig sturing en richting te hebben.

... ANDERS DAN EEN MARKETINGVERHAAL WAARIN HOORN HET PARADIJS OP AARDE WORDT GENOEMD

Het benoemen en vormgeven van gezamenlijke ambities heeft daarom prioriteit. De voorgestelde ambities zijn generiek toepasbaar en kunnen daarom een integraal effect hebben op en impact hebben voor het vitaal zelfbewustzijn van Hoorn (inwoners, bedrijfsleven en toeristen).

De vier ambities slaan een brug naar de toekomst, geven in combinatie met het verhaal van Hoorn richting en kunnen verbanden weer op gang brengen.

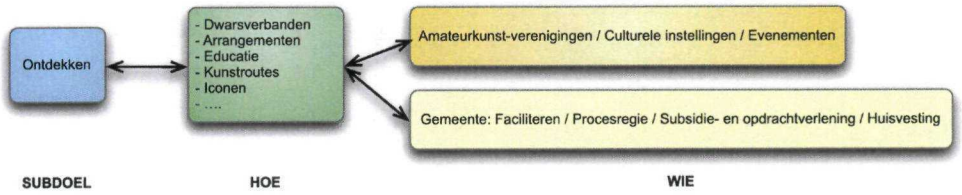
4.1 Ambitie 1: Ontdekken

Inwoners en bezoekers, van jong tot oud, worden verrast door het verhaal van Hoorn. Hier wordt authentiek gecommuniceerd over het verleden met zijn controverses, over de symbiotische relatie met Amsterdam, over de mysteries van het achterland, de belofte van het water en van Greenport als economische motor. 'Authentiek' wil zeggen: waarachtig en geloofwaardig. Dat is wat anders dan een marketingverhaal waarin Hoorn het paradijs op aarde wordt genoemd. Aan de hemel hoeft niets verbeterd te worden.

Vanuit het authentieke verhaal zullen inwoners, politici, ondernemers en anderen betrokkenheid ontwikkelen en bijdragen aan een betere stad.

De stad laat zich ontdekken, geeft zich beetje bij beetje bloot met haar mooie en scherpe kanten. De regie op deze ontdekkingstocht is een zaak van iedereen: archeologen, reisbureaus, onderwijzers, musea, schrijvers, culturele organisaties en vele anderen.

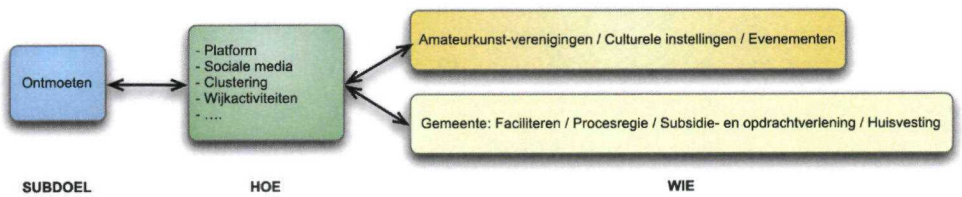
Het vormt de basis voor trots, aandacht en zorg van inwoners voor hun stad Hoorn.

4.2 Ambitie 2: Ontmoeten

Hier gaat het om elkaar te laten kennen en gekend te worden. Het samenbrengen van culturen, van opvattingen, ideeën, en kennisdomeinen. De geregisseerde ontmoeting draagt bij aan samenwerking, kennisvermeerdering en efficiëntie. Deze ontmoeting heeft een kwalitatief doel. Het past bij het gemeentelijk beleid om hier een leidende rol in te nemen.

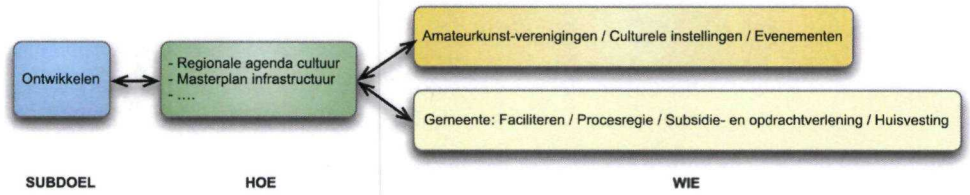
Ontmoeting staat aan de basis van respect, begrip, uitwisseling, afstemming, verbinding en verrijking.

4.3 Ambitie 3: Ontwikkelen

Ontwikkelen heeft betekenis voor (jonge) mensen, instellingen, bedrijven en de stad. Het houdt onder meer in: opvoeden, ontplooien, ontwerpen, groeien, construeren en initiëren.

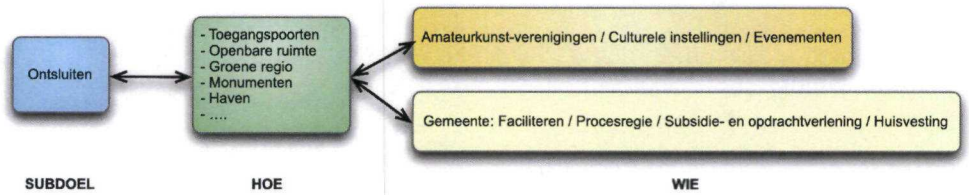
Of het nu gaat over cultuureducatie, doorlopende leerlijnen, cultureel ondernemerschap, architectuur, een festival, de Omringdijk of een centrum voor de kunsten; ieder zal een visie moeten hebben op de eigen ontwikkeling. Ontwikkeling staat voor vitaliteit.

4.4 Ambitie 4: Ontsluiten

Het is belangrijk dat mensen, organisaties, bedrijven en ook de stad zelf, laten zien wat zij ontwikkeld hebben: talent, producten, monumenten, voorstellingen en dergelijke. Daarmee ontstaat een gevoel van eigenwaarde, worden anderen geïnspireerd en komt reflectie tot stand.

Ontsluiten slaat op openen, toegankelijk maken, (mede)delen, presenteren, exposeren en manifesteren.

4.5 Acties

Hoe gaan we de toekomst vorm geven aan de hand van deze vier ambities?

We geven daarvoor twee sets van aanbevelingen, een voor de korte en een voor de middellange termijn.

"Kijk naar de conceptstructuurvisie voor Hoorn en onze ambities om ons te ontwikkelen als stad aan het water. We concentreren ons niet op groen of op

blauw, maar voor het eerst in de geschiedenis echt op allebei" (Veldhuizen, 2012).

1. de aantrekkelijkheid van Hoorn beter voor het voetlicht brengen vanuit een integrale verbinding tussen horeca, cultuur, erfgoed en toerisme;

2. inzetten op cultuureducatie, cultuuronderwijs, talentontwikkeling en levenslang leren;

3. versterken van het verenigingsleven door verbindingen met de professionele instellingen en bijdragen aan expertise en zelfredzaamheid;

4. het verhaal van Hoorn als inspiratiebron uitwerken;

5. de gemeente mag meer eigen regie voeren vanuit een duidelijke visie op de culturele infrastructuur, werken vanuit gezamenlijke concepten en kwalitatieve uitgangspunten;

6. ook met cultuur aansluiten bij de nieuwe economie (Greenport) en ruimte (achterland en natuurgebieden);

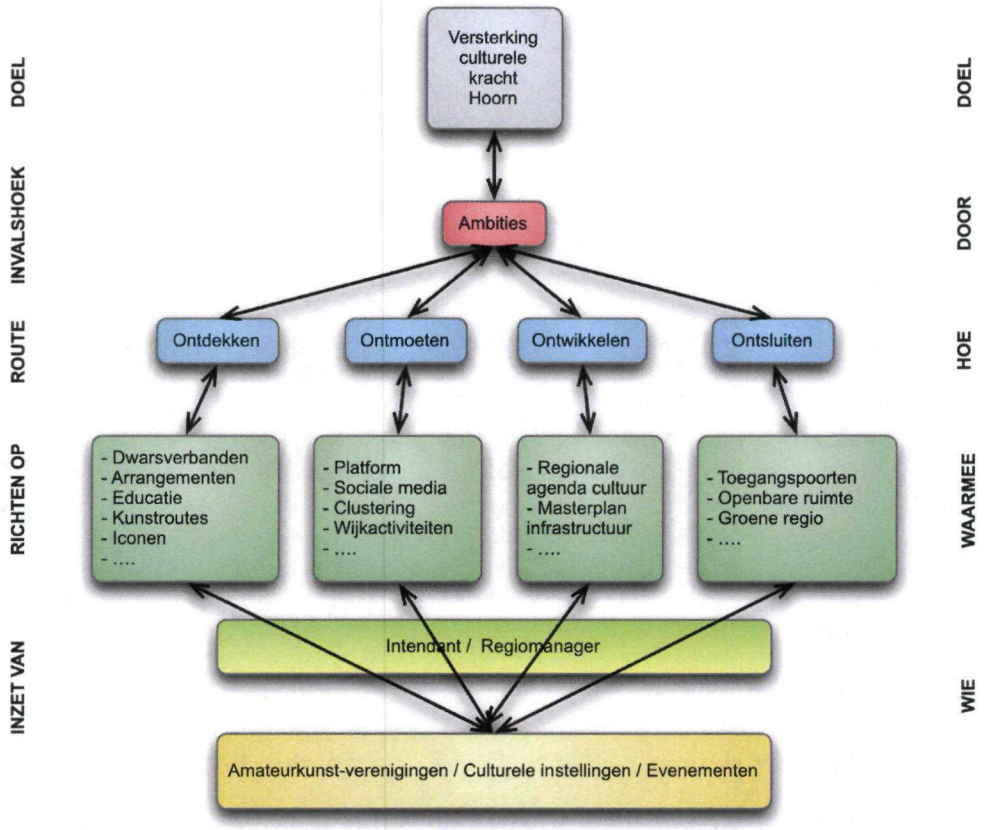
7. vormgeven aan regelmatige reflectie en dialoog met burgers en betrokken partijen;

8. de rol van Hoorn als centrumgemeente in West-Friesland ook in cultureel opzicht waarmaken door het nemen van gemeente overstijgende initiatieven;

9. de aansluitingen tussen de wijken en de historische binnenstad ook in cultureel opzicht verbeteren;

10. de stad meer naar het water openen, met de haven als gastvrije toegang en schilderachtig decor;

11. culturele interventies als instrument voor (het begrijpelijk maken van) verandering benutten.

4.6 Acties korte termijn

1. Stel een intendant aan met als opdracht de amateursector te verbinden met de professionele sector, de muziekschool en het voorgenomen Westfries Centrum voor de Kunsten, en om de programmaontwikkeling rond bijzondere culturele projecten en de 'beleefbaarheid', de zichtbaarheid en de hoorbaarheid van de amateurkunsten te vergroten;

2. Maak een functioneel masterplan voor de culturele infrastructuur.

3. Verleen aan het culturele veld opdrachten om dwarsverbanden tussen erfgoed, toerisme, onderwijs en sport te concretiseren; bijvoorbeeld door sport en cultuur op meer centrale plekken samen te brengen, zoals de Open Water Wedstrijden. Benoem en benut daarbij de onderzoeks- en ontwikkelingsmogelijkheden (R & D) van cultuur voor recreatieve en toeristische waarden. Raadpleeg daarbij ook jongeren om een actueel en gedegen beeld te krijgen van hun wensen op dat gebied;

4. Realiseer een platform (zowel online als offline) voor ontmoeting onder regie van de gemeente, waarbij regelmatig thematische ontmoetingen tussen gemeente, instellingen, onderwijs en amateurveld worden gefaciliteerd. Geef aan die ontmoeting een vervolg en betrek er vanaf het begin jongeren bij. Geef ontmoetingen die offline tot stand zijn gekomen ook online een vervolg;

5. Zoek bottom-up in de samenleving naar allianties voor de culturele profilering van de Westfriese Omringdijk en het achterland van Hoorn en maak daar een kloppend verhaal van;

6. Doe onderzoek naar de synergievoordelen van clustering van culturele functies bij onder meer de bibliotheek, het Westfries Centrum voor de Kunsten en Schouwburg het Park. Denk aan het samenvoegen van de publiciteit, de administratie en de planning. Stel genoemde instellingen in staat een belangrijke rol te spelen bij de vormgeving van de vier ambities;

7. Stimuleer de ontwikkeling van arrangementen voor meerdaags bezoek aan Hoorn met een centrale rol voor cultuur, erfgoed en horeca;

8. Stimuleer de komst van een centrale culturele agenda uit met alle activiteiten in Hoorn, waarbij zowel het professionele veld als het amateurveld onderling activiteiten op elkaar kunnen afstemmen;

9. Geef opdracht tot het schrijven van het verhaal van Hoorn, bruikbaar en inspirerend voor alle Hoornaren, onderwijs, instellingen, ondernemers en politiek. Kernwaarden daarbij zijn trots, realisme en ambitie;

10. Geef cultuureducatie prioriteit door deze te centraliseren op een plaats in Hoorn, bijvoorbeeld bij het toekomstig Westfries Centrum voor de Kunsten, de muziekschool of de bibliotheek om vervolgens vanuit deze centrale locatie cultuureducatieve programma's en activiteiten te ontwikkelen voor en in samenwerking met instellingen, het amateurveld en het onderwijs;

11. Ontwikkel een didactisch en inhoudelijk gedegen pilot muziekeducatie voor lagere en middelbare scholen van Hoorn.

12. Bouw de LinkedIn-groep 'Cultuurforum Hoorn' verder uit en benut deze voor het zoeken naar nieuwe perspectieven, voor reflectie en voor het polsen van de mening van inwoners van Hoorn;

13. Neem cultuur op in de 'Agenda van de Toekomst' van de Westfriese Gemeenten (WF7);

14. Zet opdrachten uit in het culturele veld om verbindingen met de wijken te realiseren, zoals het (gezamenlijk) organiseren van evenementen in zowel de wijken als het centrum van Hoorn.

15. Stel een kwalitatieve effectmeting in, dat wil zeggen onderzoek of de inhoudelijke doelen zijn gehaald.

4.7 Acties middellange termijn

1. Investeer in hoogwaardige architectuur om de aantrekkelijkheid van de stad te vergroten voor onder meer de jongere generaties en om de buitenwijken op de historische stad te laten aansluiten;

2. Maak functionele en toegepaste kunst, landschapskunst en kunst in de openbare ruimte een integraal onderdeel van de gebouwde omgeving, met gebruikmaking van de percentageregeling beeldende kunst;

3. Benoem cultuuriconen van de 21ste eeuw en neem die op in het verhaal van Hoorn;

4. Open de stad, met inbegrip van de haven, naar het water door een boulevard of stadsstrand te maken, zoals aan de Westerdijk, waar een mix van sport, cultuur en toerisme garant staan voor levendigheid;

5. Profileer de centrumfunctie van Hoorn duidelijker in de regio door het benoemen van een 'regiomanager' met de bijzondere opdracht om Hoorn als hoofdstad van West-Friesland op de kaart te zetten;

6. Verbeter de aansluiting op het recreatietoervaartnet en combineer dat recreatietoervaartnet met cultureel aanbod dat past bij het karakter van de stad.

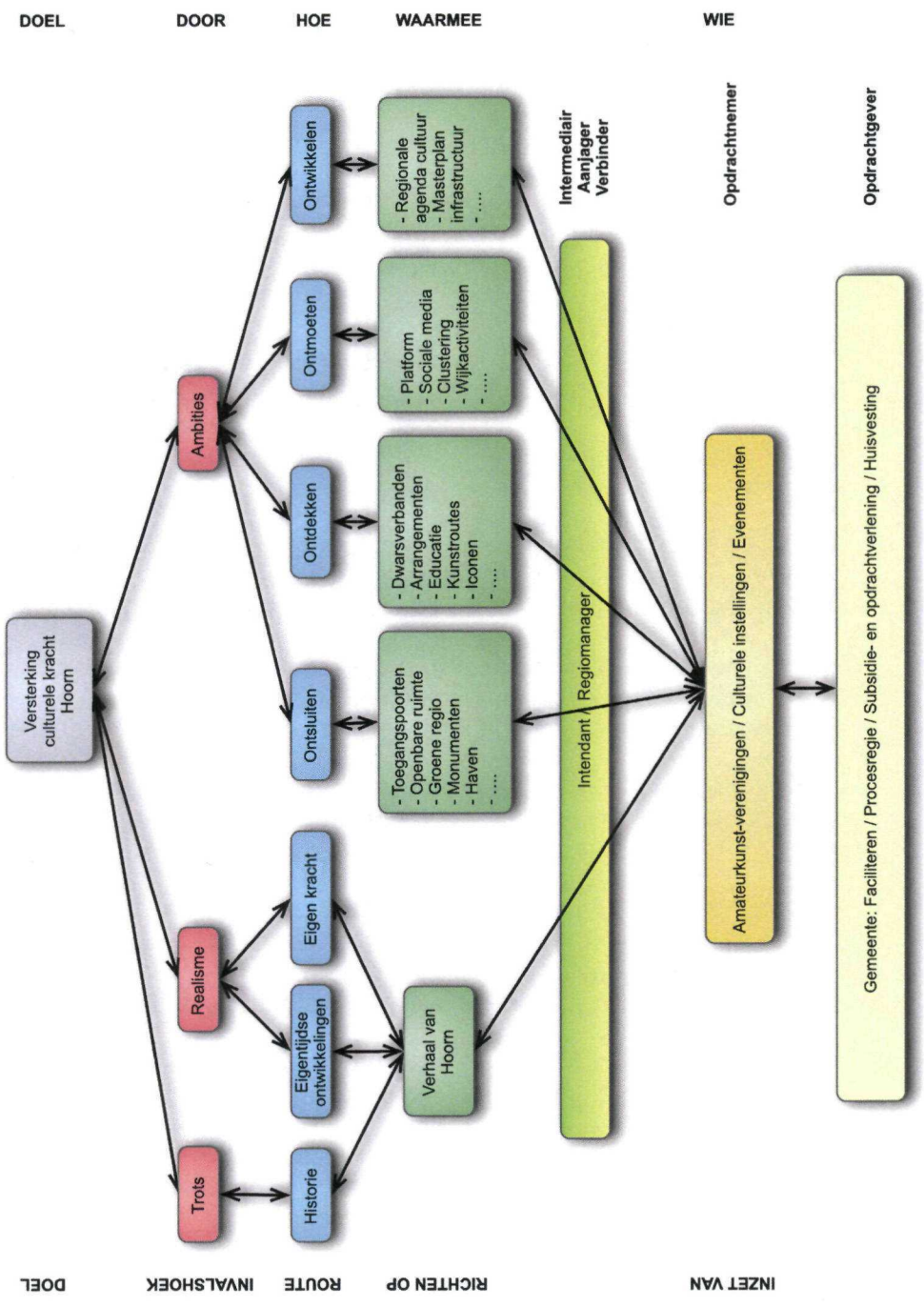
7. Maak de bijzondere kwaliteiten van Hoorn zichtbaar bij de 'toegangspoorten' van Hoorn: de weg, het water en het spoor. Geef de bezoeker informatie over waar hij zich bevindt en communiceer onder andere over de nabijheid van het historische centrum, musea en theater.

8. Versterk de eigen kracht van wijken door geoormerkt budget in eigen beheer te geven om zich cultureel te profileren.

9. Onderzoek de mogelijkheden voor de vestiging van hoger onderwijs en/of het opzetten van een culturele zomerschool dat een impuls zou kunnen geven aan het culturele leven in Hoorn.

10. Geef Hoorn een aantrekkelijke en onderscheidende positie binnen Greenport door het ontwikkelen van bijzondere verblijfsarrangementen en door Greenport een plek te geven in de etalages van de stad.

4.8 Schematisch overzicht

Literatuur

Blank, H., Bont, A. de., Vos, M. de., & Maas, P. (2011). *Structuurvisie Hoorn. Basisnotitie 2010-2025.* Rotterdam: BVR adviseurs ruimtelijke ontwikkeling.

'College-uitvoeringsprogramma 2010-2014'. (2010). Hoorn: Gemeente Hoorn.

Cultuur in Beeld. (2011). Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Cultuur in Cijfers (Herziene uitgave november). (2011). Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

'De culturele infrastructuur van gemeenten in ringen', *VNG.* http://www.vng.nl/Documenten/vngdocumenten/ringmodel.pdf (22 oktober 2011).

Deekman, A., Heimans, H., Voltz, L. (2011). *Amateurkunst: Feiten en trends. Monitor Amateurkunst in Nederland.* Utrecht: Kunstfactor.

'Demografische ontwikkeling Gemeente Hoorn.' (2010). Hoorn: I&O Research BV.

Gemeentegids 2012. Hoorn moet je voelen! (2012). Amsterdam: City & Tourist Promotions.

Groot, H. de, Marlet G., Teulings C., & Vermeulen W. (2011). *Stad en Land.* 's-Gravenhage: Centraal Plan Bureau.

Hilten, van W., Ruppert, A., Tonnaer, R., Pijl, M., & Helling, A. (2010). 'Coalitieakkoord Hoorn 2010 – 2014. VVD, VOCHoorn, Fractie Tonnaer, CDA, D66'. Hoorn: Gemeente Hoorn.

'Kadernota Cultuurbeleid 2013-2016'. (2011). Haarlem: Provincie Noord-Holland.

'Kaderstellende nota Cultuureducatie en Bibliotheekwerk. Cultuurbehoud voor West-Friesland'. (2012). Hoorn: Regionale werkgroep Cultuureducatie en Bibliotheekwerk.

Marlet, G. (2009). *De Aantrekkelijke Stad.* Nijmegen: VOC Uitgevers.

Marlet, G., & Woerkens, C. van. (2011). *Atlas voor gemeenten 2011.* Nijmegen: VOC Uitgevers.

Meer waarde door cultuur. Nota kunst en cultuur 2006-2010. Gemeente Hoorn. (2006). Hoorn: Gemeente Hoorn.

'Notitie subsidies amateurkunst 2012-2013.' (2011). Hoorn: Gemeente Hoorn.

'Ontwikkeling programma Westfriese Omringdijk 2013 en verder'. (2012). Hoorn: Gemeente Hoorn.

'Reactie "Denk mee over cultuur in Hoorn"'. (2012). Zwaag: Carnavalsvereniging Het Masker.

Stadvisie Hoorn 2005-2025. Hoorn – Leefbaar en Vitaal. (2005). Hoorn: Gemeente Hoorn.

Veldhuizen, O. van. (2012). 'Nieuwjaarstoespraak 2012', *De stad Hoorn.* http://www.hoorn.nl/Int/Welkom-in-Hoorn/De-stad-Hoorn/Nieuwsarchief/Nieuwsarchief-2012/Nieuwsarchief-2012-januari/Nieuwjaarstoespraak-2012.html (24 april 2012).

Vries, D.P. (2011) *Offerteverzoek.* Hoorn: Gemeente Hoorn afdeling Welzijn.

Vrolijks, R. (2003). *Stadshaven, smaakmaker voor stedelijke ontwikkeling.* Breda: Projectbureau Vrolijks.

Zijlstra, H. (2011). *Meer dan kwaliteit: een nieuwe visie op cultuurbeleid.* Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Foto omslag: deel van het kunstwerk 'Hallo' van Herman Lamers, te Hoorn.

© ARRD 2012

Over ARRD

ARRD is een in 2008 opgericht onderzoeks- en ontwikkelingsbureau voor de kunsten, dat werkt vanuit de artistieke inhoud. ARRD richt zich op kunstenaars, culturele instellingen en (semi)overheden.
Wij benaderen elke kunstdiscipline vanuit de 'taal' waarin zij zich uitdrukt. Tegelijkertijd gaan wij ervan uit dat de verschillende kunstdisciplines een gemeenschappelijke kern hebben. Daarom beschouwen wij vergelijkend interdisciplinair onderzoek als een sleutel tot succes.
Allereerst formuleren wij een zo elementair mogelijke probleemstelling. Dat die probleemstelling kunstinhoudelijk gemotiveerd is, heeft uiteraard methodische consequenties.
Ons plan van aanpak is altijd methodisch doortimmerd en dus herhaalbaar.
Wij combineren kwalitatief en kwantitatief onderzoek met de alledaagse praktijk van de kunstensector.
De ontwikkelingstak van ARRD richt zich op het ontwerpen van culturele initiatieven. Daarbij zetten wij de grote lijnen uit, betrekken partners erbij en leveren een concreet eindresultaat af.

Eerder lichtte ARRD het Rotterdamse opdrachtenbeleid in de beeldende kunst door en voerde het onderzoeken uit in opdracht van steden als Den Haag en Nijmegen.

Erwin Roebroeks (directeur-eigenaar) behaalde de graad van uitmuntendheid aan de Vlaamse rijksmuziekacademie en de doctoraaldiploma's bedrijfscommunicatie en vergelijkende kunstwetenschap (cum laude). In 2000 richtte hij Erwin Roebroeks Muziekconsultancy op. Hij publiceert in tijdschriften als *De Gids* en *Leonardo Music Journal* en is criticus voor de *Neue Zeitschrift für Musik*. Bij Jos de Mul aan de Erasmus Universiteit Rotterdam schrijft hij een proefschrift over moderne muziekesthetiek. Roebroeks is lid van verschillende culturele adviesorganen, waaronder het Fonds Podiumkunsten en de Europese Commissie.

Geurt Grosfeld (samenwerkingspartner ARRD) studeerde natuur- en scheikunde, en muziek. Hij was jarenlang als musicus op podia te vinden. Daarnaast legde hij zich toe op creatief management, beleidsontwikkeling en ondernemerschap in de creatieve sector. In 1990 richtte hij Sonax op. Grosfeld stond aan de wieg van Muziekcentrum Den Bosch, Festival November Music, De Ambassade voor Creatieve Zaken en vele andere initiatieven. Hij bekleedt bestuursfuncties in de culturele sector en was adviseur bij de Raad voor Cultuur. Grosfeld adviseert overheden en particuliere instellingen bij vraagstukken rond samenleving, cultuur, erfgoed en kunst.

Marisje Kruizinga (stagiaire) heeft gedurende haar middelbareschoolperiode (bij Oscar Romero in Hoorn) in de omgeving van Hoorn gewoond. In 2011 heeft zij haar bachelor Algemene cultuurwetenschappen behaald aan de Universiteit van

Amsterdam. Daarnaast werkt zij vanaf 2009 als bewaker bij het Stedelijk Museum Amsterdam en werd zij in 2010 redactielid bij *Simulacrum*, het tijdschrift voor kunst en cultuur verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. Sinds 2011 is ze gastvrouw bij Musea Zutphen. Tijdens de afronding van het voorliggende onderzoek is zij afgestudeerd in (de master) Kunst- en cultuurwetenschappen, met als specialisatie Kunstbeleid en mecenaat, aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

BIJLAGEN

Bijlage I Uitgangspuntennotitie

1 Inleiding 36

2 Begripsbepaling en -benadering 37

3 Beleidsdoelen 37
3.1 Ideaalplaatje 38
3.2 Gemeentelijke rol en ambities 38
3.3 Aandachtspunten 39

4 Trends en ontwikkelingen 39
4.1 Bevolkingsopbouw 39
4.2 Aard en achterland 40
4.3 Aantrekkelijkheid 41
4.4 Vestigingsklimaat 41
4.5 Grond- en huizenprijzen 41
4.6 Winkelaanbod en horeca 42
4.7 Evenementen 43
4.8 Verleden-toekomst 43

5 Kunsten 44
5.1 Amateurkunst 44
5.2 Professionele kunsten 44
5.3 Kunsteducatie 45
5.4 Cultuurparticipatie 45
5.5 Volkscultuur 45
5.6 Kunstgebouwen 46

6 Dwarsverbanden 46
6.1 Culturele voorzieningen 46
6.2 Horeca 47
6.3 Water en toerisme 47
6.4 Samenwerking 47

7 Voorlopige Conclusies en antwoorden 48

Bijlage I Uitgangspuntennotitie

1 INLEIDING

Zoals hierboven gesteld, is ARRD, onderzoeksbureau voor de kunsten, in juli 2011 door de gemeente Hoorn gevraagd om een offerte uit te brengen voor een notitie atelierbeleid en de nieuwe cultuurnota van de gemeente Hoorn. In september 2011 is ARRD de opdracht gegund.

De notitie atelierbeleid is inmiddels afgerond. Met de werkzaamheden voor de cultuurnota is in november 2011 begonnen.

De eerste fase (fase 1 van de opdracht; paragraaf 1.2.3) op weg naar de nieuwe cultuurnota is het formuleren van een cultuurvisie. Voortschrijdend inzicht bracht ons ertoe niet een kant-en-klare cultuurvisie af te leveren, maar een conceptcultuurvisie. Zij moest later immers worden getoetst aan de resultaten van de expertmeetings en de sociale media. Vandaar dat de hieruit voortvloeiende notitie, in afwijking van het in hoofdstuk 1 gestelde, niet 'Visiedocument' maar 'Uitgangspuntennotitie' is genoemd.

In deze fase hebben wij gesprekken gevoerd met de wethouder en de cultuurambtenaren. Het doel van deze gesprekken was om grofmazige antwoorden te krijgen op de volgende vragen:

- Wat is de functie van kunst en cultuur in Hoorn tijdens de nieuwe cultuurnotaperiode?
- Welke rol ziet de gemeente voor haarzelf weggelegd bij de ontwikkeling van kunst en cultuur (voorwaardenscheppend, stimulerend, uitvoerend en/of regisserend)?
- Wat is het ambitieniveau van de nieuwe cultuurnota (korte, middellange en lange termijn)?
- Hoe breed is het terrein van de cultuurnota (welke aandachtsgebieden wel/niet/met accent)?
- Hoe groot is de financiële ruimte?
- Hoe integraal dient de cultuurnota te zijn (verhouding tot regionale en landelijke ontwikkelingen)?
- Hoe ver reikt de interactieve wijze van betrokkenheid van de Hoornse bevolking bij de totstandkoming van de cultuurnota?

De vorm van deze gesprekken was de dialoog; de vragen dienden als input van gesprekken waarin ieders kennis en ervaring maximaal werden benut.

Deze vorm vloeit voort uit onze (in de offerte genoemde) benadering:

- Wij benaderen (de notitie atelierbeleid en) de cultuurnota inhoudelijk;
- Wij benaderen kunst en cultuur als onderdeel van andere vormen van vrijetijdsbesteding;
- Wij nemen een onafhankelijke positie in;
- Wij beschouwen de begeleiders niet alleen als beoordelaars, maar ook als sparringpartners.

De resultaten van deze gesprekken hebben we verwerkt in het voorliggende, op een voor acht jaar geldende visie georiënteerde document.

2 BEGRIPSBEPALING EN -BENADERING

Wij benaderen cultuur letterlijk, als het geheel van geestelijke verworvenheden. Voorbeelden van dergelijke verworvenheden zijn vreedzaam samenleven, verenigingsleven en kunst. Het belangrijkste is het *geheel* van de culturele verworvenheden (in de praktijk: culturele domeinen). Daarom gaan wij op zoek naar verbindingen tussen de verschillende culturele domeinen.

Om dat te kunnen doen, moeten we die domeinen natuurlijk eerst herkennen.

In onze visie is, gechargeerd gesteld, cultuur alles wat niet natuur is. Verloopt natuurlijke selectie op natuurlijke wijze, cultuur is van oudsher mensenwerk, dat daardoor vraagt om 'cultuurlijke' selectie. Het maken van een dergelijke selectie is wat wij doen, althans: wij formuleren een advies daartoe.

Wat zijn de culturele domeinen van Hoorn, en hoe vruchtbaar zijn ze? Daarbij kan 'vruchtbaar' letterlijk worden opgevat, als het vermogen om zich voort te planten met (lees: aan te sluiten op) een of meer andere domeinen. Met dien verstande, dat reputatie van een gevestigd domein even zwaar moet wegen als potentie van een jong domein.

Cultuur heeft voor ons een duidelijke functie: zij draagt bij aan sociale cohesie.

Onze benadering is ook functioneel van aard: wij gaan uit van culturele functies, waar (mogelijk) bepaalde organisaties en instellingen bijhoren – niet andersom.

De zoektocht naar (potentieel) vruchtbare Hoornse culturele domeinen en de mogelijke samenhang van die domeinen is een kerntaak in het vervolgonderzoek.

3 BELEIDSDOELEN

Het gemeentebestuur van Hoorn heeft gekozen voor de ontwikkeling van een cultuurvisie voor een periode van acht jaar. Deze vormt het uitgangspunt van nader te maken beleidskeuzes.

Een cultuurvisie die drie bestuurlijke periodes beslaat, dient breed gedragen te worden door de inwoners van Hoorn. Daarom stellen wij de bevolking centraal, eerder dan de kunsten zelf.

Het doel van het nieuwe beleid is tweeledig:
- Een zo groot mogelijke deelname aan cultuur; actief en passief;
- Een divers cultureel aanbod.

Dit doel is ingegeven door de opvatting dat cultuur bereikbaar moet zijn voor iedereen.

Het beoogde diverse culturele aanbod staat een verlangen naar profilering van Hoorn als stad van de uitvoerende kunsten (zie paragraaf 3.1) niet in de weg; er wordt in Hoorn eenvoudigweg veel aan uitvoerende kunsten (concerten, theatervoorstellingen enzovoorts) gedaan.

3.1 Ideaalplaatje

Idealiter is de culturele infrastructuur in Hoorn zodanig dat er voor de jongsten en voor de oudsten voldoende voorzieningen zijn in de wijk. Voor het meer specifieke aanbod (bijvoorbeeld galeries, jazz en klassieke muziek) en voor het bovenlokale aanbod (provinciaal en landelijk) is er dan een plek in de binnenstad.

Daarbij zijn er drie specifieke wensen:
- veel verbindingen tussen professionals en amateurs;
- Hoorn stad van de uitvoerende kunsten;
- hoogwaardige kunsteducatie.

Deze drie wensen hangen in Hoorn samen; van de vele amateurs beoefent het leeuwendeel een uitvoerende kunst.

Nota bene wij kiezen bewust voor de term 'uitvoerende kunsten' in plaats van 'podiumkunsten'. 'Uitvoerende kunsten' is een inhoudelijke term die de artistieke handeling (performance) uitdrukt. 'Podiumkunsten' is een beleidsmatige term waarin de infrastructuur (podium) centraal staat. De keuze voor 'uitvoerende kunsten' is een internationaal georiënteerde keuze (*performing arts*, *arts de la scène*, *darstellende Kunst*, *arti dello spettacolo*).

Overigens is het van belang zich ervan bewust te zijn dat het leeuwendeel van de muziek niet langer als podiumkunst wordt gemaakt en beluisterd, maar een scheppings- en waarnemingsproces van en voor geluidsdragers kent. In Hoorn gaat muziek echter overwegend over optredens, vandaar de keuze voor uitvoerende kunsten.

Een Westfries Centrum voor de Kunsten zou kunnen dienen als een plek waar professionals en amateurs samenkomen.

3.2 Gemeentelijke rol en ambities

De culturele ambities van het gemeentebestuur staan verwoord in het Coalitieakkoord 2010-2014 (hoofdstuk 6). De rol van de gemeente in het nieuwe beleid is voorwaardenscheppend.

Concreet wil de gemeente:

- Dat amateurverenigingen meer naar buiten treden; daarom wil zij alleen projectmatig subsidiëren (amateurverenigingen moeten meer projectmatig denken);
- Het voorzieningenniveau op pijl houden en clusteren indien nodig of gewenst;
- Een oplossing vinden voor huisvestingsproblemen van De Blauwe Schuit en het hoofdgebouw van de bibliotheek (beide instellingen zoeken een nieuwe locatie);
- Herijking van culturele functies zoals van de schouwburg en de bibliotheek.

In de nieuwe cultuurnotaperiode is er beduidend minder geld te besteden dan voorheen. Wij zien de ontwikkeling van een terugtredende overheid niet a priori als negatief. Te lang is het stedelijke culturele leven door subsidieregelingen gesegregeerd geraakt – waar 'cultuur' werd gezegd, werd 'kunst' bedoeld – en daardoor losgezongen van de samenleving. Een culturele sector die voor financiering minder kan leunen op de overheid, komt in zijn zoektocht naar middelen vanzelf meer in de samenleving te staan. En zij die daarin niet slagen, vloeien op 'natuurlijke' wijze af.

3.3 Aandachtspunten

- Talentontwikkeling en cultuurparticipatie op jonge leeftijd blijven belangrijk;
- Voor de verbinding tussen amateurkunst en kunsteducatie in Hoorn zijn De Blauwe Schuit en Theater Het Pakhuis belangrijke schakels;
- De Poort van Hoorn is van essentieel belang: de ontwikkeling van het stationsgebied met voldoende aandacht voor het aanwezige erfgoed en bijvoorbeeld de plaatsing van de bibliotheek bij het station;
- De zelfredzaamheid van kunstenaars wordt op de proef gesteld, er moeten scherpe keuzes worden gemaakt.

4 TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

4.1 Bevolkingsopbouw

In Hoorn woonden op 1 januari 2010 70.206 inwoners. De opbouw van de bevolking in de gemeente lijkt veel op die van (de rest van) West-Friesland. Momenteel is 25% van de bevolking jonger dan 20 jaar en is 13% 65 jaar of ouder (Demografische ontwikkeling Gemeente Hoorn, 2010).

Over tien jaar wonen er naar verwachting circa 73.000 mensen in Hoorn. Ook in de jaren erna wordt een lichte groei verwacht.

Naar verwachting daalt het aantal geboorten in Hoorn de komende jaren licht. Op zowel gemeentelijk als regionaal niveau zal er rond 2025 nauwelijks nog natuurlijke groei zijn.

Het aantal 20-minners in Hoorn is de afgelopen jaren afgenomen. Naar verwachting zet deze ontgroening van de bevolking door; het is een trend die zich in heel West-Friesland voordoet. Het aantal 65-plussers zal sterk toenemen.

Tegen 2025 zijn er naar verwachting bijna evenveel 65-plussers als jongeren tot 20 jaar.

Voor de gemeente Hoorn luidt de regionale bevolkingsprognose dat de grijze druk tussen 2009 en 2025 sterk toeneemt. Dit resulteert in een stijgende demografische druk; per werkende zullen er steeds meer niet-werkers zijn.

Hoorn telt per 1 januari 2009 30.521 huishoudens. Dit aantal is de afgelopen jaren gestegen en zal dit naar verwachting blijven doen, met name de eenpersoonshuishoudens.

Wij streven naar de selectie van door de Hoornse samenleving gedragen culturele waarden. Daarom stellen wij in de totstandkoming van de nieuwe cultuurnota de bevolking centraal, met name de 65-plussers en de 20-minners. De 65-plussers vanwege hun grote vertegenwoordiging en hun vrije tijd (domein cultuurparticipatie); de 20-minners omdat wij vinden dat zij kansen moeten krijgen (domein kunsteducatie).

4.2 Aard en achterland

Hoorn is een monumentenstad, stad aan het water, voormalig VOC-hoofdkwartier en 'hoofdstad' van West-Friesland.

De stad heeft zich in de geschiedenis altijd naar het water gekeerd, daar kwam de welvaart vandaan. In de 19de en de eerste helft van de 20ste eeuw was er naast de visserij een bloeiende handel in zuivel en fruit. De afsluiting van de Zuiderzee bracht die handel en de visserij een zware slag toe. De stad werd economisch afhankelijker van het nabije grote en hongerige Amsterdam.

Die symbiotische relatie met Amsterdam werd in de tweede helft van de 20ste eeuw nog eens bevestigd toen Hoorn functioneerde als 'overloop' om de grote Amsterdamse bevolkingstoename op te vangen.

In nieuwe wijken als Kersenboogerd en Grote Waal wonen veel mensen die uit Amsterdam komen (Hoornaars).

De oorspronkelijke Hoornse bevolking (Horinezen) is trots op haar wortels en de Westfriese Omringdijk. Afgaande op de vele historische verenigingen in Hoorn is er een sterk historisch bewustzijn.

Er is sprake van een collectief bewustzijn van 'wij Westfriezen', dat in de praktijk neerkomt op onafhankelijkheidsgevoel, hard werken, nuchterheid en 'los' kunnen gaan. Daarnaast hebben de Horinezen ook een nadrukkelijk éigen mentaliteit, die vaak getekend is door lange familiegeschiedenissen.

In bestuurlijke zin is er sprake van schaalvergroting binnen West-Friesland door gemeentelijke fusies.

Hoorn vervult een centrumfunctie in West-Friesland. Daar komt bij, dat de landelijke overheid en provinciale overheden steeds meer verantwoordelijkheden bij gemeentes leggen.

Met al deze factoren zal rekening worden gehouden in het formuleren van het nieuwe beleid.

4.3 Aantrekkelijkheid

Een vitaal cultureel leven staat niet op zichzelf. Wij benaderen cultuur in de context van andere domeinen als economie en toerisme.

Cultuur en cultuurhistorie hebben een positieve invloed op bijvoorbeeld regio- en stadsontwikkeling, aantrekkelijkheid van de stad, werkgelegenheid, sociale agenda's en zelfs grondprijzen (Marlet & Woerkens, 2011, pp. 18-20).

Een zorgvuldig ontwikkelde culturele infrastructuur toont samenhang, structuur en geeft ruimte aan initiatief, verenigingsleven en bovenlokale ambities.

Een zichtbaar, toegankelijk en dynamisch cultureel leven draagt bij aan de aantrekkelijkheid van Hoorn.

4.4 Vestigingsklimaat

Volgens Gerard Marlet (Marlet, 2009) spelen kunst en cultuur een prominente rol in de concurrentiepositie van steden. Steden met een groot en gevarieerd cultureel aanbod zijn doorgaans ook de populaire woonsteden. Die steden hebben de sterkste aantrekkingskracht op hoger opgeleiden en mensen uit de hogere inkomensgroepen en doen het economisch beter. Waar hogeropgeleide en creatieve mensen wonen, vestigen zich graag bedrijven. De werkgelegenheid neemt dan over het algemeen toe.

Volgens het Centraal Plan Bureau wordt de aantrekkingskracht van de stad in de 21e eeuw niet alleen bepaald door de productiekant van de economie, maar ook door de consumptiekant: het aanbod van winkels, cultuur en bijvoorbeeld een historisch stadshart (De Groot et al., 2011).

4.5 Grond- en huizenprijzen

Grondprijsverschillen laten zich hoofdzakelijk verklaren vanuit factoren als bereikbaarheid van banen, overlast en voorzieningen als cultuur, winkels, en horeca. Factoren aan de productiekant (bereikbaarheid van banen) en consumptieve voorzieningen verklaren elk de helft van de grondprijsverschillen. Het aanbod van luxe winkels, een historische binnenstad, horeca en cultuur bepalen gezamenlijk eenderde van de grondprijsverschillen (ibid., p. 6).

Vooral de nabijheid van concerten en theatervoorstellingen hangt sterk samen met de grondprijs op een woonlocatie. Samen met het aantal rijksmonumenten als aandeel van de woningvoorraad, dragen de aanwezigheid van podiumkunsten en musea sterk bij aan de huizenprijzen en grondprijzen (ibid., p. 71).

Ook de nabijheid van natuurgebieden zorgt voor hogere grondprijzen. Naast een stadspark in de buurt willen mensen in steden ook natuur op acceptabele afstand van hun woning hebben (ibid., p. 73).

De stad biedt aantrekkelijke voorzieningen: winkels, cultuur en geschiedenis. De hoge prijs van stadsgrond is een uitdrukking van die voordelen van de stad (ibid., p. 139).

De aantrekkingskracht van de stad in onze tijd wordt vooral bepaald door ruimtelijke verschillen en verschillen in lonen en grondprijzen.

Het bovenstaande is een extra argument om in Hoorn een accent te leggen op uitvoerende kunsten.

4.6 Winkelaanbod en horeca

De meest aantrekkelijke steden weten historie, uitgaan (cultuur en horeca) en winkelen op een goede manier te combineren. De bereikbaarheid van de binnenstad is daarom van belang, maar de verkeersdruk mag niet het verblijfsgenot aantasten.

Essentieel voor een aantrekkelijke stad is een compleet winkelaanbod, dat past bij recreatief winkelen. Een aantrekkelijk aanbod van horecavestigingen verlengt daarbij de verblijfsduur. Er moet worden voorzien in levendigheid, ook in de avonduren en weekends.

De aanwezigheid van cultuur in en nabij de binnenstad draagt ook bij aan de levendigheid en is van groot belang voor de centrumfunctie van Hoorn. Interessante voorbeelden zijn het Pieter Vreedeplein in Tilburg met grootschalige winkels, fitness en bioscoop in de binnenstad, en de Boreelkazerne Deventer met grootschalige winkels, fitness, bioscoop, bowling en casino aan de rand van de binnenstad.

Het is ons nog niet duidelijk vanuit welke visie regie wordt gevoerd op de culturele infrastructuur in Hoorn. Er wordt wel gerept van een 'cultuurroute' en een 'culturele ring', maar dit lijkt eerder een selectie van culturele voorzieningen en muziekcafés in de historische binnenstad dan dat er sprake is van specifieke beleidskeuzes voor een culturele infrastructuur (een aandachtspunt in het vervolgonderzoek).

Met regie en een positieve benadering van de culturele instellingen, de goede en gezellige horeca, zorg voor het groen en kwalitatieve detailhandel is er van Hoorn een nog levendigere stad te maken.

In het vervolgonderzoek wordt de vraag gesteld of het culturele aanbod in het centrum zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende is om bij te dragen aan de hier beschreven binnenstadfunctie.

4.7 Evenementen

Er zijn relatief veel evenementen in Hoorn. In de *Atlas voor gemeenten 2011* neemt Hoorn als 48ste gemeente op dit onderwerp zelfs de 6de plaats in.

Evenementen zijn uitstekende marketinginstrumenten voor een stad. Ze brengen levendigheid en dragen bij aan de lokale economie. Tegelijkertijd zetten ze de stad ook onder druk qua veiligheid, verkeer, vervuiling, overlast enzovoorts.

Evenementen zorgen voor piekmomenten, niet alleen voor de inwoners van Hoorn, maar voor de gehele regio en toeristen. Voor de woonaantrekkelijkheid zijn "alleen unieke, kleinschalige en aan de historie van de binnenstad gebonden voorzieningen, waar elke dag en op elk moment van de dag behoefte aan bestaat (...) een reden om vanwege dergelijke attracties in een bepaalde stad te willen wonen" (Marlet, 2009, p. 361).

In het oog springend zijn de activiteiten van Hoorn Kunst en Cultuur. Deze stichting organiseert onder meer een Kunstmarkt – in zijn soort de grootste van Nederland – en een cultuurmarkt (uitmarkt) met ongeveer 45.000 bezoekers per jaar. Er wordt bijvoorbeeld samengewerkt met Cinema Oostereiland, Het Pakhuis, Bibliotheek, de Boterhal, Hotel Mariakapel en Schouwburg het Park.

Daarnaast is de Hoornse kermis een fenomeen met als afsluiting de roemruchte traditionele Lappendag.

Er zijn de Hoornse Stadsfeesten met drie dagen lang muziek, dans, beeldende kunst enzovoorts in de Hoornse binnenstad. Ook bestaat er een levendige carnavalscultuur.

Ten slotte zijn er tal van kleinere culturele evenementen.

4.8 Verleden-toekomst

De Gouden Eeuw heeft Hoorn veel opgeleverd. Economie, kunst en architectuur gingen hand in hand. De explosieve groei van het inwonersaantal van Hoorn in de jaren zeventig van de vorige eeuw heeft uitbreidingswijken opgeleverd die qua omvang vele malen groter zijn dan het oude Hoorn.
Zij roepen echter het beeld op van een stad waar de buitenwijken niet goed aansluiten bij de historische binnenstad.

Als overloopgemeente van Amsterdam lijkt de balans tussen de economische motor en het aantal inwoners verstoord. Cultuur, erfgoed en architectuur vormen de etalage van de stad. Investeren in architectuur lijkt ons gewenst, waarbij we ons realiseren dat dit een kwestie van lange adem is.
Hoorn leunt sterk op het verre verleden, het is de trots van de stad. De dynamiek van de 21ste eeuw is nog niet zo voelbaar. Wil Hoorn een aantrekkelijke stad zijn voor jonge generaties, zal daarin meer geïnvesteerd moeten worden.

Het in deze paragraaf (4) beschrevene vormt de basis van te formuleren vragen voor de expertmeetings op het gebied van het vergroten van de aantrekkelijkheid van de stad. Indien mogelijk wordt het ook bij de burgerparticipatie ingezet.

5 KUNSTEN

Hoorn kent een brede basis van de beoefening van (amateur)kunsten, die nergens contact lijkt te maken met de (professionele) top. Oostereiland zien wij als een kans- en glansrijk icoon waar cultuurhistorie, amateurkunst en professionele kunsten op 'natuurlijke' wijze met elkaar verbonden kunnen raken.

Dit wordt nader onderzocht en uitgezet bij zowel expertmeetings als sociale media.

5.1 Amateurkunst

De amateurkunsten beschouwen wij als een essentieel fenomeen van en voor het culturele leven in Hoorn. Amateurkunsten zorgen voor betrokkenheid van jong en oud. Via de amateurkunst wordt professionele kunst toegankelijk voor jonge mensen. Het is tevens de basis voor talentontwikkeling.

De 'beleefbaarheid', zichtbaarheid en hoorbaarheid van de amateurkunsten moeten worden vergroot. Een centraal aanspreekpunt is wenselijk.

5.2 Professionele kunsten

In onze visie maken de professionele kunsten deel uit van het culturele leven; zij staan niet langer centraal (conform de opdracht om een eenheid met erfgoed en toerisme na te streven en verbindingen met andere vormen van vrijetijdsbesteding op te zoeken).

Gezien de ambitie van Hoorn als stad van uitvoerende kunsten, zullen accenten worden gelegd op muziek, theater en dans.

De concrete invulling per kunstvorm vloeit voort uit de resultaten van de expertmeetings en de burgerparticipatie. Draagvlak van de bevolking is, zoals eerder gesteld, essentieel bij het maken van beleidskeuzes.

Genoemde resultaten zullen wij in het inputdocument (fase 2 van de opdracht; paragraaf 1.2.3) wegen en toetsen. Op basis van die afwegingen zullen in dat document ook specifieke keuzes voor de professionele kunsten worden gemaakt. Dat worden onze keuzes, maar gevoed door de bevolking.

5.3 Kunsteducatie

Kunsteducatie zien wij als humus voor het culturele leven in Hoorn.

Wil Hoorn stad van de uitvoerende kunsten zijn, dan is kunsteducatie van wezenlijk belang. Kinderen en middelbare scholieren komen alleen nog maar in contact met, bijvoorbeeld, één van de duizenden muziekculturen op aarde, en dat is die van de Anglo-Amerikaanse popmuziek. In de praktijk komt het erop neer dat de muzikale bagage van een scholier bestaat uit een deuntje waarvan hij aan het begin weet dat het goed afloopt – en wel binnen drie minuten.

De verantwoordelijkheid voor dit probleem wordt tot op landelijk niveau afgeschoven van de ene overheidslaag op de andere.

Voor Hoorn is dit een kans; Hoorn kan dit probleem zelf oplossen. Dat is ook noodzakelijk. Noodzakelijk voor een wens als stad van de uitvoerende kunsten, maar nog meer voor een beleid dat diversiteit nastreeft.

Weg met het romantische idee dat het zelf maken van kunst leidt tot inzicht in de kunst; het leren waarnemen van veel verschillende soorten kunst leidt tot inzicht. Educatie op een dergelijke inhoudelijke wijze integreren in het reguliere onderwijs van Hoorn; dat zou – zelfs als pilot – een landelijke sensatie zijn.

Deze visie is puur inhoudelijk en is geen kritiek op het huidige kunsteducatie, die nader wordt onderzocht en tijdens de expertmeetings een belangrijk thema zal zijn en indien mogelijk ook bij de burgerparticipatie wordt ingezet.

5.4 Cultuurparticipatie

In onze visie hebben maatregelen ter bevordering van cultuurparticipatie vaak weinig effect, omdat de doelgroep niet geleerd heeft om te participeren. Participatie moet daarom voortvloeien uit en aansluiten op (de pilot) kunsteducatie.

5.5 Volkscultuur

Het huidige college heeft het begrip 'volkscultuur' geïntroduceerd, waarmee het carnaval en de kermis worden bedoeld. Carnaval is overigens een geïmporteerde vorm van (katholieke) cultuur; in West-Friesland vinden de echte feesten plaats rond de kermis. Maar de carnavalsoptocht van Zwaag is wel de grootste benoorden de grote rivieren. De aanwezigheid van een relatief grote

katholieke enclave in overwegend protestantse contreien is een interessant gegeven voor het vervolgonderzoek.

5.6 Kunstgebouwen

Er zit een keerzijde aan het geven van culturele bestemmingen aan historische gebouwen:

- Het is kostenintensief om het fysieke gebouw goed aan te laten sluiten bij het functionele gebouw;
- De kosten voor onderhoud en energie zijn vaak hoog en komen op het conto van de gehuisveste culturele instelling.

De relatie van de (regio)functie van de schouwburg en de financiering ervan, wordt tegen het licht gehouden.

6 DWARSVERBANDEN

In het vervolgtraject zullen de volgende (mogelijke) verbindingen nader worden onderzocht:

- Verbindingen tussen domeinen (erfgoed, toerisme, onderwijs, sport en economie) en streven naar minder versnippering van cultuur en sport, bijvoorbeeld vanuit economisch oogpunt sport en cultuur samenbrengen op meer centrale plekken zoals de Open Water Wedstrijden;
- Dwarsverbanden tussen cultuur en economische zaken, zoals evenementen. Hoorn heeft geen specifiek evenementenbeleid, maar er is wel een aantal A-evenementen benoemd;
- Hoorn als het Blauwe Hart;
- Agriport: idee voor een weg langs de as van Hoorn-Leystad-Zwolle;
- Stoomtrammuseum heeft al aansluiting met Medemblik; ook aansluiting zoeken bij Amsterdam en de Omringdijk;
- Het project van de Westfriese Omringdijk wordt opgestart door de provincie; de regionale agenda daarvoor moet nog komen;
- Meer met de waterkant doen, zoals het creëren van een stadstrand;
- Een duidelijk regionaal en stadsprofiel creëren, vestigen en behouden.

6.1 Culturele voorzieningen

Door herschikking van functies van culturele voorzieningen kunnen dwarsverbanden worden gecreëerd:

1. Bibliotheek als knooppunt op het gebied van cultuur, kennis en informatie;
2. Schouwburg als ontmoetingsplek voor amateurpodiumkunst en professionele podiumkunsten.

Het herschikken van dit soort culturele functies kan door organisatorische efficiëntie een kostenbesparing opleveren, maar vanuit cultureel oogpunt zijn de mogelijke synergie-effecten belangrijker.

Ook richting erfgoed zijn er verbanden te leggen. Daarbij moeten jongeren worden betrokken. Hun historisch bewustzijn wordt vergroot door meer aansluiting bij hun eigen cultuur te vinden.

6.2 Horeca

Horeca en cultuur hebben vaak een symbiotische relatie. Beide horen bij 'een compleet avondje uit'. Samenwerking en afstemming dragen bij aan de verblijfskwaliteit in Hoorn.

Er zijn initiatieven waarbij cultuur in samenhang met horeca wordt gepresenteerd, zoals bijvoorbeeld in het Huis Verloren en het cultuurcafé De Kapel. Verder worden er door Schouwburg het Park in het voormalige restaurant ook regelmatig muziekmiddagen en -avonden georganiseerd.

Een sterk arrangement van cultuuraanbod, van met name podiumkunsten en horeca, versterkt het profiel van Hoorn als aantrekkelijke stad voor bezoekers en bewoners. Hierbij verdient het aanbeveling om, naast de aandacht voor kort verblijf, te onderzoeken of de toerist kan worden verleid tot langer verblijf, met tenminste een overnachting, bijvoorbeeld met een bijzondere hotelaccommodatie aan het water.

6.3 Water en toerisme

De haven, de nautische geschiedenis en de verbondenheid met water hebben de stad en haar bewoners gevormd. Water geeft ruimte, uitzicht, speelt met licht en brengt dynamiek met zich mee: toeristisch, bedrijfsmatig en ruimtelijk. Aan water ontstaan levendige plekken, aantrekkelijk in zomer en winter, contrasterend met de binnenstad. Het biedt kansen voor unieke combinaties van wonen, werken en recreëren (Vrolijks, 2003).

Een blik op het basistoervaartnet uit 2008 wekt de indruk dat Hoorn nog niet optimaal is aangesloten bij het recreatietoervaartnet. Verbetering zou het toerisme wellicht verder kunnen aanjagen op een manier die geheel past bij het eigen karakter van de stad.

6.4 Samenwerking

Natuurlijk wordt er, net zoals in andere plaatsen, samengewerkt in Hoorn. Een goed voorbeeld is Hoorn Kunst en Cultuur met de Kunstmarkt en de Cultuurmarkt.

Toch zijn we van mening dat de huidige tijd vraagt om intensivering van samenwerking en het aanleggen van nieuwe samenwerkingsverbanden. Daarmee zijn synergie-effecten te bereiken en wordt een efficiëntieverbetering mogelijk.

Denk bijvoorbeeld aan het delen van faciliteiten, inhoudelijke afstemming, gezamenlijke promotie, zakelijke ondersteuning en het ontwikkelen van arrangementen voor bezoekers.

Ook zijn positieve effecten te verwachten van samenwerkingen tussen domeinen als erfgoed, horeca en cultuur, zoals dat zichtbaar wordt op Oostereiland. Het werken vanuit gezamenlijke concepten of kwalitatieve uitgangspunten is in onze visie verrijkend voor het geheel.

Het plan voor het Westfries Centrum van de Kunsten is bemoedigend.

Ook (mogelijke) samenwerking wordt een onderwerp van de expertmeetings.

7 VOORLOPIGE CONCLUSIES EN ANTWOORDEN

(Voor de goede orde: dit zijn de voorlopige conclusies van de visie op cultuur; de invulling van cultuur is hier nog niet aan de orde.)

Cultuur is alles wat niet natuur is.

De functie van cultuur is het zorgen voor sociale cohesie.

De benadering van cultuur is functioneel van aard: uitgaan van culturele functies, waar (mogelijk) bepaalde organisaties en instellingen bijhoren – niet andersom.

Bij het maken van keuzes voor de cultuurnota staat de Hoornse bevolking centraal.

De zoektocht naar de (potentieel) vruchtbare Hoornse culturele domeinen en de mogelijke samenhang van die domeinen is een kerntaak in het vervolgonderzoek.

Samengevat luiden de antwoorden op de in de opdracht (paragraaf 1) gestelde vragen als volgt:

- De functie van cultuur in Hoorn tijdens de nieuwe cultuurnotaperiode is het bijdragen aan sociale cohesie;
- De gemeente heeft bij de culturele ontwikkeling een voorwaardenscheppende rol;
- Zij doet dat vanuit de ambitie om een groter aandeel van de bevolking (passief) bij cultuur te betrekken, om amateurs met professionals (actief) te verbinden en om van Hoorn een stad van de uitvoerende kunsten te maken;
- Kunsteducatie krijgt hoge prioriteit; in professionele kunsten wordt scherp gekozen;
- De financiële ruimte is beperkter dan voorheen;
- Vooralsnog is alleen de regionale ontwikkeling van belang; het landelijke beleid is meer financieel dan cultureel gemotiveerd, en kan daardoor niet richtinggevend zijn voor de cultuurnota van Hoorn.
- De wijze van interactieve betrokkenheid van de Hoornse bevolking is vooralsnog

zo breed en open mogelijk; geheel in de geest van de nieuwe media vindt redactie pas achteraf plaats.

Bijlage II Inputdocument

1 Expertmeetings 51
1.1 Inleiding en methode 51

2 Expertmeeting I, 10.00-12.00 uur 52
2.1 Hoorn de ideale stad? 52
2.2 Bezoekersmotieven/aantrekkelijkheid/beleving van de stad Hoorn 53
2.3 Wat kan er beter in Hoorn? 53
2.4 Hoe verbind je de regio met de eigenheid van Hoorn? 53
2.5 Cultuur in de nieuwe tijd (overheid in regierol; burger staat centraal) 54
2.6 Aanbevelingen 55

3 Expertmeeting II, 14.30-16.30 uur 56
3.1 Schets van het ideale Hoorn (horizon 2025) 56
3.2 Cultuur in de nieuwe tijd 57
3.3 Aanbevelingen 57

4 Expertmeeting III, 19.30-21.30 uur 59
4.1 Hoe kijken amateurverenigingen tegen de toekomst aan? 59
4.2 Talentontwikkeling: doen verenigingen er wat mee? 59
4.3 Wat is nodig om de amateurkunsten vitaal te houden? 60
4.4 Zijn verenigingen bekend/zichtbaar genoeg bij hun doelgroepen? 60
4.5 Aanbevelingen van de verenigingen aan Hoorn 61

5 Hoofdpunten uit de expertmeetings 62

6 Reflectie 63
6.1 Visies op de ideale stad 63
6.2 Visies op de huidige stad 64
6.3 Suggesties ter verbetering 65
6.4 Vergelijking resultaten met de uitgangspuntennotitie 66
6.5 Conclusies 68

Bijlage II Inputdocument

1 EXPERTMEETINGS

1.1 Inleiding en methode

Op woensdag 22 februari organiseerde ARRD drie expertmeetings in de raadzaal van het Stadhuis in Hoorn: een in de ochtend met ambtenaren, een in de middag met vertegenwoordigers van de professionele cultuurinstellingen en een in de avond met vertegenwoordigers van de amateurkunsten. Elke bijeenkomst duurde twee uur.

Het doel van de expertmeetings was het verkrijgen van inzichten voor de nieuwe cultuurnota.

Het uitgangspunt van de expertmeetings luidde: de stad en haar bevolking staan centraal.

De vorm van de expertmeetings was een discussie op basis van argumenten.

De fasering van die discussie was als volgt:

1. Gezamenlijk werd een ideale toekomstige situatie vastgesteld, door deze zodanig te schetsen, alsof er op dat moment sprake van was;
2. Gezamenlijk werd de geschetste ideale situatie bediscussieerd;
3. Gezamenlijk werd de voor Hoorn haalbare toekomstige situatie vastgesteld.

Geld stond bewust niet op de agenda; budgetten worden later aan het te formuleren beleid toegekend.

De discussie werd gevoed door en getoetst aan de inventarisatie van uitgangspunten voor de cultuurnota.

De deelnemers werden in samenspraak met de gemeente geselecteerd. ARRD maakte de uiteindelijke keuze. Tot de deelnemers behoorden ook degenen die tot dan toe de volgens ARRD meest interessante bijdragen aan het Cultuurforum Hoorn (burgerparticipatie op LinkedIn) leverden.

Vanuit betrokkenheid woonden de drie cultuurambtenaren van de gemeente Hoorn, te weten de heer Danny de Vries, de heer Ger Laning en mevrouw Gerdien de Galan, ook de expertmeetings II en III bij. Om de schijn van mogelijke belangenverstrengeling tussen opdrachtgevers en onafhankelijke onderzoekers te voorkomen, hadden zij hier een toehoordersfunctie.

In expertmeeting I had de klankbordgroep, bestaande uit Hoornse gemeenteraadsleden, een toehoordersfunctie. Dit om de mogelijkheid van politiek bedrijven uit te sluiten.

De gespreksleiding was in handen van Geurt Grosfeld. Erwin Roebroeks had de rol van 'doorvrager' als iets niet duidelijk was of meer toelichting gewenst was. Stagiaire Marisje Kruizinga maakte het verslag.

De resultaten van de expertmeeting zijn door ons gevat in het voorliggende, puntsgewijze verslag met reflectie, dat hierbij als inputdocument aan u wordt voorgelegd.

2 EXPERTMEETING I, 10.00-12.00 UUR

Deelnemers

Dhr. Joost Buchner	Dhr. Ron Jansen	Dhr. Martien Schurink
Dhr. Evert van Dam	Dhr. Ger Laning	Mevr. Margriet Talstra
Dhr. Bert van Elswijk	Dhr. Bert Mennings	Dhr. Edwin Voorbij
Mevr. Gerdien de Galan	Dhr. Jos van Putten	Dhr. Danny de Vries
Dhr. Maarten Hoogland		

2.1 Hoorn de ideale stad?

- Hoorn is toch de binnenstad? De identiteit van de binnenstad van Hoorn wordt bepaald door haar structuur, ligging en historie;
- Dan moet Hoorn het knooppunt in het stedelijk netwerk van de regio zijn waar alle lijnen bij elkaar komen: economie, cultuur, toerisme enzovoorts. Om een dergelijk stedelijk knooppunt te worden, heeft Hoorn meer draagvlak nodig voor cultuur, voorzieningen, detailhandel en dergelijke;
- Als Hoorn een gevarieerd aanbod heeft en daardoor een levendige centrumstad is in de regio, met een historische binnenstad als unique sellingpoint;
- Als Hoorn een stad is die je verbaast, verrast, uitnodigt en uitdaagt;
- Als Hoorn goed aansluit bij de regio, bijvoorbeeld met de historische driehoek: Medemblik, Enkhuizen, Hoorn;
- Als Hoorn een goed woon- en leefklimaat heeft met de daarbij horende voorzieningen;
- Als de interne en externe mobiliteit op orde zijn: bereikbaarheid is van belang voor de toekomstige positie van Hoorn;
- Als de verbinding met het water en de verbinding tussen de binnenstad en de buitenwijken in Hoorn wordt versterkt: Hoorn moet meer een geheel worden;
- Als Hoorn een meer gastvrije stad wordt die trots is op haar regiofunctie en die openstaat voor de regio: Hoorn en regio moeten meer als organisatorische eenheid optreden;
- Als antwoord wordt gegeven op de vraag welke rol Hoorn speelt in de regio en wat die regio precies is;
- Als Hoorn haar geschiedenis tot nu duidelijk weet te vertellen;
- Als de controverse rondom het VOC-verleden een duidelijke plaats heeft gekregen;
- Als Hoorn een plek is van beleving, dynamiek en authenticiteit.

2.2 Bezoekersmotieven/aantrekkelijkheid/beleving van de stad Hoorn

- De entrees tot Hoorn via weg en spoor zijn niet aantrekkelijk: de bezoeker moet door meerdere schillen heen om de binnenstad te bereiken, de toegangswegen geven de bezoeker geen informatie over waar hij zich bevindt, de nabijheid van het historische centrum wordt niet gecommuniceerd;
- Hoorn bereiken via het water is wel aantrekkelijk, maar niet uitgewerkt;
- Waar ligt de meerwaarde van Hoorn?
- Hoe zien verschillende groepen Hoorn: bezoekers, werkgevers, inwoners, jeugd?
- Gastvrijheid is van belang voor de aantrekkelijkheid van Hoorn;
- De vergelijking met andere steden wordt nogal eens gemaakt om aan te geven dat het ergens anders niet beter is: Volendam, Utrecht, Zaandam enzovoorts;
- Het opzoeken van de contradictie en de confrontatie: een stad is niet alleen aantrekkelijkheid door de mooie dingen, de stad moet een authentiek verhaal vertellen (van de VOC-tijd?). In de geschiedenis van J. P. Coen ligt controverse. Is dat erg of juist niet?
- Ander authentiek verhaal: de wrakken uit de VOC-tijd bij de Hoornse Hop zichtbaar maken.

2.3 Wat kan er beter in Hoorn?

- Het stadscentrum heeft te weinig verbindingen met wijken als Zwaag en Blokker: het zijn eigen 'identiteiten' met eigen voorzieningen;
- Eigen identiteit van wijken en omliggende dorpen is belangrijk. De identiteit van een wijk versterkt daarin de samenhang;
- De eigenheid van de wijken is een kracht;
- Er is nog te weinig evenwicht tussen voorzieningen op wijkniveau en op centrumniveau. Welke functies horen waar, en hoe zijn ze onderling verbonden?
- Mensen gaan naar de stad voor de gezelligheid, de winkels, de horeca en dergelijke;
- Vinden de inwoners van Hoorn toeristen wel belangrijk (genoeg)?
- De toeristen maken Hoorn levendig.

2.4 Hoe verbind je de regio met de eigenheid van Hoorn?

- Wat is de economische structuur van West-Friesland?
- Noord-Holland trekt vooral kusttoeristen; hoe trek je toeristen uit Amsterdam en Volendam naar Hoorn?
- Gastvrijheid in Hoorn is van groot belang;
- Hoorn moet de samenwerking met andere steden beter benutten, bijvoorbeeld in de stedendriehoek;
- Verleiding is belangrijk;
- Meer vanuit het geheel denken: Hoorn, de binnenstad en de wijken als geheel en Hoorn als onderdeel van de regio.

2.5 Cultuur in de nieuwe tijd (overheid in regierol; burger staat centraal)

Cultuur en sociaal

- Culturele interventies, bijvoorbeeld Camping Castricum: de regio als camping;
- Evenementen om mensen samen te brengen, om elkaar te kunnen vinden, verbindingen te kunnen leggen;
- Maar: eigenheid wijken (Blokker, Zwaag en dergelijke) intact laten, omdat daar een eigen cultuur aanwezig is die de dorpsgemeenschap versterkt (sociale cohesie). Grootschalige evenementen kunnen worden benut om het eigene van deze wijken zichtbaar te maken;
- Bij de organisatie van evenementen is geen rol weggelegd voor de gemeente, evenementen komen voort uit de gemeenschap zelf;
- Mogelijke rol voor de gemeente: het versterken van de eigen kracht van wijken door deze een budget in eigen beheer te geven.

Cultuur en ruimte

- Functionele en toegepaste kunst, landschapskunst en kunst in de openbare ruimte als meer integraal deel van de gebouwde omgeving: gebouwen, bruggen, rotondes. De architect als kunstenaar, de kunstenaar als architect;
- Bij projectontwikkeling, vooral in tijden van schaarste, kijken naar de toekomst. Projecten tekenen voor decennia de omgeving: ondoordachte en goedkope maatregelen bij grote projecten blijven de stad achtervolgen;
- Duidelijke keuzes maken, een leidend motief benoemen: vanzelfsprekend voor iedereen, zichtbaar in de hele stad (bijvoorbeeld tekens in gebouwen en dergelijke);
- Architectuur in Hoorn vertelt een verhaal, zoals in de wijken Bangert/Oosterpolder en de Kersenboogerd die gebaseerd zijn op de geschiedenis van de Hoornse fruittuinen. Waar wordt dit uitgedragen?
- Het draait om een consistent verhaal;
- Ingrepen in het landschap, bijvoorbeeld bij de Omringdijk, kunnen over de bijzondere kwaliteit ervan communiceren;
- Er is in Hoorn veel kunst in de openbare ruimte, maar deze is niet bekend genoeg: er is een kunstroute nodig.

Cultuur en stadsontwikkeling

- Welk verhaal vertel je? Hoe past het bij Hoorn? Het moet voelbaar zijn tot in de vezels van de stad (zie bijvoorbeeld Deventer);
- Het verhaal van Hoorn moet herkenbaar en vindbaar zijn. Daarop consequent inzetten;
- De Bierkade, de oude pakhuizen en de waterkant zijn kenmerken voor de identiteit van Hoorn, maar verderop in de stad niet meer zichtbaar: er is dan geen link meer naar de gebouwen of het water;
- Geen namaakstad maken, zoals dat bijvoorbeeld in Zaandam is gedaan.
- Niet alleen naar nieuwe ontwikkelingen kijken, maar naar het aanleggen van nieuwe verbindingen met het bestaande;
- Is onze stad bijna af? Een dode stad is af, een dynamische stad is altijd in beweging;

- Niet bang zijn voor de controverse tussen nieuw en oud;
- Alleen het authentieke verhaal overtuigt. Dan denken mensen: "Ja, dat is Hoorn".

Opmerking
De expertmeeting genereerde een groter aantal invalshoeken dan uiteindelijk kon worden besproken. Met name de economische en toeristische verbindingen met cultuur konden niet verder worden uitgediept.

2.6 Aanbevelingen

- Hoorn moet vanuit cultuur verbindingen leggen met toerisme, economie, onderwijs en dergelijke;
- Hoorn moet zich profileren met één unique sellingpoint en dat doorvoeren, bekend maken;
- Cultuur moet draagvlak hebben binnen alle geledingen van Hoorn;
- Hoorn heeft soms eenduidigheid nodig en soms een controverse;
- Hoorn herkenbaar maken: welke boodschap geeft Hoorn mee?
- Blijf verwarren;
- Toeristische en economische dragers zijn onderleggers voor belangrijke ontwikkelingen;
- Betrokkenheid genereren;
- De stad herdefiniëren;
- Meer aandacht hebben voor synergie;
- Een stad is nooit af: 'Hoorn, slapende monumentenstad' of 'Hoorn, dynamische stad met historie'?
- Minder bekrompenheid en meer zicht op de wereld.

3 EXPERTMEETING II, 14.30-16.30 UUR

Deelnemers

Dhr. Joop Brakenhoff	Dhr. Rinke van der Feer	Mevr. Ingrid van Laere
Dhr. René van den Broeke	Mevr. Gerdien de Galan	Dhr. Ger Laning
Mevr. Cokky Bronsgeest	Dhr. Ad Geerdink	Dhr. Hans Lastdrager
Dhr. Ron Dol	Dhr. Wouter Hakhoff	Mevr. Josine Siderius
Dhr. Tinus Duinmayer	Mevr. Lineke Kortekaas	Dhr. Danny de Vries

3.1 Schets van het ideale Hoorn (horizon 2025)

- Stadse dynamiek en landelijke 'relaxedheid';
- Cultuur verbindt, ongeacht ras, klasse enzovoorts;
- Het actief kunnen ontwikkelen: persoonlijke groei met een belangrijke rol voor onderwijs en ontmoetingen;
- Hoorn heeft een duidelijke keuze gemaakt in de profilering: hefboom tot nieuwe ontwikkelingen (metafoor: smurfendorp Italië);
- Hoe keuze vertalen naar Hoorn?
- Inzetten op cultuurhistorie. Trends: hang naar authenticiteit, onderscheidend vermogen en mobiliteit;
- Authenticiteit Hoorn: Hoorn is een havenstad die contact heeft gehad met de hele wereld; 'wereldstad'. Hoorn is daardoor naar buiten gekeerd: een kracht;
- Kenmerkend voor Hoorn is de kustlijn. Concreet: stadsstrand, cultureel eiland, sport, strandroute, kunst in de openbare ruimte, Julianapark (evenementen);
- Enerzijds moet Hoorn zich in 2025 niet meer richten op het water, maar op de regio en het binnenland;
- Hoorn als mainport (kennisindustrie, Seed Valley) van West-Friesland;
- Hoorn als 'educatieve stad' van de regio;
- Anderzijds moet Hoorn in 2025 de waterfunctie uitbuiten en ontwikkelen, bijvoorbeeld in de vorm van een boulevard of stadstrand;
- Uniek in Hoorn is de ligging aan het water, maar Hoorn moet ook verbinding zoeken met het achterland. Bijvoorbeeld per boot beter bereikbaar;
- Er zijn twee elementen die Hoorn versterken: enerzijds de centrumfunctie naar het achterland en anderzijds het cultuurhistorisch verleden aan het water. Deze twee elementen kunnen niet los van elkaar gezien worden;
- Hoorn als centrumfunctie/hoofdstad van West-Friesland? Hoorn moet opschieten om dat nog te kunnen worden: de stad heeft dan kunst, cultuur en basisvoorzieningen nodig;
- De kracht van Hoorn is de creativiteit in Hoorn: in 2025 is creativiteit pijler voor beleid, educatie enzovoorts. Nu is er de potentie voor creativiteit in Hoorn: dus dat stimuleren;
- Er moeten duidelijk keuzes gemaakt worden, heldere lijnen uitgezet worden en basisvoorwaarden gecreëerd worden: roept creativiteit op;
- Hoorn moet een statement maken;
- Hoorn moet investeren in wat er al is en dat helder formuleren (Zutphen is

daarvan een goed voorbeeld);
- Hoorn moet meer openheid krijgen en breder worden: vestiging hoger onderwijs maakt ontplooiing mogelijk;
- Idee van 'Hoorn Summerschool' om speciaal onderwijs in Hoorn te organiseren: expertise op het gebied van architectuur, zang, enzovoorts is al aanwezig;
- Hoorn is nu een gesloten en op haarzelf gerichte stad: ook van het water afgekeerd. Openheid is nodig zowel naar het achterland als naar het water toe;
- Hoorn moet een herkenbare stad zijn met een duidelijke eigenheid;
- Hoorn moet een geheel worden: verbinden van de culturele eilanden.

3.2 Cultuur in de nieuwe tijd

Cultuur en sociaal
- Samenhang door samenspel;
- Evenementen zouden beter benut en uitgebuit moeten worden;
- Hoorn zou evenementen beter op elkaar kunnen afstemmen; beter communiceren (HIER). Hoe agenda's op elkaar afstemmen?
- Door middel van samenwerking, educatie, cultuurcafé, ontmoetingen en elkaar laten weten wat de ander doet;
- Hoorn zou meer naar buiten moeten brengen wat er in Hoorn gebeurt door middel van citymarketing;
- De beste citymarketing is geloof in eigen kracht (bijvoorbeeld HIER): het verhaal moet kloppen en authentiek zijn en dan pas promoten;
- Hoorn zou meer verbindingen moeten leggen tussen de wijken en de stad;
- In de buitenwijken spelen wijkcentra een belangrijke rol;
- Persoonlijk groei: doorlopende leerlijn. Goed voorbeeld is het kunstencentrum in Alkmaar. Ze hebben het daar gedaan zonder regiefunctie van de gemeente.

Cultureel en haven/water
- Hoorn zou de kustlijn beter kunnen benutten, omdat daar belangrijke elementen in verweven zijn: sociaal, economisch, sport, toerisme, cultureel enzovoorts;
- Hoorn zou cultureel gezien meer kunnen doen met het water, bijvoorbeeld theater op het water;
- Hoorn zou de verschillende eilanden en domeinen met elkaar kunnen verbinden om meer samenhang te creëren;
- Hoorn zou buiten de eigen stads- en watergrenzen moeten kijken: naast citymanager ook regiomanager nodig; toeristenplatform creëren;
- De Omringdijk in Hoorn wordt veel gebruikt ter promotie van activiteiten, evenementen en festivals;
- Kiezen, het is voor Hoorn nodig om keuzes te maken: Omringdijk of kustlijn?
- Magneetfunctie: je wilt delen met mensen;
- Hoorn heeft te lang te veel dubbele dingen gekozen;
- Slogan: 'Hoorn, haven van creativiteit'.

3.3 Aanbevelingen

- Hoorn zou nieuwe kunst- en cultuuriconen in de stad moeten ontwikkelen;

- Hoorn moet oog hebben voor talent;
- Enerzijds geen regie van de gemeente nodig: we spelen samen de haven van creativiteit. Samenspelen is rollen spelen;
- Gemeente dient ondersteunende en faciliterende rol te spelen;
- Anderzijds wel regie nodig van de gemeente: platform voor ontmoeting realiseren;
- *Crossing borders*: verbinden culturele eilanden, sportverenigingen, ondernemers enzovoorts (bijvoorbeeld kustlijn.) Bedrijfsleven is nodig voor samenhang;
- Hoorn zou de samenwerkingen kunnen faciliteren en structureren en daarbij dient Hoorn ook over de grenzen te kijken;
- 'Maïzena': laat de gemeente de rol spelen van bindmiddel van partijen. Partijen zijn creatief genoeg om hun regie zelf in te vullen en initiatief te nemen;
- De bindende functie is een rol die bij de gemeente past.

4 EXPERTMEETING III, 19.30-21.30 UUR

Deelnemers

Dhr. Patrick Castenmiller	Dhr. Ger Laning	Dhr. Jeroen van Rhijn
Dhr. Klaas Eijgelaar	Dhr. Ron Oosterbeek	Dhr. Danny de Vries
Mevr. Gerdien de Galan		

4.1 Hoe kijken amateurverenigingen tegen de toekomst aan?

- Vroeger leverden contributies voldoende geld op. Tegenwoordig niet meer als gevolg van afname van het ledenaantal. Er moeten nu actief andere bronnen aangeboord worden;
- Hoe komt het dat dit ledenaantal afneemt?
- Door vergrijzing, het aanbod van verschillende verenigingen (divers en veel) en verenigingen nemen het werven van leden te weinig als speerpunt in hun beleid;
- Het ledenaantal bepaalt in hoeverre de vereniging in de samenleving is ingebed;
- De gemeenschap en de identiteit is belangrijk voor de leden van de vereniging;
- Het is van belang om eerst het product neer te zetten en dan pas naar subsidies en fondsen kijken (Bijvoorbeeld Kids on stage);
- Er moet een brug worden geslagen tussen de mensen die willen spelen en tussen gelegenheden en podia waar gespeeld kan worden (bijvoorbeeld Pophoorn);
- Verenigingen missen vaak het zakelijke inzicht. Zij hebben moeite met vragen als: wat voor prijs kunnen verenigingen vragen voor een concert? Vorm je samen met je partner een totaalproduct of niet? Enzovoorts;
- Het is belangrijk dat er in de toekomst samenwerking is tussen verenigingen door bijvoorbeeld het delen van ruimtes en gezamenlijke promotie;
- Het is van belang dat verenigingen elkaar gemakkelijker weten te vinden om bijvoorbeeld projecten samen te doen;
- De kwestie van vraag en aanbod: het aanbod is aanwezig, vraag/verlangen moet gecreëerd worden;
- Verenigingen maken naast amateurs ook veel gebruik van beroepsmusici en professionals om de aantrekkelijkheid voor de leden te vergroten;
- De instroom van leden is voornamelijk van 7 jaar t/m 18 jaar en 40+. Er is een duidelijke lacune van leden tussen 18 en 40 jaar;
- Verenigingen missen hoger onderwijs in Hoorn, omdat hoger onderwijs leden kan aantrekken;
- Niet alle verenigingen gaan met de tijd (technische ontwikkeling) mee (hebben geen website enzovoorts).

4.2 Talentontwikkeling: doen verenigingen er wat mee?

- Verenigingen ondervinden moeilijkheden in de samenwerking met professionele instellingen. De talentontwikkeling wordt bemoeilijkt doordat verenigingen geen platform of groeimogelijkheden kunnen bieden aan talenten.
- Verenigingen zien in andere steden wel voorbeelden van goede samenwerkingsverbanden tussen professionals en amateurs, zoals Sappho in

Purmerend;

- Hoe vinden leden aansluiting bij de vereniging?
- Door mond-tot-mondreclame en het doorverwijzen naar andere verenigingen. Verenigingen verwijzen ook talenten door naar andere verenigingen/instellingen waar zij zich beter kunnen ontwikkelen;
- Talenten zoeken ook voornamelijk hun eigen weg om zich te kunnen ontplooien; jong talent heeft zijn eigen omgeving nodig;
- Verenigingen hebben soms professionele leiders en docenten om leden te begeleiden in het leerproces en om leden uit te dagen. Daarnaast zoeken leden een invalshoek die bij hun eigen ontwikkeling past (bijvoorbeeld Sinfonia en Kids on stage);
- Verenigingen realiseren zich dat niet ieder kind geïnteresseerd is in kunst.

4.3 Wat is nodig om de amateurkunsten vitaal te houden?

- Er is een flexibel veld nodig waarin de amateurs zich kunnen bewegen;
- Verenigingen moeten zich meer gaan richten op talentontwikkeling;
- Er is dynamiek in het culturele veld nodig;
- Er is nu geen samenwerking of gezonde concurrentie tussen verenigingen en professionele instellingen: zij proberen leden en publiek van elkaar te werven, bijvoorbeeld muziekscholen ten opzichte van verenigingen;
- Het is de taak van de gemeente om draagvlak in de kunsten te steunen; een muziekschool moet dienstverlenend zijn en meer contact zoeken met verenigingen;
- De kruisbestuivingen tussen amateurverenigingen en professionals vormen een terugkomend probleem;
- Professionele instellingen zijn vroeger onder meer opgericht om verenigingen te helpen, maar deze instellingen zijn geïnstitutionaliseerd geraakt waardoor professionele instellingen en de amateurverenigingen elkaars concurrenten zijn geworden; de muziekschool zou zich bijvoorbeeld weer dienstbaar moeten opstellen naar verenigingen toe;
- Belangrijk verschil tussen professionals en amateurs is dat professionele instellingen een professioneel management hebben, van rijkswege erkend zijn en meer mogelijkheden kunnen bieden;
- Professionele instellingen hebben een breed netwerk en een brede bereikbaarheid die ze zouden moeten delen met verenigingen.

4.4 Zijn verenigingen bekend/zichtbaar genoeg bij hun doelgroepen?

- Verenigingen zijn niet zichtbaar genoeg bij hun doelgroepen: hoe oplossen?
- Door bijvoorbeeld een beurs te organiseren waar alle verenigingen zich kunnen presenteren, zoals bij de Hoornse stadsfeesten, de kunstmarkt, de kunst & cultuurbeurs. Maar is dat voldoende?
- Ook via het onderwijs kinderen interesseren voor verenigingen;
- Verenigingen houden zich niet als 'core business' bezig met hun zichtbaarheid; zij zijn niet zo bezig met het werven van nieuwe leden of het aangaan van samenwerkingsverbanden;

- Verenigingen zouden meer gebruik moeten maken van online media. Op deze manier zouden zij een ander publiek kunnen genereren en nieuwe leden kunnen benaderen; vooral jonge mensen zijn daar te vinden;
- Publiek is tegenwoordig een omnivoor publiek; verenigingen richten zich nog te veel op een eigen 'platform';
- Verenigingen zouden zich meer moeten richten op mogelijkheden van gezamenlijke platforms: voor meer samenwerking, om vraagstukken te bespreken, voor synergie tussen verenigingen;
- Verenigingen moeten buiten hun eigen grenzen treden om bij elkaar te komen en elkaar te zien; wat heeft de andere partij nodig?
- Is er een duidelijke afstemming met evenementen?
- Verenigingen stemmen wel af met de officiële agenda, zoals Lappendag, kermis enzovoorts en met de sportagenda;
- Onderling is er weinig afstemming: geen goede uitwisseling van informatie; maar aanbod is ook te groot voor een volledige afstemming onderling;
- De UITagenda probeert informatie over activiteiten bekend te maken en uit te wisselen.

4.5 Aanbevelingen van de verenigingen aan Hoorn

- De markt zou meer open moeten zijn: minder gesloten eenheden vormen;
- De oprichting van een Westfries Centrum voor de Kunsten is wenselijk, omdat dit mogelijkheden geeft voor nieuwe ontwikkelingen en projecten;
- De ontwikkeling van een dynamisch subsidiemodel is gewenst: dit ligt nu te vast;
- Vaker met de mensen uit het veld rondom de tafel gaan zitten;
- Concurreren is belangrijk, maar niet ten koste van elkaar: het moet elkaar versterken; 'concullega's' zijn;
- Samenwerking is belangrijk: in hoeverre kun je van elkaar leren en samen iets opbouwen?
- Er is een coördinerende rol nodig van de gemeente, bijvoorbeeld presentatieruimte beschikbaar stellen;
- De gemeente zou gebruik kunnen maken van verenigingen bij activiteiten, zoals de nieuwjaarsreceptie;
- Zoek aansluiting bij scholen en bij de muziekschool.

5 HOOFDPUNTEN UIT DE EXPERTMEETINGS

- Kernwoorden: verbazen, verassen, uitdagen, uitnodigen, verleiden, authenticiteit (verhaal vertellen), delen, onderscheiden, controversie, ontsluiten, ontmoeten, ontplooien, verbinden, dynamiek, beweging en creativiteit als motor;
- Enerzijds moet van Hoorn meer een geheel gemaakt worden; het leggen van verbindingen tussen verschillende eilanden, wijken en domeinen; anderzijds moet Hoorn zich ook onderscheiden;
- Er moeten duidelijke keuzes worden gemaakt in de speerpunten/profilering van Hoorn: welke heldere richtlijnen en basisvoorwaarden worden er geformuleerd?
- Hoorn moet gastvrijer zijn;
- Hoorn moet meer openheid krijgen naar het achterland en het water toe;
- Hoger onderwijs zou in Hoorn een impuls kunnen geven aan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van kunst, economie, toerisme enzovoorts;
- Hoorn moet investeren in het karakter en het profiel van de stad;
- Hoorn zou meer buiten de eigen stads- en watergrenzen moeten kijken;
- Hoorn zou evenementen en agenda's beter op elkaar moeten afstemmen; betere communicatie nodig;
- 'Samenhang door samenspel';
- 'Hoorn, haven van creativiteit';
- Enerzijds is er behoefte aan een regierol van de gemeente: platforms realiseren voor ontmoetingen en het leggen van verbindingen; anderzijds geen behoefte aan regiefunctie van de gemeente, maar wel aan een ondersteunende en faciliterende functie van de gemeente;
- Of maïzena: laat de gemeente de rol spelen van bindmiddel van partijen. Partijen zijn creatief genoeg om hun regie zelf in te vullen en initiatief te nemen;
- Amateurverenigingen zijn niet zichtbaar genoeg bij hun doelgroep;
- Samenwerkingen tussen professionele instellingen en verenigingen zijn vaak problematisch;
- Afstemming van de agenda's van amateurverenigingen onderling, van evenementen, van culturele activiteiten, van festivals enzovoorts.

6 REFLECTIE

Door de pluriforme samenstelling van de expertgroepen werd er vanuit verschillende perspectieven op Hoorn gereflecteerd. Dit leidde niet tot geheel verschillende visies op de stad, integendeel; de verschillende benaderingen vulden elkaar aan waardoor een samenhangende visie ontstond.

Aanvankelijk had de klankbordgroep, bestaande uit Hoornse gemeenteraadsleden, die aanwezig was bij expertmeeting I, een toehoordersfunctie gekregen. Dit om de mogelijkheid van politiek bedrijven uit te sluiten. Vanwege de constructieve sfeer waarin elke vorm van politiek uitbleef, heeft ARRD vanuit voortschrijdend inzicht besloten ook leden van de klankbordgroep tijdens die expertmeeting hun zegje te laten doen.

Ook de toehoordersfunctie van de drie cultuurambtenaren van de gemeente Hoorn (de heer Danny de Vries, de heer Ger Laning en mevrouw Gerdien de Galan) in de expertmeetings II en III lieten we, wanneer de dynamiek van het gesprek daar om vroeg, op grond van voortschrijdend inzicht los. De cultuurambtenaren stelden zich in hun antwoorden op vragen voldoende terughoudend op.

6.1 Visies op de ideale stad

Scherp gesteld, bestaan er over het ideale Hoorn twee opvattingen:

1. De opvatting waarin de kracht van de stad wordt gezien vanuit haar historische belang. Met de stad wordt de binnenstad bedoeld. Met de historie wordt grofweg de VOC-tijd bedoeld.
   Vanuit dat perspectief is de stad min of meer af. Wensbeelden voor de toekomst liggen onder meer in het beter zichtbaar en beleefbaar maken van historische relicten, in het creëren van verbindingen met de historische driehoek Medemblik, Enkhuizen, Hoorn en in het ontwikkelen van een succesvol programma rond de Omringdijk.
   In de bevolkingsopbouw van Hoorn ligt het gewicht in de toekomst op senioren. Dat sluit prima aan bij hetgeen de stad te bieden heeft.
2. De stad is organisch verbonden met haar omgeving: de oude kern, de wijken, de Omringdijk, de Westfriese gemeenten. Vanuit deze richting is Hoorn erin geslaagd om aan te sluiten bij de 'nieuwe' tijd. Creativiteit is belangrijk. Er is de kennisregio 'Seed Valley' waaromheen opleidingsinstituten zijn opgericht. Er is een dynamische wisselwerking tussen de oude stad en de nieuwe kenniseconomie van de 21ste eeuw.
   Deze wisselwerking heeft een aanzuigende werking op jongere generaties, op onderwijs en op het vestigingsklimaat voor kennisintensieve bedrijven. Hoorn staat als knooppunt in een stedelijk netwerk op de kaart.

6.2 Visies op de huidige stad

Hoewel er al veel is in Hoorn, worden verbindingen vaak gemist. Er wordt gesproken over een 'eilandjescultuur'.

Zo heeft Schouwburg het Park geen aansluiting met zijn directe omgeving of de stad. Het gebouw staat als een geïsoleerde tempel langs een weg aan het water. Relatief grote wegen doorsnijden de stad en creëren zo nieuwe eilanden. Tussen de historische binnenstad en de wijken ligt een mentale en fysieke breuklijn. Er zijn voorzieningen, er is samenwerking, maar de samenhang blijft achter. Anders gezegd: Hoorn heeft vele smaken, maar is nog geen gerecht.

Het culturele leven in Hoorn krijgt zijn gezicht voor een belangrijk deel door de amateurverenigingen. Er zijn veel muziekgezelschappen; van koren en musicalgroepen tot harmonie- en symfonieorkesten. Om de amateursector vitaal te houden is het belangrijk dat er voldoende aansluiting is met buurthuizen, culturele centra en gemeentelijke instellingen zoals Manifesto, het Pakhuis, De Blauwe Schuit, Muziekschool Gerard Boedijn en – niet in de laatste plaats – het reguliere onderwijs.

De regionale centrumfunctie en toeristische aantrekkelijkheid van Hoorn worden belangrijk gevonden. Toch wordt Hoorn niet direct ervaren als een open en gastvrije stad met een uitnodigend karakter. Er is geen aanbod van hoogwaardige verblijfsaccommodaties en meerdaagse verblijfsarrangementen waarvoor minder mensen bereid zijn te reizen. De entrees van de stad – weg, spoor en water – maken de bezoeker niet warm voor wat Hoorn te bieden heeft. Hoorn onthult haar 'geheimen' pas als je er bent.

De culturele aard van Hoornaren en Horinezen blijkt uit de vele verenigingen, orkesten, festivals en evenementen. De stedelijke activiteitenkalender is gevuld met sport, museale activiteiten, evenementen en cultuur van grofweg april tot oktober. De agenda wordt op organisatieniveau ingevuld, er is afstemming indien nodig.

Voor de vitaliteit van de stad en voor de nodige kwalitatieve impulsen wordt hoger onderwijs in Hoorn node gemist.

De stadsgrenzen beperken de groeimogelijkheden van Hoorn. Vanuit het perspectief van regionale groei hoeft dat geen probleem te zijn. Er is immers genoeg capaciteit in buurgemeenten. De kracht van de regio is een doorslaggevende succesfactor voor economische groei. Na jaren van snelle bevolkingsgroei als gevolg van de overloop uit Amsterdam, is de tijd rijp voor een eigen antwoord van Hoorn, voor een kwalitatieve focus op eigen ontwikkeling. Cultuur en creativiteit zijn daarbij essentieel.

6.3 Suggesties ter verbetering

Hoorn heeft veel om trots op te zijn, maar het is nog te zeer een staalkaart, een exposé. Er valt veel te winnen bij synergie. Daarvoor is het nodig dat de gemeente:

- meer regie neemt op procesniveau;
- *quick wins* benoemt;
- integraal en transsectoraal denkt en werkt;
- keuzes maakt en prioriteert.

Vertel het authentieke verhaal van Hoorn, inclusief haar controverses en schurende (recente) verleden. Maak op basis daarvan heldere keuzes voor de toekomst.

Zet cultuur en creativiteit in om deze keuzes steeds op nieuwe manieren te verbinden met het authentieke verhaal.

Vanuit dat perspectief is de huidige bestuurlijke scheiding tussen cultuur en erfgoed niet wenselijk.

Geef vorm aan ontwikkelingsmogelijkheden voor jong en oud (*levenslang leren*).

Onderzoek daarbij de verbinding van de wijken en de stadskern. Wat betekent dit voor voorzieningen, zoals buurtcentra en bibliotheek? Wat betekent het voor educatie? Het vormgeven van nieuwe verbindingen kan gebeuren door het herschikken en clusteren van functies. Denk bijvoorbeeld aan de Brede School Bibliotheek en het nieuwe Westfries Centrum voor de Kunsten.

Vertaal het kleine in het grote en omgekeerd; de omgeving van Hoorn moet al de geest ademen van de stadskern, en de betekenis van de omgeving moet terug te vinden zijn in de stadskern. Zo ontstaat samenhang.

Doorverwijzing naar elkaar is tot ieders voordeel en versterkt de kracht van het geheel. Hier kan beter gebruik van worden gemaakt.

Durf de uitdaging aan om Hoorn een sterke plek te geven in de nieuwe tijd. Bedenk dat de periode van 'de grote overloop' over honderd jaar ook in de geschiedenisboeken staat. Het antwoord dat nu wordt gegeven, is bepalend voor het beeld van Hoorn dat wordt doorgegeven.

Voer gemaakte keuzes consequent door in alle lagen: bestuurlijk, economisch, ruimtelijk, cultureel enzovoorts. Benoem stakeholders en mobiliseer deze voor gedeelde doelstellingen vanuit een gezamenlijke regie.

6.4 Vergelijking resultaten met de uitgangspuntennotitie

In deze paragraaf herhalen we die vragen van de opdracht, die in de uitgangspuntennotitie zijn beantwoord. Vervolgens worden op dezelfde vragen antwoorden gegeven die zijn afgeleid uit de resultaten van de expertmeetings. Hieronder wordt telkens eerst de vraag herhaald, vervolgens in cursief het antwoord uit de uitgangspuntennotitie herhaald, gevolgd door het antwoord dat uit de resultaten van expertmeetings is afgeleid.

- Wat is de functie van kunst en cultuur in Hoorn tijdens de nieuwe cultuurnotaperiode?

  De functie van cultuur is bijdragen aan sociale cohesie.

  De functie van cultuur in Hoorn is:
  1. het stimuleren van sociale verbondenheid;
  2. het zichtbaar en beleefbaar maken van de eigenheid van de stad;
  3. bijdragen aan woon- en vestigingsaantrekkelijkheid;
  4. bijdragen aan toerisme en economie;
  5. bijdragen aan persoonlijke groei van inwoners.

- Welke rol ziet de gemeente voor haarzelf weggelegd bij de ontwikkeling van kunst en cultuur (voorwaardenscheppend, stimulerend, uitvoerend en/of regisserend)?

  De gemeente heeft bij de culturele ontwikkeling een voorwaardenscheppende rol.

  De tijd dat de gemeentelijke overheid als gezaghebbende autoriteit min of meer autonoom kon opereren, ligt achter ons. Meer en meer staat de burger centraal. Meer en meer treedt de gemeente op als alliantiemanager om vorm te geven aan haar regierol: voorwaardenscheppend en stimulerend voor culturele ontwikkelingen.

- Wat is het ambitieniveau van de nieuwe cultuurnota (korte, middellange en lange termijn)?

  De ambitie om een groter aandeel van de bevolking (passief) bij cultuur te betrekken, om amateurs met professionals (actief) te verbinden en om van Hoorn een stad van de uitvoerende kunsten te maken.

  De ambitie om een groter aandeel van de bevolking (passief) bij cultuur te betrekken en om amateurs met professionals (actief) te verbinden.
  Daarnaast wil de nota aanknopingspunten bieden om cultuur in te zetten voor niet-culturele doelen.

- Hoe breed is het terrein van de cultuurnota (welke aandachtsgebieden wel/niet/met accent)?

  Kunsteducatie krijgt hoge prioriteit; in professionele kunsten wordt scherp gekozen.

  De cultuurnota beslaat de breedte van het kunstenveld: beeldende kunst, uitvoerende kunsten, literatuur, fotografie en media. Daarnaast rekenen we ook musea en erfgoed tot het culturele domein. Bibliotheken en (brede) scholen zijn belangrijke intermediairs. Kunsteducatie en amateurkunst zijn belangrijke aandachtsvelden.

- Hoe groot is de financiële ruimte?

  De financiële ruimte is beperkter dan voorheen.

  Het verdient aanbeveling om op basis van een financiële scan van de culturele instellingen en een onderzoek naar synergievoordelen van clustering te komen tot een gedeeltelijke herinrichting van de culturele infrastructuur in Hoorn. Hierin dient de nieuwe financiële situatie van de gemeente te worden meegenomen.

- Hoe integraal dient de cultuurnota te zijn (verhouding tot regionale en landelijke ontwikkelingen)?

  Vooralsnog is alleen de regionale ontwikkeling van belang; het landelijke beleid is meer financieel dan cultureel gemotiveerd, en gericht op de professionele kunsten op landelijk niveau. Dit kan daardoor niet richtinggevend zijn voor de cultuurnota van Hoorn.

  Idem.

- Hoe ver reikt de interactieve wijze van betrokkenheid van de Hoornse bevolking bij de totstandkoming van de cultuurnota?

  De wijze van interactieve betrokkenheid van de Hoornse bevolking is vooralsnog zo breed en open mogelijk; geheel in de geest van de nieuwe media vindt redactie pas achteraf plaats.

  De interactieve betrokkenheid van de Hoornse bevolking krijgt vorm door inzet van sociale media en een inspraakavond. Dit proces is in volle gang. In de loop van april maken we de eindbalans op. Die wordt meegenomen in de definitieve afwegingen.

We stellen vast dat er geen inhoudelijke discrepantie bestaat tussen de in de uitgangspuntennotitie gegeven, antwoorden en de resultaten van de expertmeeting, op het punt 'Hoorn als stad van de uitvoerende kunsten' na.

6.5 Conclusies

De nieuwe cultuurnota wordt gericht op het Hoorn van de 21ste eeuw: open en gastvrij, historisch en visionair, dynamisch en creatief. Een historisch gefundeerde moderne stad aan het water.

Tijdens de expertmeetings werd een pluriforme visie op cultuur geschetst, die aansluit op de in de uitgangspuntennotitie geformuleerde, brede opvatting van cultuur.

Onze opvatting van cultuur blijft dan ook gehandhaafd. En de Hoornse bevolking blijft centraal staan. Het doel van de Hoornse cultuur is binden en de kansen liggen dan ook daar, waar de verschillende Hoornse domeinen op functionele wijze vruchtbaar met elkaar worden verbonden.

In de nieuwe cultuurnota gaan we in op wat een goed Hoorns werk-, woon-, leef- en vestigingsklimaat in culturele zin betekent.

We concluderen dat er geen discrepantie bestaat tussen de in de inventarisatie van uitgangspunten gegeven antwoorden en de resultaten van de expertmeetings, op het punt 'Hoorn als stad van de uitvoerende kunsten' na. Dat punt nemen we mee in de burgerparticipatie.

De hier gepresenteerde resultaten worden verderop vergeleken met de resultaten van de sociale media.

Bijlage III Burgerparticipatie

1 Resultaten burgerparticipatie 70
1.1 Burgers over de toekomst, inleiding en methode 70
1.2 De eigenheid van Hoorn 71
1.3 De cultuur van Hoorn in steekwoorden 72
1.4 De profileringsmogelijkheden van Hoorn 72
1.5 Waarom er zoveel weg is uit Hoorn 72
1.6 Verbinding van culturele instellingen/verenigingen met horeca 72
1.7 Intendant die partijen kan samenbrengen 73
1.8 Interdisciplinaire uitwisseling 73
1.9 Samenwerking tussen gemeente en cultureel veld 73
1.10 Zichtbaarheid rijke amateurleven 74
1.11 Zzp'ers en culturele broedplaatsen 74
1.12 Rol Westfries Centrum voor de Kunsten 74
1.13 Ontwikkeling Poort van Hoorn 75

2 Hoofdpunten burgerparticipatie 77

3 Reflectie resultaten burgerparticipatie 78
3.1 Visies op de huidige stad 79
3.2 Vergelijking resultaten met het inputdocument 80
3.3 Conclusies burgerparticipatie 83

4 Inspraakavond 85
4.1 Inleiding en methode 85
4.2 Reacties op resultaten sociale media 85
4.3 Reacties op de grote lijnen van de cultuurnota 86
4.4 Conclusies Inspraakavond 87

Bijlage III Burgerparticipatie

1 RESULTATEN BURGERPARTICIPATIE

1.1 Burgers over de toekomst, inleiding en methode

Op dinsdag 24 januari 2012 heeft ARRD de dialoog geopend met de bevolking van Hoorn over relevante culturele onderwerpen in de stad. Hiervoor zijn verschillende online fora (sociale media) ingericht: de LinkedIn-groep 'Cultuurforum Hoorn' en het Twitter-account 'Cultuurvisie_Hoorn'. Aan de hand van stellingen en vragen, die gedestilleerd zijn uit de uitgangspuntennotitie, werd de discussie door ARRD opgestart.

De doelen van de burgerparticipatie waren: het genereren van betrokkenheid van burgers bij het formuleren van het nieuwe cultuurbeleid, het creëren van draagvlak voor de keuzes die met betrekking tot de cultuurnota gemaakt worden en het verkrijgen van nieuwe inzichten voor de nieuwe cultuurnota.

De status van de bijdragen was adviserend van aard. In de dialoog met de Hoornse bevolking nam ARRD een onafhankelijke positie in.

Geld stond bewust niet op de agenda; dit zou de 'instellingenoverstijgende' discussie op visieniveau kunnen verstoren. Budgetten worden later aan het te formuleren beleid toegekend.

De discussie werd gevoed door en getoetst aan de uitgangspuntennotitie voor de cultuurnota.

Iedereen was welkom om deel te nemen aan de dialoog op de online fora en er was een mogelijkheid voor eenieder om nieuwe discussieonderwerpen aan te dragen.

Enkele actieve deelnemers werden uitgenodigd om de tweede expertmeeting bij te wonen die op 22 februari 2012 plaatsvond in de Raadzaal in het Stadhuis te Hoorn.

Voor de inwoners van Hoorn die geen beschikking hadden over een computer of internet was er de mogelijkheid om hun opvattingen en visies over de cultuur in Hoorn per brief naar de gemeente te sturen.

De resultaten van de burgerparticipatie worden anoniem verwerkt in de cultuurnota.

Op woensdag 18 april 2012 vindt een inspraakavond plaats in het Stadhuis van Hoorn. Tijdens deze bijeenkomst zet ARRD de grote lijnen voor de nieuwe cultuurnota uiteen aan de hand van de tot nu toe verzamelde informatie. Tijdens

deze inspraakavond is er de mogelijkheid voor het publiek om te reageren op en vragen te stellen over de cultuurnota.

De burgerparticipatie voor de cultuurnota van Hoorn vond uiteindelijk plaats via de daarvoor ingerichte online fora (sociale media: de LinkedIn-groep 'Cultuurforum Hoorn' en het Twitter-account 'Cultuurvisie_Hoorn'. Twitter werd met name gebruikt om mensen te attenderen op de discussiemogelijkheid op LinkedIn, hoewel ook hier de mogelijkheid tot discussie bestond. Om de discussie centraal te laten verlopen, werd er geen gebruik gemaakt van Facebook.

De discussies via deze sociale media werd door ARRD opgestart aan de hand van vragen en stellingen die gedestilleerd waren uit de uitgangspuntennotitie. Later dienden ook resultaten uit de expertmeeting als input.

Mensen die niet over internet beschikten, konden hun bijdrage per brief leveren en hadden de mogelijkheid om hun stem te laten horen tijdens een door ARRD georganiseerde inspraakavond.

De bijdragen van de deelnemers aan deze discussies zijn verwerkt in onderstaande resultaten van de burgerparticipatie. Deze resultaten zijn gerangschikt per discussieonderwerp.

1.2 De eigenheid van Hoorn

- Het fundament van de Gouden Eeuw is duidelijk aanwezig in de prachtige monumenten van de binnenstad;
- Hoorn is een samenkomst van mensen uit alle windstreken;
- Mensen organiseren in Hoorn op hun eigen wijze kleinschalige activiteiten;
- Op verschillende niveaus bestaat er verdeeldheid in Hoorn: behoeften aan cultuur lopen per wijk en per doelgroep zeer uiteen. Er is een culturele eilandjescultuur en de horeca is verdeeld;
- Er is in Hoorn geen sprake meer van een Westfriese mentaliteit;
- Hoorn had een eigen mentaliteit; anders dan de mentaliteit van de mensen uit de 'streek'. De Hoornse mentaliteit is 'niet lullen, maar poetsen' en komt voort uit lange familiegeschiedenissen;
- Er is geen leidende cultuur of intellectueel discours in Hoorn;
- Veel kunstgaleries, kunstexposities en dergelijke zijn met de jaren uit Hoorn verdwenen;
- In Hoorn is de voormalige bloeiende handel in fruit nog deels zichtbaar: in Appelhaven en Kersenboogerd;
- Hoorn is een historische stad met een historische binnenstad aan het water;
- Hoorn zou meer logische verbindingen moeten creëren of laten ontstaan tussen de stadsdelen, bijvoorbeeld door het creëren van een boulevard aan de Westerdijk;
- Men is niet blij met de leuze: 'Hoorn moet je voelen'. Het argument daarvoor is dat dit niet meetbaar is.

1.3 De cultuur van Hoorn in steekwoorden

- Diversiteit;
- Onderschat;
- Open;
- Terughoudend;
- Mogelijkheden;
- Strijd;
- Verzuiling;
- Verdeeldheid;
- Rijk amateurleven;
- Wil tot actie;
- Professionele cultuur op een eilandje.

1.4 De profileringsmogelijkheden van Hoorn

- Hoorn heeft ruimte: de ruimte van het water;
- Het is logisch om meer te doen met de binnenstadverhalen en havenverhalen van Hoorn.

1.5 Waarom er zoveel weg is uit Hoorn

- Om economische redenen;
- Hoorn heeft geen duidelijke focus, waardoor men niet goed weet waarop ingespeeld kan worden;
- Het uitzetten van een duidelijke lijn voor een lange termijn zou nieuwe (creatieve) impulsen kunnen opleveren;
- Hoorn heeft meetbare doelstellingen nodig voor de lange termijn; zonder duidelijk keuzes creëer je geen eigen identiteit of eigenheid;
- Bij het benoemen van doelstellingen moet er vooral gekeken worden naar wat Hoorn heeft en hoe je dat kunt versterken;
- Er ontbreekt in Hoorn een duidelijke en vooruitstrevende stadspromotie en citymarketing.

1.6 Verbinding van culturele instellingen/verenigingen met horeca

- Er is verdeeldheid bij de horeca in Hoorn;
- Er zijn weinig mogelijkheden tot het verbinden van culturele instellingen of verenigingen met de horeca;
- Veel culturele instellingen zitten aan de rand van de stad, zoals de instellingen op het Oostereiland en Schouwburg het Park;
- Er is een mogelijkheid tot een 'culturele ring' of 'cultuurroute' rondom het centrum, die culturele instellingen aan de rand van de stad zou kunnen verbinden met zowel het centrum van Hoorn als de omliggende wijken.
- Een bruisende stad: de meest aantrekkelijke steden zijn de steden die historie, uitgaan (cultuur en horeca) en winkelen op een goede manier weten te combineren;

- Een goede samenwerking van verschillende expertises (bedrijven en culturele verenigingen) waardoor een stad als Hoorn een positievere uitstraling naar buiten en naar haar inwoners kan krijgen;
- Cultuur en horeca: de Kapel, SWAF, de Stadskroeg, De Boterhal en Satchmo.

1.7 Intendant die partijen kan samenbrengen

- Er is behoefte aan een intendant die initiatieven samenbrengt;
- Culturele instellingen en verenigingen zoeken door de bezuinigingen vanzelf (gedwongen) naar samenwerkingen. Voorwaarden: openstaan voor samenwerkingsverbanden en buiten de grenzen durven te kijken;
- Hoewel het volgens menigeen geen taak is van de gemeente om verbindingen te leggen, is er tegelijk behoefte aan een faciliterende en verbindende rol van de gemeente;
- De gemeente zou de culturele infrastructuur kunnen faciliteren door initiatieven zoals het Cultuur Café op zich te nemen. Het voordeel daarvan is dat de gemeente enerzijds op de hoogte blijft van wat er speelt in het culturele veld en anderzijds zorgt voor een situatie waarin instellingen en verenigingen met elkaar in gesprek zijn;
- Het blijft de eigen verantwoordelijkheid van culturele instellingen en verenigingen om deel te nemen aan samenwerkingen;
- Er is behoefte aan een centraal informatiepunt (bijvoorbeeld een website) waar de culturele activiteiten in Hoorn op een rij staan;
- 'De kracht van de zwerm': er zijn maar enkele richtinggevers nodig om een zwerm mee te krijgen;
- De gemeente zou haar faciliterende rol op den duur kunnen overhevelen naar een onafhankelijke organisatie;
- Als de gemeente teveel faciliteert, gaan initiatieven institutionaliseren.

1.8 Interdisciplinaire uitwisseling

- Elkaar en elkaars 'product' leren kennen. Er zijn nu nog veel dezelfde mensen aanwezig bij bijeenkomsten: er is behoefte aan nieuwe ontmoetingen met andere deelnemers uit het culturele veld;
- Het organiseren van een Cultuur Café, zoals al een paar keer is gebeurd in het restaurant van Schouwburg het Park;
- De Boterhal zou kunnen bijdragen aan kruisbestuivingen door arrangementen aan te bieden, die bestaan uit een stadswandeling, een rondvaarttocht en afsluitend een drankje in de Boterhal. Is daar draagvlak voor?

1.9 Samenwerking tussen gemeente en cultureel veld

- Invulling door overleg;
- Het culturele veld zou zich kunnen verenigen en dan in gesprek kunnen gaan met de gemeente;

- Het culturele veld laat zich moeilijk samenbrengen, omdat ieder zijn eigenheid wil behouden;
- We zitten in een kantelfase: van verticale (bovenaf bestuurd) naar horizontale cultuur (meer van onderaf bestuurd);
- Een bloeiend cultureel leven is gebaat bij ruimte.

1.10 Zichtbaarheid rijke amateurleven

- Amateurleven moet zichtbaar gemaakt worden voor jongeren via bijvoorbeeld middelbare scholen aan de hand van themalessen en dergelijke;
- Amateurverenigingen moet zich meer profileren: daar is ondersteuning bij nodig;
- Er is geen samenwerking tussen onderwijs en amateurverenigingen nodig om het amateurleven zichtbaar te maken. De amateurverenigingen zouden hun zichtbaarheid op scholen wel kunnen vergroten.

1.11 Zzp'ers en culturele broedplaatsen

- Een mogelijke culturele broedplaats is de Bierkade (vrij nieuw). Het gaat om het voormalig Museum van de Twintigste Eeuw aan de Bierkade: ingericht voor presentaties op het gebied van cultureel ondernemen;
- De Bierkade is geschikt voor zzp'ers en kleine bedrijfjes, niet voor ateliers;
- Oostereiland kan geen culturele broedplaats zijn: te duur voor kleine, beginnende ondernemers.

1.12 Rol Westfries Centrum voor de Kunsten

- Het Westfries Centrum voor de Kunsten wordt een centrum voor meerdere gebruikers, zoals Muziekschool Gerard Boedijn, De Blauwe Schuit, bibliotheek Hoorn en Manifesto;
- Het Westfries Centrum voor de Kunsten biedt een toekomst voor de kunsteducatie in Hoorn door de samenwerking tussen de verschillende culturele instellingen, zoals de Blauwe Schuit, Manifesto en Muziekschool Gerard Boedijn en door de samenwerking met het onderwijs;
- Het gezamenlijk gebruik van een backoffice levert efficiëntie op;
- Eén centrum voor de kunsten levert op de langere termijn besparing op en geeft tegelijkertijd aan de instellingen (De Blauwe Schuit, muziekschool Gerard Boedijn) de kans te blijven bestaan zodat kunsteducatie op professioneel niveau aangeboden kan worden aan een brede doelgroep;
- Door verschillende partijen bij elkaar te brengen in een centrum voor de kunsten krijgt kunsteducatie een centrale plek in Hoorn;
- Het Westfries Centrum voor de Kunsten heeft geen meerwaarde als het een plek wordt waar bestaande functies worden gecombineerd. Het centrum krijgt een toegevoegde waarde als het aantrekkelijk is voor nieuwe bezoekers. Denk bijvoorbeeld aan bijzondere evenementen, exposities met bekende kunstenaars, een kunstuitleen met ruime keuze en dergelijke;

- De meerwaarde van het Westfries Centrum voor de Kunsten zit vooral in samenwerking op inhoud. Dat wil zeggen dat de verschillende kunstvormen en (educatieve) activiteiten inhoudelijk beter worden door samenwerking;
- Het Westfries Centrum voor de Kunsten in plaats van de bestaande grote professionele instellingen. Met andere woorden: de bestaande grote professionele instellingen gaan op in het Westfries Centrum voor de Kunsten;
- Het Westfries Centrum voor de Kunsten ondersteunt niet alleen de eigen activiteiten, maar ook de activiteiten van andere initiatieven en professionals;
- Het Westfries Centrum voor de Kunsten stuurt niet op inhoud, maar werkt aan het mogelijk maken van initiatieven en stimuleert vernieuwing en tijdelijke samenwerkingsvormen;
- Het Westfries Centrum voor de Kunsten moet een overkoepelende culturele marktplaats vormen;
- Het Westfries Centrum voor de Kunsten moet een breed takenpakket hebben waardoor het steviger in de schoenen staat, meer activiteiten kan uitzetten en een breder publieksbereik heeft;
- Een centrum voor de kunsten kan faciliterend zijn voor andere instellingen (de directie, de administratie, de verzekeringen, de subsidieaanvraagbegeleiding, het regelen van locaties, de publiciteit en dergelijke). Hierdoor worden de instellingen 'slanker', meer gelijkwaardig aan andere groepen en minder bepalend in het bezit en gebruik van faciliteiten, waardoor diversiteit en vernieuwing meer kansen krijgen;
- Het Westfries Centrum voor de Kunsten zou een plek kunnen zijn voor samenwerkingen en kruisbestuivingen tussen verschillende kunstdisciplines.

1.13 Ontwikkeling Poort van Hoorn

- Nut en noodzaak van de ontwikkeling van de Poort van Hoorn is niet duidelijk;
- De huidige verkeerssituatie voldoet. De beschikbare wegen kunnen veilig gemaakt en geoptimaliseerd worden door bijvoorbeeld verkeer opstoppende regels op te heffen;
- De toegankelijkheid van de binnenstad voor voetgangers en fietsers moet verbeterd worden;
- In plaats van investeren in de ontwikkeling van de Poort van Hoorn zou Hoorn juist de oude Koepoort moeten herstellen: De Koepoort was de belangrijkste poort van Hoorn;
- Het is positief dat het Kleine Noord een goede ontwikkeling doormaakt. Dit komt door het plaatsen van de twee nieuwe parkeerterreinen en de voetgangerszone: het Kleine Noord is daardoor onderdeel geworden van het 'Hoorns Rondje';
- Het is negatief dat de Veemarkt en het Nieuwland aan het verloederen zijn, doordat zij geen deel meer uitmaken van het 'Hoorns Rondje'. Dit komt onder andere door het ontbreken van parkeerterreinen in de buurt en een voetgangerszone;

- De leegstand van winkelpanden moet tegengegaan worden om de binnenstad weer levendig te maken: huurprijzen van winkelpanden moeten worden verlaagd. Misschien is er een citymanager nodig;
- Er moet rekening gehouden worden met de ontwikkeling van de samenleving: de stad moet ook bereikbaar zijn voor oudere mensen;
- Het binnenstadplezier moet weer terugkomen. Dit kan bijvoorbeeld door meer diversiteit te creëren in het winkelaanbod en door flexibelere openingstijden van de horeca aan de Roode Steen.

2 HOOFDPUNTEN BURGERPARTICIPATIE

Uit de resultaten van de burgerparticipatie blijkt dat bij de verschillende discussieonderwerpen diverse opvattingen door veel deelnemers gedeeld werden, met elkaar overeenkwamen en vaak aangehaald werden in de discussies. Uit deze gedeelde en overeenkomende opvattingen zijn onderstaande hoofdpunten van de burgerparticipatie op te maken.

- Hoorn is een historische stad met een historische binnenstad aan het water;
- Op verschillende niveaus bestaat er een verdeeldheid in Hoorn: de behoeften aan cultuur lopen per wijk en doelgroep zeer uiteen. Ook leeft iedere kunstdiscipline op zijn eigen 'eiland' en is de horeca verdeeld;
- De gemeente zou de culturele infrastructuur kunnen faciliteren door initiatieven als het Cultuur Café op zich te nemen. Het voordeel daarvan is dat de gemeente enerzijds op de hoogte blijft van wat er speelt in het culturele veld en anderzijds zorgt voor een situatie waarin instellingen en verenigingen met elkaar in gesprek raken;
- Hoorn heeft een duidelijke lijn, speerpunten en meetbare doelstellingen nodig voor de lange termijn: door duidelijke keuzes te maken, zou een identiteit en eigenheid van Hoorn gecreëerd en zichtbaar gemaakt kunnen worden;
- Er ontbreekt een vooruitstrevende stadspromotie in Hoorn;
- De Bierkade heeft de potentie om de culturele broedplaats van Hoorn te worden;
- Het rijke amateurleven in Hoorn is onvoldoende zichtbaar;
- Hoorn zou meer logische verbindingen moeten creëren of laten ontstaan tussen stadsdelen, bijvoorbeeld door het creëren van een boulevard aan de Westerdijk;
- Het Westfries Centrum voor de Kunsten biedt een toekomst voor de kunsteducatie in Hoorn door de samenwerking met het onderwijs;
- De meerwaarde voor het Westfries Centrum voor de Kunsten zit vooral in inhoudelijke samenwerking;
- Het Westfries Centrum voor de Kunsten moet een overkoepelende culturele marktplaats vormen;
- Het Westfries Centrum voor de Kunsten zou een plek kunnen zijn voor samenwerkingen en kruisbestuivingen tussen verschillende kunstdisciplines en een plek waar faciliteiten (publiciteit, administratie et cetera) van verschillende instellingen en verenigingen gedeeld kunnen worden;
- De ontwikkeling van de Poort van Hoorn: eerst het bestaande wegennet optimaliseren en dan pas nieuwe toegangswegen creëren;
- Het binnenstadplezier moet terugkomen door bijvoorbeeld meer diversiteit te creëren in het winkelaanbod en de horeca aan de Roode Steen van het slot af te halen;
- Er moet rekening gehouden worden met de ontwikkeling van de samenleving in de toekomst: denk aan de toegankelijkheid van de binnenstad en het voorzieningenniveau in de stad.

3 REFLECTIE RESULTATEN BURGERPARTICIPATIE

Vanuit de openheid van de burgerparticipatie via de sociale media is een pluriforme groep deelnemers ontstaan die aan de hand van antwoorden op en opvattingen over de door ARRD aangevoerde stellingen en vragen reflecteerde op Hoorn. De diversiteit van deze groep bood verschillende perspectieven op de cultuur van Hoorn. Opvallend is dat de verschillende benaderingen over de stad niet leidden tot geheel uiteenlopende visies, maar juist met elkaar overeenkwamen en elkaar aanvulden. Hierdoor ontstond er een samenhangende visie op de stad Hoorn.

De discussies vonden uiteindelijk alleen plaats via LinkedIn-groep 'Cultuurforum Hoorn', omdat daar reacties werden gegeven op de vragen en de stellingen die geponeerd werden door ARRD. De reacties op de vragen en de stellingen via het Twitter-account 'Cultuurvisie_Hoorn' bleven echter uit. Om die reden hebben wij besloten om Twitter-account 'Cultuurvisie_Hoorn' op een andere manier in te zetten door via dit online forum actief naar de discussies op het 'Cultuurforum Hoorn' te verwijzen.

In de discussies via de sociale media waren twee soorten 'participatiegroepen' zichtbaar. Er waren deelnemers die probeerden hun visies te formuleren door de gehele cultuur van Hoorn te beschouwen vanuit helikopterperspectief. Daarnaast waren er participanten die vooral vanuit hun eigen positie de cultuur in Hoorn aanschouwden en vanuit deze positie hun visies formuleerden.

Deze verschillende benaderingen van de cultuur van Hoorn leidden onder de deelnemers tot het stimuleren en het corrigeren van elkaars antwoorden en opvattingen. Ook werden er onderling steeds vaker kritische vragen gesteld, waardoor in sommige discussies een 'bijdrage' van onze kant achterwege kon blijven. Alhoewel ARRD de discussieonderwerpen bleef 'aanvoeren' en bij onduidelijkheden of interessante bijdragen kritische vragen bleef stellen, werden de dialogen via de sociale media steeds meer door de deelnemers zelf gedragen.

Ondanks het gegeven dat geld niet op de agenda stond, waren er toch deelnemers die geldkwesties ter sprake brachten in de discussies via de sociale media. Deze bijdragen hebben wij zoveel mogelijk genegeerd of met kritische vragen proberen om te buigen tot bijdragen op visieniveau.

Voor de tweede expertmeeting, die plaatsvond op 22 februari 2012 in de raadzaal in het Stadhuis te Hoorn, hebben wij uiteindelijk één deelnemer uitgenodigd vanwege haar actieve en interessante bijdrage aan de discussies via de sociale media.

In de onderstaande paragrafen worden de visies op de huidige stad uiteengezet die uit de resultaten van de burgerparticipatie gedestilleerd zijn en wordt er een

vergelijking gemaakt tussen de resultaten van de expertmeetings en de burgerparticipatie om de overeenkomsten en de verschillen tussen deze resultaten bloot te kunnen leggen.

3.1 Visies op de huidige stad

Uit de resultaten van de burgerparticipatie komt een aantal visies op de huidige stad naar voren. De visies over de huidige stad die door veel deelnemers via de sociale media gedeeld werden, zijn in deze paragraaf uiteengezet.

Er wordt gesproken over verschillende vormen van verdeeldheid in Hoorn. Dat wil zeggen dat er verscheidene 'eilanden' of 'groepen' zijn in Hoorn waarin men voornamelijk op zichzelf gericht is en geen toenadering zoekt tot de andere 'eilanden'. Er is in Hoorn een verdeeldheid aanwezig in de horeca, in de wijken en stadsdelen en tussen de verschillende 'culturele eilanden'. Er is zijn veel verschillende soorten 'eilanden' aanwezig in Hoorn, maar men heeft behoefte aan verbindingen.

Voorbeelden daarvan zijn de grote instellingen, zoals Schouwburg het Park, die een directe aansluiting missen met de cultuur in de stad, maar ook met de cultuur in de wijken. Er wordt gesproken over een 'culturele ring' of 'cultuurroute' rondom het centrum die zowel verbinding zou kunnen maken met het centrum als met de omliggende wijken.

De zichtbaarheid en de beleefbaarheid van Hoorn wordt belangrijk gevonden. De regionale centrumfunctie komt echter niet ter sprake in de discussies over de profilering van Hoorn.

Het gezicht van de stad Hoorn wordt grotendeels bepaald door haar historie, gelegen in de Gouden Eeuw, en haar ligging aan het water.

Het culturele gezicht van Hoorn wordt grotendeels bepaald door de vele amateurverenigingen die in de stad en omgeving aanwezig zijn. Om deze amateursector levendig te kunnen houden, is er samenwerking nodig met professionele instellingen en met het onderwijs.

De cultuur van Hoorn wordt gekenmerkt door veel activiteiten, zoals festivals, evenementen, optredens, sportactiviteiten en museale activiteiten. Een centrale agenda met alle (culturele) activiteiten in Hoorn wordt node gemist.

Vooruitstrevende kunsteducatie in Hoorn wordt gemist, terwijl kunsteducatie wel potentie heeft in Hoorn. Het toekomstig Westfries Centrum voor de Kunsten zou deze rol op zich kunnen nemen.

Uit de resultaten van de burgerparticipatie blijkt uiteindelijk dat deelnemers tijdens de discussies via de sociale media niet zijn ingegaan op het gemis aan

hoger onderwijs in Hoorn; onderwijs dat kwalitatieve impulsen zou kunnen geven aan de ontwikkeling van de culturele sector en de stad.

3.2 Vergelijking resultaten met het inputdocument

In deze paragraaf worden de vragen van fase 1 van de opdracht (paragraaf 1.2.3) nogmaals gesteld en beantwoord.

Die vragen zijn voor het eerst - 'voorlopig' - beantwoord in de uitgangspuntennotitie. Vervolgens zijn ze in de reflectie van de expertmeetings (inputdocument) beantwoord. Om de resultaten van de expertmeetings met de resultaten van de burgerparticipatie te vergelijken, worden dezelfde vragen nu opnieuw gesteld en beantwoord.

Hieronder wordt telkens eerst de vraag herhaald, gevolgd door het antwoord dat gegeven werd in het inputdocument (cursief) en vervolgens wordt het antwoord gegeven dat uit de resultaten van de burgerparticipatie is afgeleid.

- Wat is de functie van kunst en cultuur in Hoorn tijdens de nieuwe cultuurnotaperiode?

  De functie van cultuur in Hoorn is:
  1. Het stimuleren van sociale verbondenheid;
  2. Het zichtbaar en beleefbaar maken van de eigenheid van de stad;
  3. Bijdragen aan woon- en vestigingsaantrekkelijkheid;
  4. Bijdragen aan toerisme en economie;
  5. Bijdragen aan persoonlijke groei van inwoners.

  De functie van cultuur in Hoorn is:
  1. Het stimuleren van sociale verbondenheid;
  2. Het zichtbaar en beleefbaar maken van de eigenheid van de stad;
  3. Bijdragen aan woon- en vestigingsaantrekkelijkheid;
  4. Bijdragen aan toerisme en economie;

- Welke rol ziet de gemeente voor haarzelf weggelegd bij de ontwikkeling van kunst en cultuur (voorwaardenscheppend, stimulerend, uitvoerend en/of regisserend)?

  De tijd dat de gemeentelijke overheid als gezaghebbende autoriteit min of meer autonoom kon opereren, ligt achter ons. Meer en meer staat de burger centraal. Meer en meer treedt de gemeente op als alliantiemanager om vorm te geven aan haar regierol: voorwaardenscheppend en stimulerend voor culturele ontwikkelingen.

  De huidige situatie vraagt om een nieuwe en duidelijk gedefinieerde functie van de gemeentelijke overheid voor ontwikkelingen in de kunst en cultuur. De ideeën over welke rol de gemeente in toekomst op zich zou

moeten nemen, zijn op te delen in twee verschillende denkbeelden. Enerzijds zou de gemeente steeds meer een regierol in moeten nemen, waarin zij voorwaardenscheppend en stimulerend is voor culturele ontwikkelingen. Anderzijds zou de gemeente invulling kunnen geven aan een meer faciliterende rol, waarin zij ontmoetingen in het culturele veld mogelijk maakt.

- Wat is het ambitieniveau van de nieuwe cultuurnota (korte, middellange en lange termijn)?

  De ambitie om een groter aandeel van de bevolking (passief) bij cultuur te betrekken en om amateurs met professionals (actief) te verbinden. Daarnaast wil de nota aanknopingspunten bieden om cultuur in te zetten voor niet-culturele doelen: sociaal, toeristisch, economisch en ruimtelijk. Cultuur is cruciaal voor de beleving van stad en regio.

  De ambitie om een groter aandeel van de bevolking (passief) bij cultuur te betrekken en om amateurs met professionals (actief) te verbinden. Daarnaast wil de nota aanknopingspunten bieden om cultuur in te zetten voor niet-culturele doelen: sociaal, toeristisch, economisch en ruimtelijk. Cultuur is cruciaal voor de beleving van de stad.

- Hoe breed is het terrein van de cultuurnota (welke aandachtsgebieden wel/niet/met accent)?

  De cultuurnota beslaat de breedte van het kunstenveld: beeldende kunst, uitvoerende kunsten, literatuur, fotografie en media. Daarnaast rekenen we ook musea en erfgoed tot het culturele domein. Bibliotheken en (brede) scholen zijn belangrijke intermediairs. Kunsteducatie en amateurkunst zijn belangrijke aandachtsvelden.

  De cultuurnota beslaat de breedte van het kunstenveld: beeldende kunst, uitvoerende kunsten, literatuur, fotografie en media. Kunsteducatie en amateurkunst zijn belangrijke aandachtsvelden. Het toekomstige Westfries Centrum voor de Kunsten kan een belangrijk intermediair worden voor de kunsteducatie in Hoorn. Daarnaast vormt de gemeente Hoorn een belangrijke intermediair. We rekenen ook musea en erfgoed tot het culturele domein.

- Hoe groot is de financiële ruimte?

  Het verdient aanbeveling om op basis van een financiële scan van de culturele instellingen en een onderzoek naar synergievoordelen van clustering te komen tot een gedeeltelijke herinrichting van de culturele infrastructuur in Hoorn. Hierin dient de nieuwe financiële situatie van de gemeente te worden meegenomen.

- Hoe integraal dient de cultuurnota te zijn (verhouding tot regionale en landelijke ontwikkelingen)?

  Vooralsnog is alleen de regionale ontwikkeling van belang; het landelijke beleid is meer financieel dan cultureel gemotiveerd, en gericht op de professionele kunsten op landelijk niveau. Dit kan daardoor niet richtinggevend zijn voor de cultuurnota van Hoorn.

  De regionale ontwikkeling blijft tot dusver van belang. Het landelijke beleid is namelijk meer financieel dan cultureel gemotiveerd en gericht op de professionele kunsten op landelijk niveau. Dit kan daardoor niet richtinggevend zijn voor de cultuurnota van Hoorn. Bovendien komt uit de resultaten van de burgerparticipatie naar voren dat deelnemers geen aandacht besteden aan de regionale of landelijke positie van de stad. De cultuurnota dient daarom ook eerder een relatie te leggen tussen de stedelijke en de regionale ontwikkelingen, dan met de landelijke ontwikkelingen.

- Hoe ver reikt de interactieve wijze van betrokkenheid van de Hoornse bevolking bij de totstandkoming van de cultuurnota?

  De interactieve betrokkenheid van de Hoornse bevolking krijgt vorm door inzet van sociale media en een inspraakavond. Dit proces is in volle gang. In de loop van april maken we de eindbalans op. Die wordt meegenomen in de definitieve afwegingen.

  De interactieve betrokkenheid van de Hoornse bevolking heeft vorm gekregen door de sociale media en een inspraakavond. De resultaten van de burgerparticipatie worden in dit document gepresenteerd. Deze resultaten worden meegenomen in de definitieve afwegingen. De inspraakavond werd gehouden op 18 april 2012. Tijdens deze inspraakavond worden de hoofdlijnen van de cultuurnota gepresenteerd. In de loop van april wordt hier ook de eindbalans van opgemaakt.

Uit bovenstaande antwoorden kan worden opgemaakt dat er op een aantal punten een discrepantie bestaat tussen de gegeven antwoorden in de reflectie op de resultaten van de expertmeetings en de resultaten van de burgerparticipatie. Er bestaat een discrepantie over de toekomstige rol van de gemeente voor ontwikkelingen in de kunst en cultuur. Daarnaast kwam in de resultaten van de expertmeetings de regionale functie van Hoorn sterk naar voren, terwijl in de burgerparticipatie weinig aandacht werd besteed aan de positie van de stad in de regio. Tevens komt in de resultaten van de expertmeetings de persoonlijke groei van de inwoners als functie van cultuur aan bod. Dit komt in de resultaten van de burgerparticipatie niet terug. Het verschil in ideeën over de mogelijke culturele intermediairs is een laatste discrepantie tussen de resultaten van de expertmeetings en de burgerparticipatie.

De verschillende discrepanties tussen de resultaten van de expertmeetings en de burgerparticipatie komen voort uit het verschil in (culturele) kennis tussen de cultuurprofessionals en de niet-cultuurprofessionals in Hoorn. Deze discrepanties tussen de resultaten van de expertmeetings en de burgerparticipatie kunnen uiteindelijk wel als een verrijking voor de cultuurnota beschouwd worden. Deze verschillen geven namelijk nieuwe inzichten in en een bredere voorstelling van de cultuur in Hoorn, omdat de cultuur vanuit twee verschillende perspectieven, de cultuurprofessional en de niet-cultuurprofessional, benaderd, beschouwd en beleefd wordt.

3.3 Conclusies burgerparticipatie

De conclusies die getrokken zijn uit de resultaten van de expertmeetings komen overeen met resultaten van de burgerparticipatie. In deze paragraaf worden de conclusies gegeven die gedestilleerd zijn vanuit de resultaten van de expertmeetings en de burgerparticipatie.

De nieuwe cultuurnota wordt gericht op het Hoorn van de 21ste eeuw: open en gastvrij, historisch en visionair, dynamisch en creatief, gericht op een historisch gefundeerde moderne stad aan het water.

Tijdens de discussies bij de expertmeetings en via de sociale media werd een pluriforme visie op cultuur geschetst die aansluit op de in de uitgangspuntennotitie geformuleerde, brede opvatting van cultuur.

Onze opvatting van cultuur blijft om deze reden gehandhaafd. De Hoornse bevolking blijft centraal staan. Het doel van de Hoornse cultuur is binden, en de kansen liggen dan ook daar, waar de verschillende Hoornse domeinen op functionele wijze vruchtbaar met elkaar worden verbonden.

In de nieuwe cultuurnota gaan we in op wat een goed Hoorns werk-, woon-, leef en vestigingsklimaat voor cultuur betekent.

Er bestaat op een aantal punten een discrepantie tussen de gegeven antwoorden in de reflectie op de resultaten van de expertmeetings en de resultaten van de burgerparticipatie. Er bestaat een discrepantie over de toekomstige rol van de gemeente voor ontwikkelingen in de kunst en cultuur. Daarnaast kwam in de resultaten van de expertmeetings de regionale functie van Hoorn sterk naar voren, terwijl in de burgerparticipatie weinig aandacht werd besteed aan de positie van de stad in de regio. Tevens komt in de resultaten van de expertmeetings de persoonlijke groei van de inwoners als functie van cultuur aan bod. Dit komt in de resultaten van de burgerparticipatie niet terug. Het verschil in ideeën over de mogelijke culturele intermediairs is een laatste discrepantie tussen de resultaten van de expertmeetings en de burgerparticipatie.

De verschillende discrepanties tussen de resultaten van de expertmeetings en de burgerparticipatie komen voort uit het verschil in (culturele) kennis tussen de cultuurprofessionals en de niet-cultuurprofessionals in Hoorn. Deze discrepanties tussen de resultaten van de expertmeetings en de burgerparticipatie kunnen uiteindelijk wel als een verrijking voor de cultuurnota beschouwd worden. Deze verschillen geven namelijk nieuwe inzichten in en een bredere voorstelling van de cultuur in Hoorn, omdat de cultuur in Hoorn vanuit twee verschillende perspectieven, de cultuurprofessional en de niet-cultuurprofessional, benaderd, beschouwd en beleefd wordt.

Citaten:
"De bibliotheek van de toekomst maakt het voor inwoners van West-Friesland mogelijk om een leven lang te leren en te werken aan de eigen individuele ontplooiing op een kwalitatief hoog niveau en met aandacht voor specifieke doelgroepen. De bibliotheek beoogt als netwerkpartner en als cultureel ondernemer het kennisniveau van mensen te ontwikkelen of op peil te houden en de integratie en participatie aan de samenleving te bevorderen." (MaDiVo, 2011).

"Cultuureducatie daagt uit, maakt nieuwsgierig, verwondert en prikkelt. Het is een essentieel onderdeel in de vorming van een mens, jong en oud. Door middel van cultuureducatie wordt het bewustzijn van jezelf, van de ander en van de omgeving versterkt. Naast de kennismaking met en verdieping in verschillende cultuuruitingen staan respect en participatie voorop. Educatie in kunst- en cultuuruitingen is daarmee tegelijkertijd een doel en een middel." (MaDiVo, 2012).

4 INSPRAAKAVOND

4.1 Inleiding en methode

Op woensdag 18 april organiseerde ARRD een inspraakavond in de raadzaal van het Stadhuis in Hoorn. Tijdens deze avond werd door ARRD, op grond van de tot nu toe verzamelde informatie, de voorlopige resultaten van de sociale media en de grote lijnen voor de cultuurnota uiteengezet. Ook was er de mogelijkheid voor mensen die geen toegang hadden tot de sociale media om vragen te stellen, in te spreken en een bijdrage te leveren aan de cultuurnota.

De grote lijnen van de cultuurnota zijn gebaseerd op vier ambities: ontdekken, ontmoeten, ontwikkelen en ontsluiten, ofwel de vier o's. Deze ambities staan voor de gedachte dat wij (lees: de inwoners van Hoorn) voortdurend de stad ontdekken, elkaar ontmoeten, onszelf ontwikkelen en onszelf laten zien.

De doelen van deze inspraakavond waren: het creëren van draagvlak bij de Hoornse bevolking en het peilen van reacties en meningen over het voorstel voor de cultuurnota.

De status van de bijdragen was adviserend van aard.

Naast deze inspraakavond was er voor de inwoners die geen toegang hadden tot de sociale media de mogelijkheid om hun opvattingen en visies over de cultuur in Hoorn per brief naar de gemeente te sturen. Deze reacties konden tot en met 18 april opgestuurd worden. Er bleek geen reactie te zijn ontvangen.

Deelnemers

- Ger Laning
- Gerdien de Galan
- acht 'insprekers' (vanwege open karakter niet bij naam genoemd)

4.2 Reacties op resultaten sociale media

- De organisatie van de Hoornse stadsfeesten heeft goede ervaringen met samenwerking met horeca en met amateurverenigingen;
- De vraag waarom Facebook niet als online forum werd gebruikt om de dialoog met de bevolking te gaan: via Facebook wordt een andere laag van de bevolking bereikt;
- Door middel van de sociale media is nu een eerste stap gezet richting te Hoornse bevolking. De gemeente zou deze lijn verder kunnen voortzetten;
- Reactie op de vraag waar Hoorn zich mee zou kunnen profileren: met de rijke en goede amateurkunst.

4.3 Reacties op de grote lijnen van de cultuurnota

- Hoorn moet zijn verhaal compleet maken naar de toekomst toe. Neem Hoorn serieus;
- Zelfkennis over Hoorn ontbreekt bij inwoners en bestuurders: wie is Hoorn en wat is het verhaal?
- Een belangrijk verhaal van West-Friesland is Greenport. Er komen dimensies bij die we nu nog niet kennen en deze kennis komt straks uit het buitenland in plaats vanuit de regio. Het is misschien nodig om plaatsen/instituten te creëren in de regio waar deze kennis ontwikkeld kan worden;
- Tegenstrijdigheid in de ambitie van de opschaling naar de regio en de resultaten van de sociale media: past de opschaling wel in het verhaal van Hoorn en is het verhaal van de Omringdijk wel het juiste verhaal? Of is dit verhaal nog niet goed verteld?
- Op bestuurlijk niveau is de Omringdijk een hot item, maar de inwoners kennen de Omringdijk niet altijd;
- De opschaling van Hoorn naar de regio West-Friesland past wel bij de vierde ambitie 'ontsluiten'. Hoorn is namelijk in zichzelf opgesloten. Hoorn moet zich openen naar het water en achterland toe. Dit verhaal is nog niet af;
- Is opschaling een mogelijkheid? De wijken en dorpen zijn erg in zichzelf gekeerd. Er zijn veel culturele verschillen tussen bijvoorbeeld Hoorn en Zwaag. Er moet niet meer gekeken worden naar deze verschillen, maar naar de overeenkomsten voor het creëren van een gezond klimaat.
- Het opschalen gaat niet over veroveren, maar over samenwerken en samen delen.
- Bezwaar tegen het begrip burger: is de burger van Hoorn alleen degene die 's nachts slaapt in Hoorn? Of ook degenen die overdag werken in Hoorn? En de toerist? Alternatief: gebruiker van de stad;
- De vier o's komen terug in het beleid van Theater Het Pakhuis, Hotel Mariakapel, Westfries Museum en SWAF;
- Waar haal ik mijn cultuur vandaan? Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Hoorn kan daar wat betreft musea en opera niet tegenop. Positieve wending: er zijn veel zaken dichtbij in Hoorn en er is veel te doen in de omgeving van Hoorn. Er zijn meer keuzemogelijkheden in Hoorn oftewel de 'leunfunctie' van Hoorn. Mensen komen wonen in Hoorn, omdat het juist geen Amsterdam is;
- Hoe gaan we de toekomst vormgeven aan de hand van deze vier ambities?
- Hoe kom je aan de kennis van de omgeving? Ontdekken, ontmoeten, ontwikkelen, ontsluiten;
- Het ontmoeten of verbinden is soms een kwestie van 'de dingen die gebeuren' zonder dat dit van te voren gestuurd of bepaald is door bijvoorbeeld gemeente. Een voorbeeld daarvan is de dijkverzwaring van Hoorn naar Edam. Verschillende kunstenaars hebben daar een project van gemaakt. Wat is hier cultuur; de kunstenaars of dit hele gebeuren?

- Nieuwe initiatieven om verbindingen te leggen, kunnen ook tot stand komen tussen kunstenaars en de afdeling Research & Development bij zaadbedrijven. Alle andere bedrijven stoten deze afdelingen af.
- Er is een mentaliteitsverandering nodig bij de inwoners; zij moeten cultuur weer voelen. Nu weten zij niet wat cultuur is. Deze mentaliteitsverandering is ook een ambitie voor de culturele sector.
- Er moet een duidelijk verhaal of visie liggen onder de ambities: een rode draad creëren anders blijven er alleen fragmenten bestaan. Er is nog geen overeenstemming over de 'trots' waar we vandaan komen: 'het verhaal van Hoorn';
- Je moet niet alles willen sturen, want dan maak je het kapot;
- De Kunstcompagnie legde verbanden tussen cultuur en onderwijs en was belangrijk voor de regio. De Kunstcompagnie is wegbezuinigd door de provincie. Dit wringt met de ambities, omdat verbinden wel een ambitie is;
- Samenwerking tussen professionals en amateurs wordt door de bezuiniging als probleem gezien in de toekomst. Betrokkenen zijn bang dat amateurs en professionals elkaars concurrenten worden;
- Maar er is ook een gebrek aan kennis bij professionals en amateurs, omdat zij van elkaar niet weten wie er bereid is om samen te werken en of er daadwerkelijk een samenwerking mogelijk is. Er is daarom behoefte aan cultuurcafés;
- De vier ambities slaan een interessante brug naar de toekomst. De ambities geven richtlijnen en kunnen weer verbindingen teweeg brengen.

4.4 Conclusies Inspraakavond

De grote lijnen van de cultuurnota, geformuleerd volgens de vier ambities ontdekken, ontmoeten, ontwikkelen en ontsluiten, zijn tijdens de inspraakavond positief en met enthousiasme ontvangen.

Het tijdens de inspraakavond uiteengezette voorstel voor de cultuurnota werd door de deelnemers gedragen.

De vier o's ontdekken, ontmoeten, ontwikkelen en ontsluiten werden door verschillende betrokkenen als herkenbare en bruikbare ambities ervaren. Een aantal culturele instellingen, zoals SWAF, Westfries Museum, Theater Het Pakhuis, Hotel Mariakapel hebben namelijk al soortgelijke ambities en doelstellingen in hun beleid verwerkt of zijn dat nu aan het verwerken.

De betrokkenen gaven aan dat er wel een duidelijke visie of rode draad moet liggen onder de vier ambities, omdat er anders alleen fragmenten bestaan die dan samen geen geheel kunnen vormen.

De deelnemers vonden uiteindelijk dat de vier ambities een interessante brug slaan naar de toekomst, omdat ze richting geven en verbindingen teweeg kunnen brengen.

Bijlage IV Notitie atelierbeleid

1 Opdracht **89**

2 Aanpak **89**
Benadering 89
2.1 Doel en middel 89
2.2 Fasering 90

3 Vooronderzoek **90**
3.1 Vooronderzoek gemeente 91
3.2 Vooronderzoek kunstenaars 92
3.2.1 Muntstraat 7 92
3.2.2 Achterom 19 93

4 Opzet expertmeeting **94**

5 Uitkomsten expertmeeting **95**
5.1 Algemeen 95
5.2 Specifiek 95

6 Weging uitkomsten **96**
6.1 Huur en huurongelijkheid 97
6.2 Gevolgen van huurverhoging 97
6.3 Culturele huurprijs 97
6.4 Kunstklimaat 98
6.5 Woningstichting 98
6.6 Toewijzing ateliers 98
6.7 Leegstandspotter 99
6.8 Bemiddelaar 99
6.9 Betrokkenheid gemeente 99
6.10 Doorstroming en kunstprijs 99
6.11 Zelfredzaamheid 100

7 Conclusies **100**

8 Aanbevelingen **101**
Literatuur 103

Bijlage IV Atelierbeleid

1 OPDRACHT

ARRD, onderzoeksbureau voor de kunsten, is in juli 2011 door de gemeente Hoorn gevraagd om een offerte uit te brengen voor een notitie atelierbeleid en de nieuwe cultuurnota van de gemeente Hoorn.

De gemeente Hoorn wil een nieuwe cultuurnota laten ontwikkelen. De oude cultuurnota liep eind vorig jaar af en er is nog geen nieuwe vastgesteld. Een van de redenen hiervoor is dat er dit jaar besluitvorming plaatsvindt over een grote ombuigingsoperatie waarbij ook kunst & cultuur niet ongemoeid blijft. Er is voor gekozen om pas na deze besluitvorming een nieuwe cultuurnota te ontwikkelen. Hiervoor heeft het college een extern bureau ingeschakeld.

De afgelopen jaren heeft er een discussie plaatsgevonden over het lokale atelierbeleid. Een werkgroep heeft zich over dit onderwerp gebogen en er is een conceptnotitie gemaakt, maar deze is niet door de gemeenteraad vastgesteld. Het college heeft nu behoefte aan het advies van een externe deskundige. Atelierbeleid is weliswaar onderdeel van een cultuurnota, maar het college heeft de raad toegezegd eerst met een aparte notitie atelierbeleid te komen en daarna pas met een volledige cultuurnota.

De notitie atelierbeleid staat op 13 december gepland voor behandeling in de gemeenteraad. Daarvoor dient hij in de loop van oktober beschikbaar te zijn voor bespreking in het college.

In september 2011 is ARRD de opdracht gegund.

2 AANPAK

Benadering

In de uitgebrachte offerte luidt onze benadering als volgt:

- Wij benaderen de notitie atelierbeleid en de cultuurnota inhoudelijk;
- Wij benaderen kunst en cultuur als onderdeel van andere vormen van vrijetijdsbesteding (eenheid met erfgoed en toerisme);
- Wij nemen een onafhankelijke positie in. De status van overleggen met (gemeentelijke) gremia en dergelijke is dan ook adviserend van aard;
- Wij beschouwen de gemeentelijke begeleiders niet alleen als beoordelaars, maar ook als sparpartners.

2.1 Doel en middel

Het in onze offerte geformuleerde plan van aanpak Notitie atelierbeleid luidt als volgt.

Uit de bij het offerteverzoek gevoegde stukken blijkt dat alle betrokken partijen inmiddels uitspraken hebben gedaan over het atelierbeleid. Uit een internetscan die we hebben gedaan, blijkt dat de emoties daarbij soms hoog opliepen.
Verder blijkt uit de stukken dat er vergelijkingen zijn gemaakt met andere steden, waaronder steden waarvoor ARRD op dit terrein onderzoek heeft verricht.
Op grond hiervan kan een uitgebreid interviewtraject achterwege blijven.

De notitie atelierbeleid moet recht doen aan alle partijen. Tegelijkertijd wordt de notitie geen compromis; er zullen op punten knopen worden doorgehakt. Dat gebeurt op de hieronder beschreven, systematische wijze.

Het doel van de notitie atelierbeleid is draagvlak creëren bij alle betrokkenen.
Het middel om dat draagvlak te realiseren is inhoud.
Die inhoud wordt gerealiseerd aan de hand van een expertmeeting.

Het doel van de expertmeeting is het leveren van resultaten die ons in staat stellen knopen door te hakken.
De vorm van de expertmeeting is een discussie van een dagdeel.
De deelnemers aan de expertmeeting worden door ons in samenspraak met de gemeente Hoorn geselecteerd en bestaan uit een afspiegeling van de Hoornse sector beeldende kunst en externe deskundigen die een spiegelfunctie vervullen.
De spiegelfunctie kan de eigen dynamiek, die het atelierbeleid lijkt te hebben gekregen, doorbreken en de discussie waarborgen.
Gezien de onafhankelijke positie van ARRD maken wij de uiteindelijke deelnemerskeuze.

Commitment van de deelnemers is essentieel. De resultaten van de expertmeeting vormen de input van de notitie atelierbeleid.
Een verslag van de expertmeeting wordt als tussentijds resultaat aan de gemeente voorgelegd.

2.2 Fasering

Concreet kiezen wij voor de volgende fasering:
fase 1: inlezen in de gemeentelijke stukken;
fase 2: expertmeeting;
fase 3: schrijven verslag expertmeeting als tussentijds resultaat;
fase 4: schrijven eindnotitie.

Om de notitie zo inhoudelijk mogelijk te houden (focus op wat er gezegd wordt, niet zozeer op wie het zegt), is de tekst geanonimiseerd.

Cursieve tekst aan het begin van een paragraaf fungeert als leeswijzer.

3 VOORONDERZOEK

Uit ons vooronderzoek, op basis van de stukken, gesprekken met de gemeente en met kunstenaars, verricht in de periode tussen opdrachtverstrekking en expertmeeting, blijkt het volgende.

3.1 Vooronderzoek gemeente

De informatie in deze paragraaf is afkomstig van de gemeente (op basis van literatuuronderzoek en gesprekken).

Bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen heeft een politieke aardverschuiving plaatsgevonden. De PvdA is gehalveerd en zit voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog niet in het college.

De insteek van het stadbestuur is om Hoorn als een artistiek opmerkelijke stad te profileren.[1]

Sinds 2002 is er in Hoorn tumult rondom het gemeentelijke atelierbeleid. De discussie concentreert zich tussen gemeente enerzijds en huurders van de gemeentelijke atelierpanden aan de Muntstraat 7 en het Achterom 19 anderzijds. Het tumult lijkt te maken te hebben met een hang naar het verleden. Vijfentwintig tot twintig jaar geleden vierde de beeldende kunst hoogtij in Hoorn. Kunstenaars van naam en faam vestigden zich in de stad en creëerden er spraakmakende projecten. Enkele van deze kunstenaars hebben nog steeds een bovenlokale reputatie. Hotel Mariakapel was destijds een dependance van het prestigieuze Sandberg Instituut.

Maar deze 'gouden tijd' is voorbij. Daarbij komt, dat de geldstromen beeldende kunst verschoven zijn. Er gaat nu meer geld naar kunstopdrachten in de openbare ruimte. De BKR (Beeldende Kunstenaars Regeling) bestaat al sinds 1987 niet meer. Het aankoopbeleid van de gemeente is afgeschaft. Er was eens een tweejaarlijkse aankoopronde, waarbij ongeveer 25 kunstwerken van meestal dezelfde kunstenaars werden aangekocht. Die is in 2009 door het college afgeschaft. Dat lijkt pijn te hebben gedaan, en niet alleen in financiële zin.

De vraag dringt zich op waarom je als gemeente de gemeentelijke ateliers niet zou onderbrengen bij een woningstichting. Het onderbrengen van ateliers bij woningstichtingen gebeurt elders in Nederland steeds vaker, omdat woningstichtingen over de benodigde exploitatie-expertise beschikken (en zo'n uitbesteding een aanzienlijke ontlasting van het ambtelijk apparaat oplevert).

Volgens het door de VNG gehanteerde Ringenmodel van Cor Wijn hoeft een stad met de omvang van Hoorn (ongeveer 70.000 inwoners) geen atelierbeleid te voeren (VNG stelt: vanaf 90.000 inwoners). Als regiogemeente van West-Friesland heeft Hoorn wel meer dan 90.000 inwoners, maar ligt ook dichtbij het voor kunstenaars aantrekkelijke Amsterdam.
Gemeentes die een atelierbeleid voeren, hebben ook vaak kunstvakopleidingen, kennen vaak een grootstedelijke sfeer, een alternatieve scene enzovoorts. Dat

heeft Hoorn allemaal niet.
Hoorn vindt dat gemeentelijke ateliers een meerwaarde voor de stad hebben en vindt, in lijn met de Stadvisie 2005-2025,[1] dat atelierbeleid daarbij hoort.

Het nieuwe beleid wordt artistiek-inhoudelijk gemotiveerd, maar wel een stuk zakelijker dan voorheen. De bijbehorende kaders en richtlijnen zullen in de te ontwikkelen nieuwe cultuurvisie worden beschreven.
De tijd van het gemeentelijk in stand houden van het kunstenaarschap is voorbij. Dat is ook een centrale gedachte achter de nieuwe cultuurnota. De gemeente Hoorn streeft verzakelijking na; wat aan marktpartijen kan worden overgelaten, zal aan marktpartijen worden overgelaten. Dat past bij de ontwikkeling van Hoorn van een groeigemeente naar een beheersgemeente. Het College-uitvoeringsprogramma (CUP) is daar duidelijk over; de overheid bezint zich op haar (kern)taken en vraagt meer verantwoordelijkheid van de burger. De vraagt dringt zich op, of kunstenaars dan niet ook zelf hun atelier dienen te regelen. Sommige kunstenaars doen dat al, die charteren een leegstaand kantoor of bouwen een atelier aan de eigen woning.

3.2 Vooronderzoek kunstenaars

Tijdens het inventariseren van wensen en behoeften van de Hoornse beeldend kunstenaars valt als eerste op dat er twee kampen bestaan, die al dan niet a priori vaak lijnrecht tegenover elkaar staan. Dat wordt onderstreept door emotionele e-mails die ARRD voorafgaand aan de expertmeeting ontvangt. Voor een constructieve discussie moeten die kampen, in elk geval gedurende de expertmeeting, met elkaar worden verzoend.

Wij hebben bezoeken gebracht aan de gemeentelijke ateliers in Muntstraat 7 (Buismangebouw) en aan Achterom 19 en aldaar gesprekken met kunstenaars gevoerd. Hieronder volgen samenvattingen van die gesprekken, gerubriceerd naar de atelierpanden.

3.2.1 Muntstraat 7

De informatie in deze paragraaf is afkomstig van kunstenaars die een atelier in Muntstraat 7 huren.

De kern van het verhaal in het Buismansgebouw is: het gaat al 26 jaar goed, dus verander niets. Kunstenaars hier zijn nu tevreden, en vrezen een huurverhoging. Wordt die huurverhoging doorgevoerd, dan houdt hun kunstenaarschap op, want meer zouden ze niet kunnen betalen.
De kunstenaars regelen hun eigen zaken en wensen geen inmenging van buiten. Over de ambtenarij zijn ze tevreden; als ze de gemeente bellen over schade of een mankement, wordt er adequaat gehandeld en is het gauw opgelost. Met een knipoog maken ze duidelijk dat ze aan het vergrijzen zijn, waardoor de gemeente over twintig jaar van hen af is. Laat ons nog even, luidt de boodschap.

Kunstenaars van Muntstraat 7 zijn in de jaren tachtig tijdens de zogenoemde overloop vanuit Amsterdam naar Hoorn gekomen. In die 'gouden tijd' was het Sandberg Instituut in Hoorn gevestigd, zagen de Boterhal en de Mariakapel het daglicht en zorgde toenmalig wethouder Buisman ervoor dat de kunstenaars onderdak kregen in een leegstaand schoolgebouw (eerder zaten ze aan de overkant in een voormalig politiebureau). De kunstenaars hebben zich toen verenigd in een stichting. Maar ze beschouwen zich niet als een kunstenaarsinitiatief of een kunstenaarsvereniging. Ieder doet zijn eigen ding.

Het pand verkeert door achterstallig onderhoud in slechte staat. Maar de kunstenaars doen daar niet al te moeilijk over. Liever niet zeuren, dan inmenging. Autonomie staat voorop. En de huren zijn (nu nog) laag.

Emoties kunnen weleens de overhand krijgen. De kunstenaars zijn boos over de plannen van de Hoornse politiek, waar volgens hen geen erkenning van hun kunstenaarschap uit blijkt. De kunstenaars hebben het gevoel dat ze met minimale middelen een professionele beroepspraktijk overeind moeten houden. Hoorn zou trots mogen zijn op hen. En elders zijn er voor deze generatie kunstenaars geen alternatieven (meer).

De grootste fout die de gemeente zou kunnen maken, is het pand verkopen aan een woningcorporatie. Dan schieten de huurprijzen zeker omhoog.

Van doorstroming kan geen sprake zijn. Want er zijn geen jonge kunstenaars.

Jongeren vestigen zich niet in Hoorn. Die blijven in Amsterdam of trekken naar andere steden. Muntstraat 7 heeft één atelier dat van tijdelijke aard is. Daar zit weleens een jongere kunstenaar in, maar die vervolgt na een poos zijn pad doorgaans buiten Hoorn.

3.2.2 Achterom 19

De informatie in deze paragraaf is afkomstig van kunstenaars die een atelier in Achterom 19 huren.

In Achterom 19 bestaat de wens tot een creatieve broedplaats. Nu zitten er ook niet-kunstenaars, en dat wordt betreurenswaardig gevonden. Er is zelfs leegstand. Kunstenaars kunnen de hoge huur van de ateliers niet betalen. Er zijn hier verschillende huurprijzen; wie er al lang zit, betaalt minder. Er is weleens een conflict geweest met de gemeente over het aantal bruikbare vierkante meters.

Kern van het probleem is dat het gemeentelijke Bureau Vastgoed de wachtlijst beheert. De gemeente wordt een gebrek aan betrokkenheid bij de kunstenaars en hun werk verweten.

Voorheen was Achterom 19, net als Muntstraat 7, een stichting, maar deze werd

opgeheven toen de Kamer van Koophandel niet meer kon worden betaald; de stichting functioneerde niet goed.

In Achterom 19 wordt beheer van de atelierpanden door een woningcorporatie (juist) toegejuicht. Den Helder en het Wilhelmina Gasthuis in Amsterdam worden als voorbeelden gegeven van uitstekend beheer door een woningcorporatie.

Over de aantrekkelijkheid van Hoorn als vestigingsstad voor jonge kunstenaars, wordt gevarieerd gedacht. Vaststaat, dat de jonge kunstenaars er niet zijn.

4 OPZET EXPERTMEETING

Het vooronderzoek van de voorgaande paragraaf vormt de grondslag van het ontwerp van de expertmeeting en de uiteindelijke keuze van de deelnemers.

De methode van de expertmeeting is een discussie op basis van argumenten.

De discussie kent drie fasen:

1. Gezamenlijk wordt de ideale toekomstige situatie vastgesteld, door deze zodanig te schetsen, alsof er op dat moment sprake van is;
2. Gezamenlijk wordt de geschetste situatie bediscussieerd, met als doel het blootleggen van impliciete vooronderstellingen (denk aan vragen als: 'Zeggen de Hoornse deelnemers in hun ideaalplaatje iets over gemeentelijke ateliervoorzieningen, of schetsen ze juist een situatie dat ze Hoorn ontgroeid zijn?' en 'Is er subsidie in overvloed, of zijn de kunstenaars er eindelijk van verlost?');
3. Gezamenlijk wordt de haalbare (dat wil zeggen: passend bij de Hoornse potentie en ambitie) toekomstige situatie vastgesteld.

Discussie over huurprijzen wordt taboe verklaard, omdat huurprijzen in een later stadium worden bepaald, op basis van het te formuleren inhoudelijke beleid.

De Hoornse sector beeldende kunst wordt centraal gesteld; de betrokken wethouder en ambtenaren zijn toehoorders.

Uit het oogpunt van onafhankelijkheid wordt zowel de ruimte waarin de expertmeeting plaatsvindt als de gespreksleider door ARRD (in)gehuurd.

Overmacht maakte dat de twee externe deskundigen verstek moesten laten gaan, hetgeen we methodisch hebben opgelost door onszelf, de onderzoekers, een spiegelfunctie te geven in de expertmeeting. Die functie is, met het oog op de onafhankelijkheid, puur vragend van aard: als iets wat een deelnemer inbrengt ons niet duidelijk is, vragen wij door, totdat volledig helder is wat hij of zij bedoelt. Doorvragen op een bijzonder onderwerp, eigenzinnige invalshoek enzovoorts, valt ook onder die functie. De leiding van de expertmeeting blijft in handen van de gespreksleider.

5 UITKOMSTEN EXPERTMEETING

Zoals gesteld in paragraaf 2, vormen de uitkomsten van de expertmeeting de input van de notitie atelierbeleid.
Eerst zijn bevindingen per onderwerp bij elkaar gebracht. Vervolgens zijn uit de bevindingen uitkomsten gedestilleerd. Een bevinding werd tot uitkomst verklaard, als er over die bevinding een zekere consensus bestond dan wel niet expliciet werd tegengesproken.
Deze uitkomsten worden in paragraaf 5.2 opgesomd.

5.1 Algemeen

De expertmeeting vond plaats op donderdagavond 6 oktober, van 19.30 tot 22.00 uur, in de tuinzaal van het Westfries Museum.

De deelnemers bestonden uit vertegenwoordigers van Atelierpand Achterom 19, een vertegenwoordiger van Atelierpand Muntstraat 7, een kunstenaar met een atelier aan huis,
een kunstenaar met een (eigen) atelier op een industrieterrein, een kunstenaar met een atelier buiten Hoorn die ook Hotel Mariakapel, de Boterhal en de Commissie Beeldende Kunst vertegenwoordigde en een vertegenwoordiger van de voormalige Werkgroep Atelierbeleid.
De wethouder en twee ambtenaren waren als toehoorders aanwezig.
Het gesprek werd geleid door een onafhankelijke gespreksleider die goed is ingevoerd in de Hoornse kunst-scene.
Tot slot waren drie medewerkers van ARRD aanwezig.

Het was een vruchtbare discussie, waarbij alle deelnemers constructief met elkaar van gedachten wisselden. Er was geen sprake van polarisatie, integendeel; iedere deelnemer leverde een zinvolle bijdrage aan het debat, en liet daarbij maar al te vaak het algemene belang van de Hoornse beeldende kunst prevaleren boven het persoonlijke belang.

Ook de gemeentelijke vertegenwoordiging toonde zich tevreden.

5.2 Specifiek

De resultaten van de expertmeeting luiden als volgt:

1. Het probleem rondom het atelierbeleid bestond tot voor kort niet, maar wordt door de gemeente gecreëerd, door de voorgenomen huurprijzenverhoging.

2. De kunstenaars van atelierpand Muntstraat 7 zitten al 26 jaar prima in hun atelierpand: ze willen zich houden aan de afspraak die in 1984 met de gemeente is gemaakt.

3. Achterstallig onderhoud is een probleem. Atelierpand Muntstraat 7 is aan het

verzakken; de gemeente heeft in al die jaren slechts 'make-up' aangebracht.

4. Er is sprake van huurongelijkheid. Kunstenaars van atelierpand Muntstraat 7 betalen allemaal dezelfde huurprijs; kunstenaars van atelierpand Achterom 19 betalen allemaal verschillende huurprijzen.

5. In atelierpand Achterom 19 is leegstand en er zijn niet-kunstenaars gevestigd, en dat is beide onwenselijk.

6. Omdat er in Amsterdam en Den Helder goede ervaringen zijn opgedaan met woningcorporaties die ateliers beheren, zou het goed zijn om deze mogelijkheid ook voor Hoorn te onderzoeken. Bewoners van atelierpand Muntstraat 7 geven aan het gebouw te willen kopen als de gemeente het plan doorzet om tot verkoop aan een woningcorporatie over te gaan.

7. Het beheer van de wachtlijst voor ateliers is in de gemeente Hoorn ondergebracht bij het gemeentelijke Bureau Vastgoed. Deze taak zou door het gemeentelijke Bureau Kunst & Cultuur moeten worden uitgevoerd.

8. Ofschoon er de laatste jaren veel leegstand in de gemeente Hoorn is, heeft de gemeente zich onvoldoende ingezet om tijdelijk ateliers in leegstaande panden te vestigen.

9. Het is wenselijk dat de gemeente een actievere rol speelt bij het bemiddelen tussen kunstenaars en het bedrijfsleven (opdrachtenbeleid, sponsoring).

10. De betrokkenheid van ambtenarij en politiek bij het kunstklimaat in de stad wordt onvoldoende geacht. Tegelijkertijd bestaat het besef dat kunstenaars altijd initiatief moeten nemen, om daarmee gemeentelijke actie af te dwingen.

11. Jonge kunstenaars staan niet te trappelen om zich in Hoorn te vestigen. Voor zover ze zich in Hoorn vestigen en succesvol zijn, vertrekken ze weer snel. In die zin is er geen directe noodzaak tot doorstroming.

12. Een goed kunstklimaat creëer je samen met andere culturele instellingen. Cultureel ondernemerschap is daarbij essentieel.

13. Loof een kunstprijs uit voor jonge kunstenaars; wie wint, krijgt atelierruimte.

14. Een echte kunstenaar vindt altijd wel zijn weg.

6 WEGING UITKOMSTEN

In deze paragraaf worden de uitkomsten van paragraaf 5 tegen elkaar afgewogen,
indien nodig tegen de achtergrond van het vooronderzoek van paragraaf 3 (bijvoorbeeld: de bevinding van de sector dat de gemeente een probleem creëert

versus het voornemen van de gemeente om een atelierbeleid te formuleren).

6.1 Huur en huurongelijkheid

In Munstraat 7 is de huurprijs voor elk atelier hetzelfde. De huurprijzen in atelierpand Achterom 19 zijn variabel; kunstenaars die er al langer vertoeven, betalen aanzienlijk minder dan kunstenaars die zich er later vestigden. Dat is een onwenselijke situatie.
De gemeente creëert door de voorgenomen huurverhoging inderdaad een probleem Tenminste, voor huurders die na een huurverhoging meer zouden moeten betalen. Maar de huurongelijkheid geldt ook andersom: er zijn wellicht ook huurders die nu te veel betalen. Hoe dan ook kan er geen rechtsongelijkheid bestaan. Daardoor houdt het argument van de gemeente Hoorn als probleemveroorzaker geen stand. Sterker, dat de gemeente een eerlijk beleid wil, is een billijke wens, zeker gezien de bloeiende beeldendekunstperiode van weleer. Bovendien bestaat er consensus over dat gemeentelijke ateliers een meerwaarde voor de stad zijn. Er wordt gestreefd naar een levendig kunstklimaat en daar hoort kunstproductie bij.

6.2 Gevolgen van huurverhoging

Dat neemt niet weg dat het voornemen van de kunstenaars van atelierpand Muntstraat 7, die al 26 jaar prima in hun atelierpand zitten, om de gemeente te houden aan de afspraak die in 1984 is gemaakt, niet zomaar kan worden genegeerd. Tijdens ons werkbezoek aldaar en tijdens de expertmeeting is overtuigend duidelijk gemaakt dat een aantal kunstenaars in serieuze problemen zou komen wanneer er bij een eventuele huurverhoging geen rekening zou worden gehouden met de bijzondere geschiedenis en omstandigheden van (de kunstenaars in) het Buismangebouw. Een huurverhoging mag er niet toe leiden dat kunstenaars in de bijstand terechtkomen (met als gevolg dat het nieuwe beleid de gemeente via de achterdeur alsnog geld zou kosten).

6.3 Culturele huurprijs

Een aantal kunstenaars van Muntstraat 7 en Achterom 19 heeft Hoorn op de beeldendekunstkaart gezet door, al dan niet in het verleden, (inter)nationaal naam te maken. Ze verdienen vanwege hun bijzondere status betrokkenheid van de politiek, zeker gezien de staat van sommige ateliers.

Die betrokkenheid zal moeten resulteren in een compromis over de huurprijs, want uitzonderingen (zoals een tijdens de expertmeeting geopperde tegenprestatie) kunnen er om redenen van rechtsongelijkheid niet worden gemaakt. Bovendien is het verstandig dat de gemeente cultureel ondernemerschap faciliteert, en niet ateliers om de ateliers. De eerlijkste formule om tot zo'n compromishuurprijs te komen is de gemiddelde huurprijs van alle ateliers van Muntstraat 7 en Achterom 19 (deze huurprijs is € 44,30 per m^2 per jaar). Maar dat is alleen eerlijk als de gemeente het achterstallig onderhoud van

Muntstraat 7 voor rekening neemt.

Gezien de culturele ambitie van het huidige stadsbestuur, de geschiedenis van de beeldende kunst in Hoorn, en het hierboven gestelde, is het uitgangspunt van atelierbeleid een culturele huurprijs, ruim onder de commerciële huurprijs.

6.4 Kunstklimaat

Daarnaast is er achterstallig onderhoud; atelierpand Muntstraat 7 is aan het verzakken. En in atelierpand Achterom 19 is leegstand en zijn niet-kunstenaars gevestigd. Dat is onwenselijk. In ateliers moet kunst worden gemaakt.

Maar in ateliers moet niet alleen kunst worden gemaakt; idealiter is een atelier ook een plek waar inwoners van Hoorn een kijkje in het scheppingsproces wordt gegund. Een van de uitkomsten van de expertmeeting luidt dat een kunstklimaat gezamenlijk wordt gecreëerd en dat cultureel ondernemerschap daarbij belangrijk is. De huidige functie van de ateliers, die van louter werkplek, lijkt daar door het hermetische karakter ver van verwijderd te zijn.
Wil er werk worden gemaakt van een bloeiend, gezamenlijk gedragen kunstklimaat dat voortkomt uit cultureel ondernemerschap, dan is het nodig dat de functie verandert van een permanente werkplekfunctie in een tijdelijke broedplaatsfunctie (waarbij de zittende kunstenaars niet hoeven te vrezen voor hun atelier). Want een broedplaats is naar buiten gericht waardoor verbindingen kunnen worden gelegd, met zowel publiek als andere makers.

6.5 Woningstichting

De tijdens de expertmeeting geopperde wens om de mogelijkheid dat een woningstichting alle gemeentelijke ateliers zou beheren, staat niet op gespannen voet met de wens van atelierpand Muntstraat 7 om het gebouw te kopen als de gemeente het plan doorzet om tot verkoop aan een woningstichting over te gaan. Beide opties zijn de moeite van onderzoek waard, temeer omdat Hoorn te 'klein' lijkt voor een zelfstandige atelierstichting. Het initiatief voor de onderzoeken ligt bij respectievelijk de woningstichting en Muntstraat 7.
Randvoorwaarden van de gemeente richting woningcorporatie zouden moeten zijn:

een culturele huurprijs, geen verhuur aan niet-kunstenaars, handhaving van toewijzing op basis van eerdergenoemde gangbare criteria en cultureel ondernemerschap.

6.6 Toewijzing ateliers

Het spreekt voor zich dat alleen Bureau Kunst & Cultuur artistiek-inhoudelijke taken van het atelierbeleid uitvoert. Dat past ook bij het breed gedragen gemeentelijke voornemen om van Hoorn een echte kunst- en cultuurstad te maken (vrij naar CUP, p. 90).

Daaruit vloeit weer voort, dat de toewijzing niet alleen gangbare toetsingscriteria[1] kent, maar dat er extra hoog gescoord kan worden op cultureel ondernemerschap, dat wil zeggen een plan dat de functie van het atelier breder maakt dan die van een werkplek, dat de zichtbaarheid van de kunst in de stad vergroot en zich tot de rest van de culturele sector verhoudt.

6.7 Leegstandspotter

Het tegengaan van leegstand in gebouwen waar tijdelijk ateliers gevestigd zouden kunnen worden (de tijdens de expertmeeting geopperde leegstandspotter) is een redelijk streven, en een taak van Bureau Vastgoed, dat bij uitstek zicht heeft op leegstand. Laat Bureau Vastgoed een online overzicht bijhouden, waar kunstenaars op kunnen reageren.

6.8 Bemiddelaar

De wens dat de gemeente een actievere rol speelt bij het bemiddelen tussen kunstenaars en het bedrijfsleven, bijvoorbeeld bij opdrachtenbeleid en sponsoring, is niet realistisch. Zoiets lijkt een taak voor een Centrum Beeldende Kunst (CBK) en dat is er nu eenmaal niet in Hoorn.

6.9 Betrokkenheid gemeente

De constatering van de expertmeeting dat de betrokkenheid van ambtenarij en politiek bij het kunstklimaat in de stad onvoldoende wordt geacht, kan hoogstens ter
kennisgeving worden aangenomen. Subsidie is immers geen vanzelfsprekendheid. Bovendien bestond tijdens de expertmeeting ook het besef dat kunstenaars altijd initiatief moeten nemen, om daarmee gemeentelijke actie af te dwingen.

6.10 Doorstroming en kunstprijs

Wil Hoorn daadwerkelijk een echte kunst- en cultuurstad worden, dan zijn nieuwkomers nodig, want elke sociale orde verliest zonder nieuwe impulsen vitaliteit. Het bevorderen van het vestigingsklimaat voor beginnende kunstenaars moet daarom hoge prioriteit krijgen.
Wat Hoorn nodig heeft is geen kunstenaarsbeleid, maar een kunstbeleid, waarvan de gevolgen merkbaar zijn in de stad. Daarin is atelierbeleid eerder tijdelijk faciliteringsbeleid, waarbij vrijgekomen panden worden gebruikt om beginnende kunstenaars op weg te helpen, dan een indirecte bijdrage aan het levensonderhoud van gevestigde kunstenaars.

Het idee om een kunstprijs uit te loven voor jonge veelbelovende kunstenaars, waarbij de winnaar voor een bepaalde periode atelierruimte tot zijn of haar beschikking krijgt, kan op de hele Hoornse culturele sector worden toegeschreven: degene met het beste beeldendekunstplan dat uitstraalt op de

culturele sector als geheel, wint. Als die prijs wordt opengesteld voor zowel inwoners van Hoorn als kunstenaars van buiten, is dat een eerste oplossing van het probleem van de doorstroming en de jonge kunstenaars die zich niet in de stad zouden willen vestigen.

6.11 Zelfredzaamheid

Ofschoon we geconstateerd hebben dat de situatie in Hoorn moeilijker kan zijn dan in gemeenten waar kunstopleidingen zijn, een levendiger kunstklimaat heerst en/of een externe organisatie met het atelierbeheer is belast, zien we dat ook in Hoorn door kunstenaars zelf oplossingen worden gevonden om aan een atelier te komen. Sommigen bouwen het zelf, anderen vinden een leegstaand pand waarvoor ze een bruikleencontract afsluiten. De situatie lijkt daardoor minder somber dan vaak wordt gedacht. De uitkomst 'Een echte kunstenaar vindt altijd wel zijn weg', is dan ook bemoedigend.

15

7 CONCLUSIES

In deze paragraaf worden uit de weging van paragraaf 6 conclusies getrokken.

1. De gemeentelijke ateliers zijn een meerwaarde voor de stad, omdat een bloeiend kunstklimaat om kunstproductie vraagt, en gezien de historie en de regiofunctie is het gerechtvaardigd dat Hoorn de ateliers heeft.

2. Kwantitatief heeft Hoorn op grond van de leegstand voldoende ateliers; kwalitatief voldoen de ateliers functioneel, maar bestaat er achterstallig onderhoud.

3. Om redenen van rechtsongelijkheid kan er geen uitzondering worden gemaakt voor de zittende huurders van de atelierpanden Muntstraat 7 en Achterom 19, maar een compromis is wel mogelijk en gezien de status van deze kunstenaars wenselijk.

4. Het eerlijkste compromis is het uitrekenen van de gemiddelde huurprijs van alle ateliers van Muntstraat 7 en Achterom 19 en die vervolgens invoeren, waarbij de gemeente het achterstallig onderhoud van Muntstraat 7 wegwerkt.

5. Artistiek-inhoudelijke taken horen bij het Bureau Kunst & Cultuur, terwijl leegstandinventarisering een taak is van het Bureau Vastgoed.

6. Het is een goede zaak om de haalbaarheid van verkoop van de gemeentelijke atelierpanden aan een woningcorporatie te onderzoeken.

7. Initiatieven die bijdragen aan de vergroening van de kunstenaars, de zichtbaarheid van beeldende kunst in de stad en de aantrekkelijkheid van de stad, moeten worden gestimuleerd.

8. Idealiter worden gemeentelijke ateliers tijdelijk bewoond, en krijgen ze een broedplaatsfunctie.

9. Kunstenaars zijn zelf verantwoordelijk voor hun beroepspraktijk (en dus ook voor het vinden van een atelier) en subsidie is niet langer vanzelfsprekend.

10. Kunstenaarsbeleid wordt kunstbeleid.

8 AANBEVELINGEN

In deze paragraaf worden op basis van de conclusies van paragraaf 7 aanbevelingen gedaan.

1. Voer een culturele huurprijs in ter hoogte van € 44,30 per m^2 per jaar en werk het achterstallig onderhoud van Muntstraat 7 weg.

2. Beëindig de aanwezigheid van niet-kunstenaars in gemeentelijke ateliers.

3. Hevel artistiek-inhoudelijke taken van het atelierbeleid over naar het Bureau Kunst & Cultuur en laat Bureau Vastgoed leegstand inventariseren en publiceren.

4. Belanghebbenden dienen de verkoop van gemeentelijke ateliers aan een woningstichting te onderzoeken, op voorwaarde van het heffen van een culturele huurprijs, het behouden van de gangbare toewijzingscriteria, geen verhuur van ateliers aan niet-kunstenaars en voorrang voor cultureel ondernemerschap.

5. Stel ten dienste van de vergroening een kunstprijs in voor jonge kunstenaars, met cultureel ondernemerschap als zwaarwegend criterium en (tijdelijke) atelierruimte als prijs, en stel die ook open voor kunstenaars van buiten Hoorn.

Nijmegen, november 2011

Erwin Roebroeks
met medewerking van Joy Arpots en Geurt Grosfeld

Eindnoten

[1] Uit het coalitieakkoord 2010-2014: "We zien Hoorn als echte kunst- en cultuurstad", College-uitvoeringsprogramma 2010-2014, p. 90.

[2] "Hoorn voert ook in de toekomst een actief kunst- en cultuurbeleid", College-uitvoeringsprogramma 2010-2014, p. 90.

[3] Redelijke criteria voor toewijzing zijn een erkende kunstzinnige beroepsopleiding (bijna) voltooid

hebben en/of aangesloten zijn bij een erkende beroepsorganisatie, dan wel autodidact zijn met een aantoonbare staat van dienst; een aantoonbare beroepspraktijk hebben (exposities, kunstverkopen, opdrachten) of bezig zijn deze op te bouwen; naamsbekendheid van de kunstenaar en waardering van het werk door derden; aantoonbaar afhankelijk zijn van atelierruimte voor de beroepsuitoefening; maximaal modaal jaarsalaris genieten (vrij naar criteria 'Meer waarde door cultuur', p. 32).

Literatuur

'Meer waarde door cultuur. Nota kunst en cultuur 2006-2010 gemeente Hoorn.'

'College-uitvoeringsprogramma 2010-2014', 2010, gemeente Hoorn.

'Zeer summiere tijdslijn atelierbeleid', gemeente Hoorn.

'Notitie gemeentelijke atelierbeleid', eindversie 28 januari 2004, gemeente Hoorn.

'Naar een goed atelierbeleid', Adviesgroep atelierbeleid, november 2007, gemeente Hoorn.

'Notitie atelierbeleid', behorend bij raadsvoorstelnummer 11.01751, 22 maart 2011, gemeente Hoorn.

De college- en raadsvoorstellen over het gemeentelijke atelierbeleid, gemeente Hoorn.

Overzicht van de huurprijzen van de gemeentelijke ateliers, gemeente Hoorn.

Offerteverzoek, 14 juli 2011, gemeente Hoorn.

Diverse (andere) verslagen van fractieledenbijeenkomsten en werkbezoeken aan de ateliers door de wethouder, gemeentelijke en bij de gemeente binnengekomen stukken en interne notities over het gemeentelijke atelierbeleid.

'De culturele infrastructuur van gemeenten in ringen', http://www.vng.nl/Documenten/vngdocumenten/ringmodel.pdf, geraadpleegd 22 oktober 2011.

http://www.atelierantwoord.nl/, geraadpleegd 27 oktober 2011.

'Ruimte voor kunstenaars. Overzicht atelierorganisaties-huurprijzen-subsidies in Nederland en België', Huurders Vereniging Kunstenaars, Groningen, 2005 en LOA, Arnhem, 2008.

© ARRD 2011